

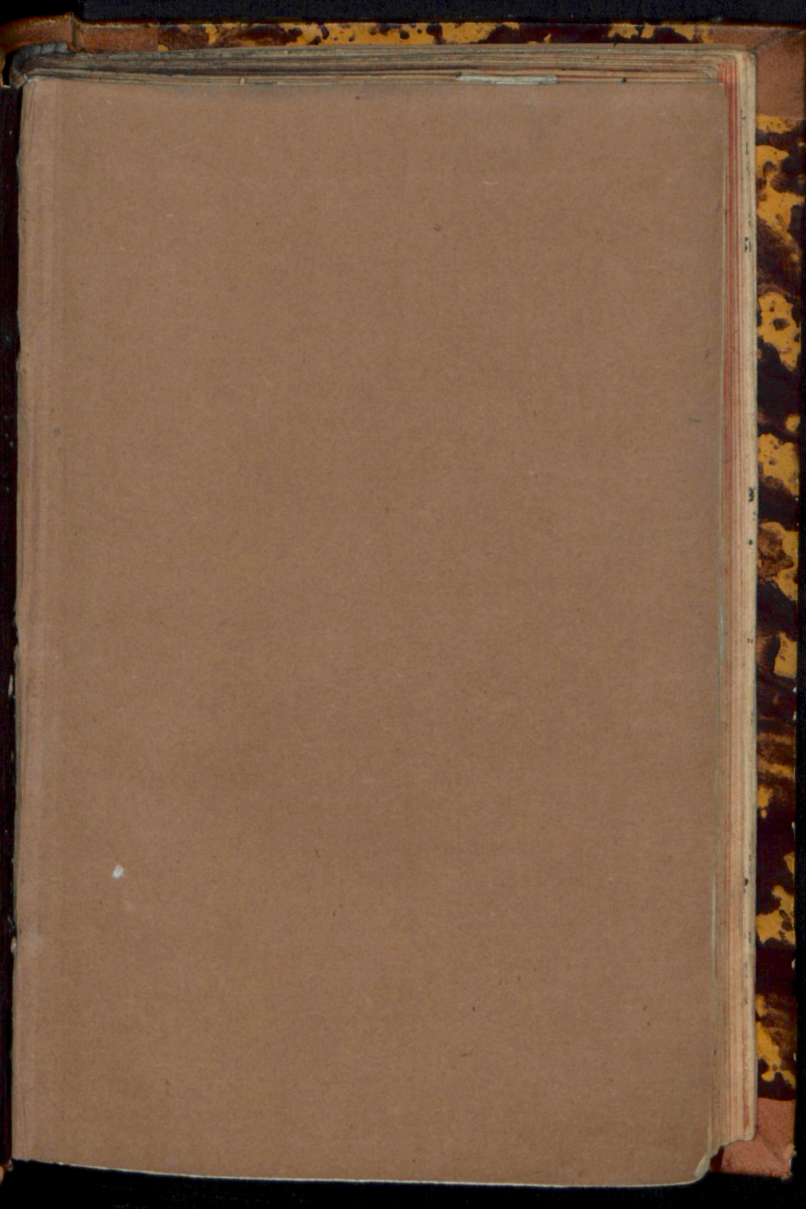
~~Cast.~~

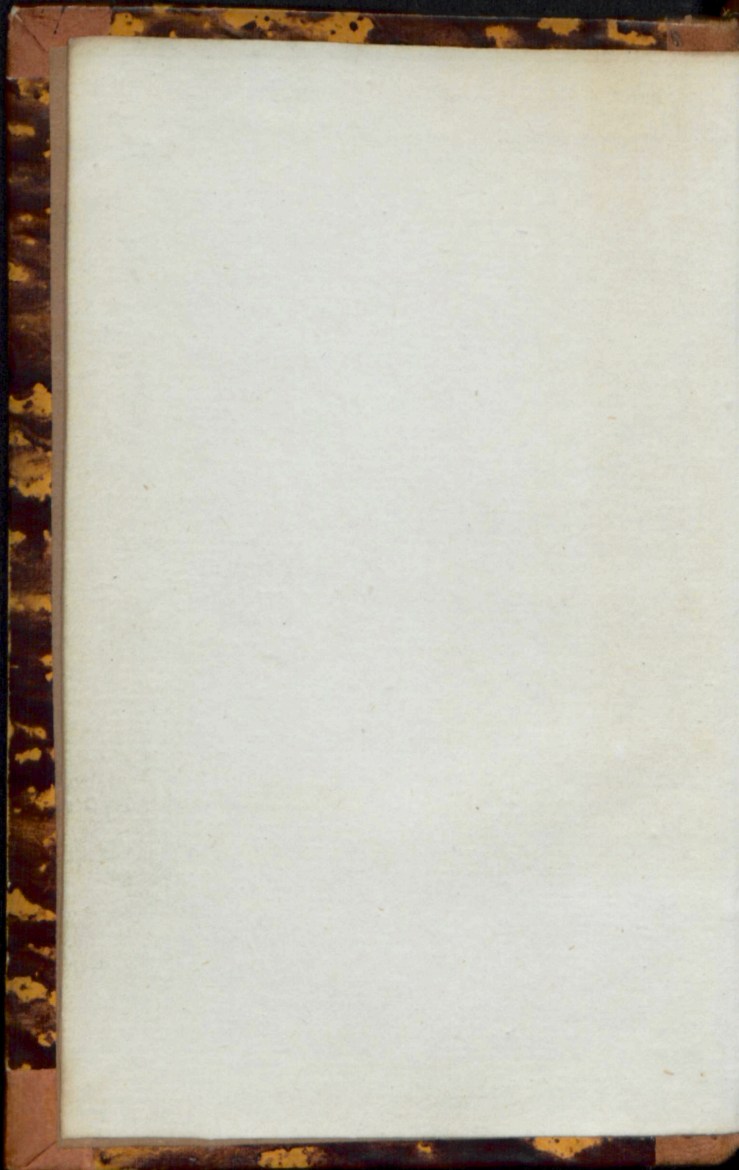
~~2402.~~

R M K I.

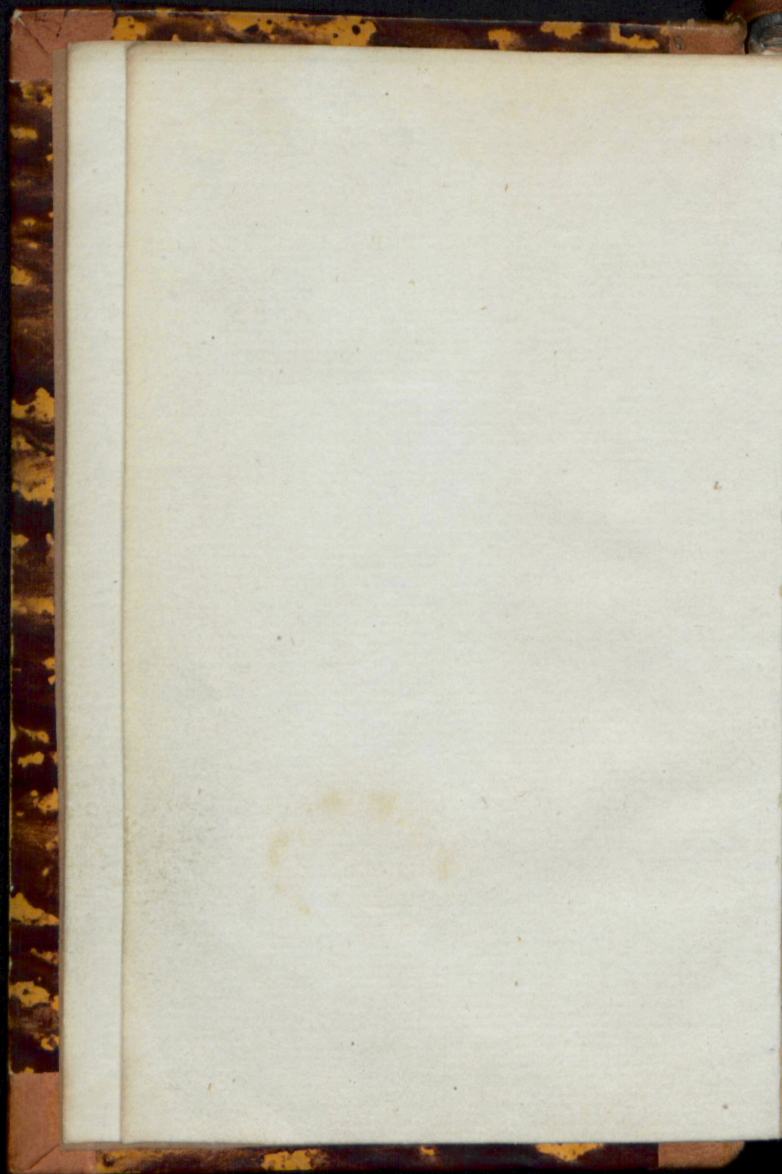
455.

(b₄₋₅. lev. kisse' coonka.)

455

HAROM FÜ ES

nevezetes, Esztendös Innepekre

valo PRAEDIKATIOK,

Ugy-mint:

KARACSONNA,

HUSVETRA, Es

PÜNKÖSTRE.

Irattattanak,

KECSKEMETI IANOS

Kallai Prædikator által.

Matth: 25. §. 21. 23.

Iol vagyon jo es hú solga: az kicsinekben
vóltal hú, sokakon tegedet rendellek, meny be
az te Uradnak örömeben.

§. 20. Az hasonlalan solgat vessetek ki amaz
külső fetetsegre, az holott leßen sitalom es fo-
gaknak csikorgatasa.

DEBRECZENBEN,

Nyomtatta Lipsiai Pal, 1615.

Esztendőben.

2. 1. 3. 4. 5. 6. 7.
 Aug. 2. 1. 3. 4. 5. 6. 7. Es lőn a napok az
 nyugati oldalon párnákkal és tőle lőn, mind
 egy 3 futó be irattatnak. minden vala
 zent aridnak is. de irattatnak, és k
 a városokba. Felmívelt pő Josephus
 kőművelő Názareth városából Judea
 országába a David városába amely
 Hebroni. és verték a mielőtt. Dátal
 vala kőművelő vala vala is. be irat
 ok a Massidat mely a helyi jászok
 és vala filozófus is, vala városban
 is lőn is. h. mikorvan az városban
 és kőművelő a Napok amelyek földi
 állatnak. mint az az az az az az az
 mint az az az az az az az az az az
 fűszereket az az az az az az az az
 elyűlt a városban fűszereket az az
 az az az az az az az az az az az
 az az az az az az az az az az az
 az az az az az az az az az az az

AZ NEMES NEVE-
ZETES, ES NEMZETES
vitezlő Urnak, LORANTFI MI-
HALYNAK, Sáros-Pataknak, Borsfi-
nak, Cserneknek, &c. Uranak,
mint kegyes es jó akaro Pa-
tronusának.

*Az Atya Istentől Szént Fiaert, az UR Iesus
Christusert, kegyelmet es bekefeket kíván.*

 Oha az örökke valo
Isten, sok külömb kü-
lömb fele szép hivata-
lokat es tiszteket ren-
delt, Tekintetes Uram,
az emberek közzé, de
mikepen hogy reghie, azonkeppen job,
seb, es idvősségesb-is nintsen, nem volt,
s-nem-is lehet, az Egy-hazi tístnel, mely
az Isten igejenek prédikallásában, es az
Sacramentomoknak az Iesus Christusnak
rendelesé serint, igazan valo folgaltata-
sában áll. Mert ünnön maga az örökke
* 2 valo

valo Isten is, ebben az tífében volt, ho-
lott az Paradicsomban az mi első szüle-
inknek elő főval prédikallot.

Ugyan ezen tífet commendálta ő
Szent Fölsege, annak utanna az Patri-
archaknak es Prophetaknak is, kik, mely
förgalmatoſsággal abban forgolodtanak
legyen, az önnön magok irali bőfeggel
megh bizonittyak. Az mi üdvözítő
Urunk Iesus Christus is, minek utanna
az Kőröſtſegnek föl vetelekor, az Atya
nak ſava által, erre föl ſenteltetett volna,
egeſ, mind az ő ſenvedeſeigh es halala-
igh ebben hiven el jart. Az Apoſto-
lokat is erre hitta, valaſtotta, es bocsá-
totta is ki, mikor így ſolla: *Ite in mundum*
universum, predicate, & baptizate. Mennyetek
el ez ſeles vilagra, predikallyatok es kő-
röztellyetek. Ez moſtani utolſó időben
is ſolgaltat es ád erre ez tífte bizonyos
ſemellyeket, az kik által, az ő anyafent-
egyházat eppiti ő ſent Fölsege. Illyen
nagy jó tetemeniért azert, tartozunk bi-
zonnyara az mi kegyelmes Istenünknek
örökke valo hala-adaſſal. Mert noha ez
az ő ſent igejenek prédikallaſa ez vilagh
előtt holondſágnak tetzik; de azert, u-
gyan

gyan ennek predikallasa által ak... ó Sz.
Fölsege idvözíteni az híveket. Mennel
hasznosab es üdvösslegesb penigh ez az
tíft: annal inkább eleitül fogva akarta az
pokolbeli ördög meg háborítani, es en-
nek predikallását meg határozni.

1. Cor. 10.
v. 5.

Holott azért az dolog így legyen, az
mi tíftünk es hivatalunk ez, hogy annal
hívebben es forgalmatosban, az mi pás-
torfagunk ala bizattatott kintin nyajat, az
Istennnek ígejevel, legeltessük, biztas-
suk, intjük, es tanítsuk. Melynek jutal-
ma mi legyen, megh jelenti Daniél Pro-
pheta, 12. rebeben.

2. Tim. 4.
2. Tim. 1.
v. 8.
Tit. 1.
Dan. 12.

Noha peniglen, eleitül fogvan, miken-
pen az Hitnek több üdvössleges agazati
felől, ugy az Iesus Christusnak fűletese,
Föl tamadása, es az fent Leleknek el bo-
csattatása felől is, sok fő, tudos es bölcs
embereknek, szép es hasznos predikatio-
jok vadnak es bocsattattanak ki, mellyek
re valo kepest mayd ugyan hasontalan-
nak itilnem, hogy en, ki azoknak csak
sarujok kötelenek megh oldására is nem
volnek méltó, (mint Kereztelő Iános is
mondgya vala Christus felől,) ez egy-
nehany predikatiokat ki bocsátanom.

Iohan. 9.

* 3

Hogy

Hog^o penig ez dologban megh mozdul-
dullyak, noha bomszedfagban levő kereb-
tyen Tanito Atyafiaknak kerefek-is, kik
ezeket latrak, es olvastak, inditottanak :
de kivaltkeppen Urafagodnak, Neveze-
tes, Nemzetes Uram es Patronusom, fe-
lölem, meltatlan voltomra valo itileti,
es jo emlekezeti.

Mert mikoron, az 1611. Eztendőben
ez mi szegeny megh nyomorodot, es el-
pusztult orfagunk, maga kőzöt valo föl-
haborodasaban, Tokaynal taborban vol-
na, es egymas kőzött az bekelessagh tra-
ctaltatnek, el oölvan az Thabor, az mi
Tekintetes es Nagysagos Urunk es Pala-
tinusunk Thurzo György, az Orfagnak
fejeivel Thokayban be szállot volna ; sok
fő tudos, bölcs, tanitok kőzött, kikkel ő
Nagysaga előtte predikaltatott, engem-
et-is, ki akkor ott valo Caplan voltam, pa-
rancsolattyabol föllittata : több tanitasim
kőzött, mint hogy az mi üdvözítő U-
ronk Iesus Christusunknak születesének
innepe el jöve, vevem fel magyarázat-
nak okaert, az Sz. Lukats Euangelista
irafabol, cap. 2. arra rendeltetet histori-
at, Isten segitsegeből el-is vegezem. Pa-
takra,

takra, az innép el mulvan, az bekefeg-is
vegben menven, Urafagod, jo örömmel
haza terven, fő fő szolgálai előtt, emle-
kezet felőlem, jelentven, hogy ha en azé
az Conciot ki irnam, nem szánna Ura-
fagod annak ki nyomtatásatul költséget,
es az fő-fő Uraknak, kik annak halgata-
san jelen voltanak, vele kedveskedni.
Mely felőlem valo jo emlekezetit Ura-
fagodnak, mikor azok, az Urafagod fő fő
szolgai, (mivel hogy jo akaraim volta-
nak,) ennekem megh jelentettek volna,
kezdek felőle gondolkodni, es noha eleg
felve, tudvan az emberek itéletit, de
mind azon-altal, Urafagodnak jo akarat-
tyat nem akarvan hatra hagynom, nem-
is illet, reja gondolam magamat.

De mivel hogy az, az Christusnak
születése felől valo Historia ő magaban
igen keves volna, gondolam magamban,
egyebeknek tanatsokkal-is elven, hogy
az utanna követközendő, ket nevezetes,
esztendő innepeknek-is, ugy mint Hus-
vetnek, es Pünkösűdnek, Historiainak-is
le irasaban, es az mellet valo ki bocsata-
saban munkamat es faratsagomat, (nem
gondol-

gondolvan az embereknek itéletivel,) né-
szannam.

Ezek azért az okai, az mellyek indi-
rottnak, hogy így mind ez három ne-
vezetes, esztendőös Innepekre való pr-
dikatiokat le írnam, es Urafogodnak a-
janlanam, hog ezzel az Urafogod hoz-
zam való beneficiomjaert, es patrocini-
omjaert, en is hala-ado voltomat megli-
mutatnam.

Urafogodat azért kerem, mint kegyes Ura-
mat es Patronusomat, ez kis munkat vegye jo
neven, Es ha Isten elter, s latom ennek Ura-
fogod előtt való kedves voltat, több ezfele
munkammal örömeft akarok Urafogodnak
kedveskedni.

Az mi idvözítő Urunk Iesus Christusnak
Szent Attya, ezen Fiaert, tartsa meg Urafa-
godat, elteffe es latogassa jo egeffeggel, jo se-
rentsekkal, elő menetellel, boldog aldassal,
fok Eftendőkigh, az ű nevenek dicsiretire es
tisceffegere. Költ Kalloban, Sz. Iakab ha-
vanak 15. napjan, az 1614. Eftendőben.

Urafogodnak

Szegeny alazatos Caplannya,

Ketskemethi Ianos,
Kallai Prædikator.

AZ MI URUNK IESUS
Christusnak Születeferől való
Prædikatiok.

Ex cap: 2. Lucæ.

Lón penigh azokban az napokban, Concio prima.
vegezes mene ki az Augustus Csasar-
ul, &c.

Ikoron az Benhadad 2. Reg: 6.
v. 24. 25.
Syrianak az ű Kirallya,
nagy sereggel Samari-
at meg fallana, ugy an-
nyera, hogy az Varos-
ban, az ehseg miat az
samarnak feje nyolczVAN.

Siclus ezüstön adattatot, az galambnak pe-
nig ganeyjabol, egy merteknek negyed re-
fe őt Sicluson. (Az Siclus penig tesen vala
mint egy fel Rhénis forintot, az az, negyven
penzt.) Az Isten azt cselekedé, hogy az Sy-
riusoknak tabora, halvan sok sekereknek,
lovasoknak, es taboroknak zörgeset, megh-
ijede, es egyyk az masiknak kezde monda-
ni, ihon, s az Israelnek Kirallya mi ellenünk
az Chitræusoknak es Egyiptusnak Kirallyait
fogatta es tamaftotta föl. Annak okaert jo
reggel napkeletkor, el haágván satorokat, lo-
vokat, samarokat, es taborokat, ugy az mint
vala-

KARACSONRA VALÓ

valának, el futnak. Az Samariabeliek
menven az taborban, s-latvan az elléne-
get el futotnak lenni, mondanak: *Dies iste,*
dies boni nuntij est. Az az, Ez az nap, jó hirnek
vagy örömmek napja. Sokkal igazabban
tehat mi Keresztyenek nagy felővala ez na-
pon mondhattuk es kialthattuk: *Die iste,*
dies boni nuntij est. Ez az nap, jó hirnek vag-
y örömmek napja. Mert ezen az napon Köv-
tek jöttek le az mennyegből, Cherubin e-
Seraphin, kik az Pastoroknak, az főlete
Mefsias felől, ez vilagnak meg valtoja felő
jo es uy hirt mondottanak. Ier örvendez-
zünk tehat mi keresztyenek ez napon. Mer-
ez az nap SZABADULASNAK Napja. Mert ez
napon lött szabadulások minden nepeknek,
es az Isten az ű nepenek fogfagat meg teri-
tette. Ez napon szabadultunk meg az ördög-
től, halaltul es pokoltul.

I.

Psa: 14, 7, ul:
8c 35, 7, 3.

II.

Gen: 4, 7, 1.

Psal: 119, 7,

147.

Luc: 10, 7 24

KEVANAGNAK Napja. Mert ezt az napot
az mi első Atyaink, nagy kevanagga ke-
vantak, ferre valo nezve, Adam mikor
Caint főlné, mond: Megtalaltam az firfiac,
itilven hogy az volna az Mefsias. Az Szent
David-is: Kevanom az te idvözitesedet.
Sok Kiralyok es Prophetak kevantak latni,
es nem lathattak.

III.

Tit: 3, 7, 4:

SZERETETNEK Napja. Mert az Christu-
nak, ez napon valo főleteseben jelent meg
az Istennek mi hozzánk valo jo akarattya es
szereteti. Ismet: Ebben tetset meg az Isten
nek

PRAEDIKATIO

ek szereteti mi hozzánk, hogy az ű egyet-
len egy Fiat bocsátotta el, hogy ellyünk ű 1, Io: 4, 7, 8
altala.

CsUDALKOZASNAK Napja. Mert, *Mirabilis Puer, mirabiliter natus est.* Csudalatos Gyer-
mek, azt mondgya Sz. Agoston: csudala-
toskeppen születet. Szent Bernhard is azt
mondgya hogy: *Tria sunt mirabilia, Deus &
Homo, Virgo & Mater, Cor & Fides.* Az az, Ha-
rom dolgok vannak csudalatosfak: tudni il-
li, Isten es ember, Szűz es Anya, Sziv es
Hit. III.

GYŰLEKEZETNEK Napja. Az nép az kijár
vala az fetettségben, lata nagy világosságot,
es az kik az halálnak árnyékában ülnek va-
la, azoknak világosság fenlik, V.
Esa: 9, 7, 8

VIGASSAGNAK Napja. Mert az Angyalok ö-
rülnek ez napon, es az egheől le salvan, e-
nekelnék: Dicsőség az magasságban Isten-
nek. Örülnek az emberek is, hogy az Chri-
stus születése által, Istennek fiaiva, es az ö-
rök életnek örökösive löttenek. Ez ellen-
ben, bankodik az ördög, es az mint lehet a-
zon igyekezik, hog vag ű maga, vagy az ű ta-
gai által, az kegyetlenek által meg haborit-
sa ez innep napnak megh sentelelet. Azt ír-
ja *Nicephorus Historicus*, hogy egykoron, az VI.
Nicephorus
lib: 7, cap: 1
Christus születésenek napjan, sok nép egy-
ben gyűlven, annak sentelelere, az kegyet-
len Maximianus Imperator, az Templomot
be tetette, es környülötte nagy tüzet raka-
tot:

KARACSONRA VALÓ

tot: Es kiáltatta nagy felhövel, hogy az ki
 életet kevanná, jűne ki az Templombol, es
 az Jupiternek aldoznak, mert valaki azt
 nem cselekedne, az Templommal egyűt
 meg égne. Az sokasag az Templomban föl
 kiáltvan, így felel: *Omnes nos Christiani sumus,*
unum eumq. solum Deum & Regem esse credimus
Christum: &c. Az az, Mi minnyajan Keresz-
 tyenek vagyunk, es csak azon egy Istent e-
 gyedűl hisűűk es Kiralyt lenni az Christust
 es csak ű neki, Attyanak es Szent Lelkenek
 aldozni, keűek vagyunk. Ezeket csak aligh
 mondhatá ki az sokasag, az tűz meg gyűy-
 tatek, es az egesű nep, sam serint úgy mint
 huű ezenen, mind meg egettetek. Annak o-
 kaert fölűtte igenkel gondot viselnűnk rea,
 hogy ez űűletesnek innepen, az mi megh-
 romlot termesűetűnknek engedven, az űr-
 dűgnek okot ne adgyunk az beűallasra, ha-
 nem sűt inkab, minden cselekedetűnket es
 igyekezetűnket ez innepnek megűsentelese-
 re forditsuk.

VII.

Őrűkke valo BOLDOSAGNAK Nap-
 ja. Mert ez napon serzette meg minekűnk
 az Christus az űrűkke valo űdvűűfeget.
 Mert az mint az Nicænumbeli gyűűlekezet
 mondgya, mi erettűnk, es az mi űdvűűfe-
 gűnkertűűallot ala az egbűl. űrvendezzűnk
 azert es vigadozzunk ez innep napon, es
 ezt az Christustul szűrűűztetet idvűűfeget
 magunkraűűabjuk. Errűl űűl azert azűűsente-

Lukats

PRAEDIKATIO.

Lukats ez Evangeliumban, melynek először
lássuk summáját, az után reſeit, vegre, az ta-
nufagokat.

Sommaja ez Evangeliumnak be foglalta-
tik az ſent Palnak im ez mondasában: Mi-
nek utána eljött az údónek tellyes volta, ki
bocsata Iſten az ő Fiat aſſoniallattul lő-
tet, ki az törvény ala vettettetőt, hogy azo-
kat kik az törvény alat valanak megh valta-
na, hogy az fiui fogadaſt el vennek. Az Sz.
Lukats is az Chriſtus ſületteſéről emleke-
zik, meg irvan azt, minden kőrnűl allo dol-
gaival egyetemben.

Somma.

Gala: 4, 4, 4.
5.

Reſe ez hitorianak negy vagyon:

Reſzei.

I. Előben, Az Chriſtus ſületteſenek idejét
es helyet írja meg, micsoda údóban es ho-
lót ſülettetet legyen.

II. Az Chriſtus ſületteſenek modgyat,
mimodon es miken ſülettet.

III. Az Angyalok miken jelentenek
meg az paſtoroknak, es őket az felelemből,
hirdetven nekik az ſabaditonak ſületteſet,
vigáſtaltak meg.

IV. Mit cselekettenek az Angyalok az
Paſtorokat meg vigáſtalvan, fokafagu ſe-
reg Angyal jelent mellejek, es dicsirtek az
Urn Iſtent.

AZ ELSŐ RESZRŐL.

Mondam leg először, hogy az Chriſtus ſü-
letteſenek idejéről es helyéről kelſollanunk

KARACSONRA VALÓ

mikor, micsoda időben es holot született.
 Iollehet az örökke valo Atya Isten, az ú Fi-
 at, meg világ fundamentomatul fogva, el
 rendelte volt erre, hogy föl vegye az embe-
 ri testet, mint ezt ú maga bizonyítja az Chri-
 stus, mikor így szól: *Ab eterno & ab initio or-*
dinatus sum. Az az, Öröktől fogva el rendel-
 tettem ugmond. Sz. Peter is azt mondgya: *Præ-*
ordinatus fuit, ante jacta fundamenta mundi. El
 rendeltetett volt, ugmond, meg világ funda-
 mentomanak föl vetese előtt. De ennek az u-
 toľso időben kellett be tellyesedni, az miko-
 ron tudni illik, az Maria meheben az Gabri-
 el Angyalnak jóvendőlefe őrint, fogonta-
 tot, es ú tüle született. Azert mondgya Sz.
 Peter: *Patefactus in novissimo die propter nos.*
 Megh jelentetett az utolľso időben mi eret-
 tünk. Szent Pal-is: *Postquam venit plenum tem-*
pus, emisit Deus Filium suum, factum ex Muliere.
 Minek utanna el jőve az időnek tellyes vol-
 ta, ki bocsata Isten az ú Fiat, Aőőonyi al-
 lattul lőttet. Tevelyegnek tehát az meg va-
 kult Sidok, kik az Iesus Christusnak szület-
 set nem hisik.

Kerthetned: Micsoda az oka, hogy
 az Istennek Fianak az utolľso időben kellett
 ez vilagra születetni?

Kivaltkepen valo oka ennek nem egyeb,
 hanem, hogy az Prophetiak, mellyekben az
 Isten, meg Prophetaltatta vala, hogy ez vi-
 lagnak

PRAE DIKATIO.

Iagnak utolso reſeben kellene az Meſſiaſ-
 nak az idvöziteſre eljüni, be tellyeſedne-
 nek. Az Iakob Patriarcha mikor Teſtamen-
 tomot tenne az ű Fiainak: Iuta az egyik fia, Gen: 49, v. 10
 kinek Iuda vala neve, monda annak az Ia-
 kob: *Non auferetur ſceptrum à Iuda, donec veniat*
Siloh. Nem vetettetik ugy-mond el az Iuda-
 tul az Kiralyi paltza, miglen az Szabadito
 el nem jü. Mely mondaſaban az Iakob Patri-
 archa, halalanak elötte megjelenti, hogy
 akkor jelennek meg az Meſſias, az emberi
 nemzetnek idvöſſegere, mikoron az birodalom
 el vetettetik Iudanak nemzetſegetül,
 es idegen Fejedelemre ſallana. Hogy
 pedig ez az Prophetia be tellyeſedet legyen,
 meg mutattyak az Apoſtoloſok irafi. Mert mi-
 kor az Chriſtus ſzülettetött, akkor immar az
 Auguſtus birodalma alatt valának, akkor ro-
 tattya vala az Sidofagot. Az Chriſtusnak ſü-
 letete elöt pedig az Sidoknak ſajat tanatſok
 vala, melynek oly meltoſaga volt, hog meg
 az Herodes Kiralt-is törvenbe hihattak es i-
 dezhettek, adót nem adnak vala, naſ ſabad-
 ſagok volt, mellyel bizonittatot hog meg tel-
 lyeſſeggel az idegen fejedelemnek birodal-
 ma ala nem volnanak vettetteten: Miko-
 ró pedig az Meſſiaſnak eljövetele közel vol-
 na, az Ur Iſten öket az Auguſtus Cſabárnak
 birodalma ala vete, ki öket minden ſabadſa-
 goktul meghoſta, ado fizetőve téve, ſok
 ſolgalattal es nyavalyaval terhele es illette.

ARACSONRA VALÓ

honnan az Augustusnak nevet is el vették, és az ki az előtt Augustusnak hivattatik vala, az után angustusnak, az az, szorongatonak mondaték, mint az Versben vagyon:

Auxit opes, anxit populos, angustus ab illo

Dicitur, Augustus qui modo dictus erat.

Öregbite jószágat, orfogat, és kazdagfogat, nyomorgata és szorongata az nepeket, az honnan, nyomorgatonak avagy szorongatonak neveztetek az, az ki az előtt Augustusnak, az az, bentségefnek és Fölsegefnek, hivattatik vala. Erről emlékezik az bents Lukats is ez Evangeliomban, mikor azt mondgya hogy az Augustus Császár parancsolatot adott ki, hogy ez béles vilagh be irattat-nek, &c. mellyel jelenti hogy el jött immars jelen vagyon az Christusnak sületesének és eljövetelenek ideje, mert az Prophetia szerint, az Sido nép idegen fejedelemnek birodalma alá volna vettetven. Az Daniel is ezent prophetalta volt. Aggæus is azt mondotta: *Major erit gloria secundi Templi, quam prioris.* Nagyob leszén, ugymond, az második Templomnak dicsősege, az elsőnel. Mert az Mesiásnak el kel jóni az második templomnak fön alafakor: mely mondasban megh mutattyá az Propheta, hogy akkor kel el jóni az Mesiásnak, mikor az második Templom fön al: De az második templom el romlot az utolsó időben, megadattatot tehát az Mesiás az utolsó időben.

Micso-

an: 5, 9.
Eg: 2.

PRAEDIKATIO.

Micsoda az oka, hogy az Isten az Ő Fianak el bocsátasát, ilyen sok időre hallástotta? mert ha meghámilalod, ez vilagnak 3906. Éstendejében bocsátotta el, holot az Atyak nagy kevénsággal vártak.

Iollehet az Isten tanatának senki vegere nem mehet, miért hallástotta ennyire az ű Fianak áúletet; mind az által, meltan ezt felelhettyúk, hogy ezért hallástotta ez vilagnak utolso rešere, mert úgy akarta. Mert az Isten bölcsesegenek úgy tetšet. Mind az által mondhattuk okanak lenni ezt. 1. Hog ezért cselekette, hogy az bűnnek íššonyu volta, inkab megh tetšenek: Mert ha az Adamnak ešeti után mindgyart el boczatotta volna Isten az Christust, sem Adam, sem az ű maradeki, ilyen igen megh nem íšmertek volna, az bűnnek rut es íššonyu voltat. 2. Hogy ezzel az hoššú idcig valo halogatašsal az Istennek irgalmašsaga, es az emberekhez valo jo akarattya es šereteti, inkab meg tetšenek, az emberek is penigh azt nagyobnak tudnak bōcsúlleni: Mert, *difficilia quae pulchra*, ha te valamit nagy ahitatosšaggal kevanš, ha mindgyarašt megh adatik, nem ollyan kedves; de ha sok várašsal es nehezen adatik meg, kedveseb: Így az Isten, sok Patriarchaknak Sz. Kiralyoknak varakozašok, kevanšagok, es könyōrgeseknek utánna bocsátotta el az ű Fiat, es ezzel bōcsúlltetefšebbé tette az Christusnak el bocsátasát

KARACSONRA VALÓ

tasat. Azert mondgya vala am-az jambor
ven Simeon is, őleben vőven az Christust:
Nunc dimittis servum tuum Domine, in pace, &c.
Mostan bocsatod el Uram az te szolgálát
bekefegben, met rlatlak az en semeim az te
idvőzitesfedet, mellyet el bocsatando valal.

Micsoda innen az tanufag?

Az Istennek sokasa az őveinek megh sa-
baditafaban mi legyen, itt azt tanulhattyuk
meg: Ez, hogy akkor sokta ű megh sabadi-
tani az ű nepet, mikor sinton megh fogyat-
koznakak remensegekben, az mint cseleke-
dek, Egiptombol, es Babillonbol valo saba-
ditafaban-is az Sido nepnek: avagy mikor
az emberi segitsegtől megh fostatnanak, az-
ert mondgya az bölcs Philo: *Vbi humanum
deficit auxilium, ibi incipit divinum.* Az az, Ahol
az emberi segitseg megh fogyatkoznak, ott
tamad föl az Istennek segitsege. Mint ezt
sok példakbol megh bizonyithatnok, de csak
itt vegezem el tanitafomat.

CONCIO SECUNDA.

Az elebbi prädikatiot rövideden samlald elő,
es az utan az Christus születesének helyeröl ta-
mass illhyen kerdest:

Holott es micsoda helyen szület-
tetet az Christus?

Az Iesus Christus születesének helye nem
egycb

PRAEDIKATIO.

egyeb, az mint ezt az eges Sz. iras bizonyit-
tya, hanem Bethlehemnek Varosa, Bethle-
hembem bületott hát az Christus.

Miert kellett ott bületni nem masut? Ha-
rom fő okokert. Először, az prophetiaert,
mellyet Isten meg mondatot vala: Miche-
as Prophetanal azt monta vala az Isten: *Et Mic: 5, 2. 3.*
*tu Betlehem Ephrata, nequaquam es minima in ci-
uitatibus Iuda, &c.* Te-is Betlehem Ephrata,
semmikepen nem vagy kisebb az Iudanak
Varosai között, mert te belőled jár ki az
Hadmagy, ki az en nepemet igazgattya. Az
Betlehem pedig kettő vala, az egyik volt
Galilæaban, az Zabulon nemzetlegeben,
mely Betlehem Galilæának mondatott, ez *Iudic: 12.*
volt az Abesannak az Izraelnek úy Kirallya-
nak hazaja: az másik Iudæaban, mely Beth-
lehem Iudæának mondatik vala, ennek re-
gi es mas neve Ephrata vala, s ez az, az mely-
ben bülettetet az Christus, ennek az Prophe-
tianak beteljesedeseert kellett penigh ott
bülettetni.

II. Kellét ű neki Betlehembem bülettet-
ni, az jedzesre nevezve is: Mert az Betlehem-
nek igeje jegyez kenyerek hazat, az Ephra-
ta pedig búseget, búseges Kenyernek Varo-
saban kellett hát ű neki bülettetni, ezért hog-
gy ezzel meg mutatná, hogy ű volna az, az e-
letnek Kenyere, mely az ű benne bizokat,
búséggel, fogyatkozasnelkül az örök életre
el taplalhatná es hizlalhatná. *Isa: 6, 1, 2.*

KARACSONRA VALÓ

III. Kellet ott sülettetni, az Isten igireti-
nek beteltyesedéseért: Mert az Isten meg
igirte vala, sőt esküvővel is erősítette va-
la, hogy az ű Fiat, az testt szerint, az David
nemzetsegeből bocsattya ei. *Iuravit Iehova
ipfi David, veritatem, & non pœnitebit eum.* Meg
esküt ugy-mond, az Isten Davidnak igasság-
ban, és megh nem bannya azt, sem ei nem
tavozik attul.

Mire eskütt?

De fructu ventris tui ponam super solium tuum.
Az te mehednek gyümöltseben vetek en az
te székre. Az Angyal is azt monda Maria-
nak: *Dabit ei Dominus Deus, sedem Patris sui
David.* Az Ur Isten adgya ű neki az ű Attya-
nak David Kiralynak Ékeit. Az Betlehem
penig David Varosa vala, sületesere nevez,
mert David ott sületet vala. Maria és Io-
seph-is abból az familiából, nemzetsegből
valok valanak. Kellet tehát Iosephnek és
Marianak, Betlehembben, ugy-mint saját va-
rosokban föl mennick, és ott az Christusnak
(az Isten igireti szerint) sülettetni.

Micsoda innen az tanuság?

Innen azt tanulhattuk meg, hogy igaz
az Isten az ű igiretiben, valamit meg igir be-
teltyesíti, mert az ű ajandeki pœnitentia-
nelkül valok, az az, banaf-nelkül valok, meg
nem bannya, mint sent Pal mondgya, az
mint ezt sok példakkal meg bizoníthatnok,
de

Isa: 132, 11.

Luc: 2, 32.

2. Reg: 16.

Luc: 2.

PRAEDIKATIO.

de-hogy többet ne sámlallyak elő, ihon, meg igrte, föl fogatta, meg-is Prophetaltatta, hogy az ú Fia Betlehembben születtetik, be-is tellyesíte: Te neked is föl fogatta, hogy el törli bűneidet, föl fogatta hogy az örök boldogságot te neked meg adgya, ne ketelkedgyel hát ezekben, mert be-is tellyesíti; ilyen igaz Isten az ú igiretiben. Ugyan ezen tudomány meg hamisította az Sídokat, az kik várják meg az Christust, holot ú neki Betlehembben kellett születetni, mely immar el romlott.

Miert kellett Bethlehembben születet-
tetni, es masut, tudni illik Nazarethben fo-
gantatni; Erre az kerdesre megh felel az
bölcs Beda Doctor, s azt mondgya: *Ex pro-
videntia Dei, inquit, factum est, ut Christus alibi
conceptus, in Bethlehem nasceretur, ut sic insidias
& furorem Herodis facilius evadere possit.* Isten-
nek, úgy mond, gondviselelesemből lótt ez,
hogy az Christus masut fogantatvan, Beth-
lehembben születetnek, hogy így az Hero-
desnek dúhosságot, es alnokságot kúnnyeb-
ben el kerülhetne.

Miert voltak ilyen engedelmesek
Maria es Ioseph az Császár parantsolattya-
hoz? Találtak volna mentseget ő ma-
goknak hogy Bethlehembben föl ne men-
nyenek Maria es Ioseph. Mert először az ut-
nak hósu voltaival menthettek volna ma-
gokat,

KARACSONRA VALÓ

2m 22. l.
okna ma
okot.

gokat, mert Nazareth ahol Maria lakik va-
la, Bethlehemhez úgy mint hűs mer föld
vala, mint az Historiakból ki tessék. Masod-
sor, az ~~segensteggel~~, ~~segenyek~~ valanak,
gondolhattak volna, hogy nehez segeny
embernek annyira menni. Harmad: az hazi
gondviseleffel, mert akar mely segeny em-
bernek is vagon keves kete-putaja, parteka
ja, kire gondot kel viselni, felthettek volna
azt-is tavulletekben. Negyed: mint hogy
Maria közel vala az süleshez, alkolmat-
lannak magat ez uthoz mondhatta volna.
Illyen illendő mentsegeket talalt volna, de
mind ezeket hatra hagyvan, engednek, es
föl mennek ok is Bethlehembben az Csásár
parantfolattyara.

Mi az oka? Ket oka vagyon: egyyk ki-
ső, másik belső. Külső oka, az Magistra-
tusnak meltosaga es parantfolattya, mert az
eges Sidosaggal egyyút Ioseph, s- Maria is
Augustus Csásár birodalma ala valak
vettetven, kötelesek voltanak azert, az
parantfolattyahoz valo engedelmsseger,
Belső avagy lelki oka, az Istennek akarat-
tya, decretoma, es tanatja, melyben el ve-
vegeztetven, hogy az Micheas Propheta jó-
vendülese szerint Bethlehembben sülettes-
sek az Christus. Noha mint hatalmas es
bölc Istennek, volt volna modgya abban,
hogy Augustus Csásárnak parantfolattyat,
es ado föl veteset mas időre halaszthatta
volt.

PRAEDIKATIO.

volna, es Mariat ez nehez es hossa uttal
meg oltalmazhatta volna, de nem akarta,
mert közel vala az sületnek ideje, es ez
alkolmatossággal akara az ő Fianak Bethle-
hembben valo sületteteset.

Micsoda innen az tanulog.

Először meg tanulhattyuk, hogy az Chri-
stus Iesus, az ű ez vilagra valo jövetelevel,
nem rontotta az Magistratusságot, az az, az
tíft-viselet, sőt inkább confirmalta meg erő-
sítette, ez dolgokkal. 1. Mert ű maga is, tíft-
viselőnek birodalma es ado föl vetese alatt
akart sülettetni. 2. Mert ű maga is az Chri-
stus adót es vámot adot Capernaumban.
3. Mert azt parancsollya, hogy az Csásárnak
megh adgyuk az mivel tartozunk. 4. Mert
Istentől meg büntettetnek mind azok, vala-
kik az tíft-viselőnek, mint Isten rendelese-
nek nem engednek, az tíft-viselő penigh I-
sten rendelese.

Másodszor, meg tzafoltatnak itt ez helyen
Anabaptisták, az kik az Szabadfagnak Si-
ne alatt, melyben Christus helyhezttette az
Keresztyeneket, az tíft-viselet rontani akar-
ják, holott az, Isten rendelese legyen, es az
Isten igejevel azoknak sententiajok ellen
kezzek.

Szabade Pogany es Istentelen Feje-
delemnek engedni?

Ha az Pogany es Istentelen Fejedele-
m

paranc-

KARACSONRA VALÓ

2m
ol
ol
Act: 4.

parancsol es kevan oly dolgot, mely az Keresztényeni szabadsaggal, es Isten igejevel tisztességgel ellenkezik, nem szabad, es nem köteles engedni, sőt az Szent Peter reguláját kel ez ellen megtartani, ki azt mondgya: *Melius est obedire Deo quam hominibus.* Iob ugmond, Istennek engedni, hogy nem embernek. Amaz hét Görög bölcsek között is egyyk Bias nevű, az szabadsagot ugy commendalta, hogy mikor kerdenek tőle: *Queres in vita metu careret?* Mi volna itt ez vilagon oly, az ki felelem nélkül volna? Azt feleli: *Libertas*, az szabadsag, azt mondgya felelem nélkül valonak. Mas ugyan azon bölcsek között való, Periandert ismet, mikor kerdenek *Quid esset libertas?* Micsoda volna az szabadsag? Azt mondgya: *Recta conscientia.* Az jo lelki ismeret. Ugy kel tehát az Keresztényen embernek, lelki ismeretiben való szabadsagát oltalmazni, hogy, ha mit az elle az Tiszt. viselő kevan vagy parancsol, ne engedgyen, sőt keiseb, legyen inkab nagy szenvedni, sőt életet is letenni, hogy nem mint az ellen cselekednek. De lattuk ez mostani időben, mely keveset gondollynak az emberek, mind az Isten igejevel, mind penig lelkek ismeretivel, ugy annyira hogy, az birodalom alatt levő emberek, az ű Tiszt. viselőjöknek szabadsagossan engednek lelkek ismereti ellen is, felelemert, barátságert, kedvert, ajandekert. Az tiszt. viselő is,

lők is,

PRAEDIKATIO.

lők is, semmit nem gondolvan Istennek, az
 ű igejevel, lelkek ismeretivel, szabadfagof-
 san parancsolnak, ezt mondvan: *Sic volo,*
sic jubeo, sit pro ratione voluntas. Így akarom, így
 kevanom, így parancsolom, az en akaratom
 szerint legyen az dolog. Keves, avagy majd
 egy sintsen ki így bolland: *Sic volo, sic jubeo,*
quia sic divina voluntas mandat. Így akarom, így
 kevanom, mert az Isten így parancsolja.
 Ha pedig az tist-vifelő ollyat kevan tül-
 led, es parancsol, mely az Isten igejevel, tist-
 tességevel, es lelked ismeretivel nem ellen-
 kezik, köteles vagy tartozol engedelmes-
 seggel, mert Isten rendelese, es büntetetlen
 nem hágy, mint ihon pelda Ioseph es Ma-
 ria, kik Augustusnak Pogany Fejedelemnek
 parancsolattyahoz engedelmessek leven.
 föl mennek Bethlehemben, holott az Chri-
 stus sülettetik.

Mint hogy ide föllyeb azt mondok,
 hogy az Christus ado fizetes alatt akart
 sülettetni, mi ennek az oka?

Ket oka vagyon ennek: az egyik külső,
 az másik belső:

Külső oka, hogy az Christus ezzel, mint
 ez előtt is meg mondok az Magistratusnak,
 az Tist-vifelőnek autoritását, meltsagat
 bizonyitaná es erősitene.

Belső es lelki ertelem szerint való oka
 pedig nem egyéb, hanem, mint hogy mi

KARACSONRA VALÓ

minnyajan az bűnert haragnak valank fiaí,
karhozatnak es az őrdögnek, rabfagaban es
kőteleben valank, főkieg volt az Christuf-
nak ado fizetes alat főlettetni, hogy minket
az életnek könyveben be írna, es az örökke
valo rabfagbol ki szabaditana. *Non amplius
sumus sub Pedagogo.* Nem vagyunk immar az
tanito Mester alatt. Ez vilagnak bötűi alatt
valank, fogalatra vettetven. De mikor el
jőve az időnek tellyes volta, ki bocsata Isten
az ű Fiat, &c. hogy minket az törvennek át-
ka alol meg szabaditana. *Prædestinavit nos, ut
adoptaret in filios.* Eleve el rendelt minket,
hogy fiaiva fogadna. Orosius azt írja, hogy
az Augustus Császár, az Christus főletesenek
idejen, három ezer rabokat bocsatot el.
Mely példazta es jelentette, minden embe-
reknek az őrdögnek rabfagabol, Christus
altal valo szabadulafokat. Meg is tiltá Augu-
stus Császár, mint Sabellius írja: Ugyan azon
napon, hogy ez utan senki magat Urnak ne
nevezné. Mellyel jelenteni es jóvendőlni a-
karta, hogy ez vilagnak igaz Ura, mostan
főlettetőt volna, ki mind az egekkel, mind
az földel birna, kinek mi minnyajan biro-
dalma alá volnank vettetven, es ha ez mi
erettünk nem esedezet volna, örökke valo
vesedelemre meltok volnank.

Gal: 3, 7, 25.

& 4, 3, 4.

Eph: 1, 5, 5.

Oros: lib: 6,

cap: 18.

Sabel: lib: 1.

Ennead: 7.

Oros: lib: 6:

cap: 22.

Concio

Testia

szól az napokban

hogy mind az egész földbe irattak

nek

Mint hogy az Sz. Lukats így szoll:

Vegezes avagy parancsolat mene ki

Augu-

PRÆDİKATIO.

Augustus Császártul, ez itt az kérdés:
Ez az vegezes vagy parancsolat, törté-
netből való volté, avagy Istennek
rendeleséből es akarattyából?

Ez kérdésnek világosab értelmére ne-
ve, két személyt kel itt meg gondolni, tudni
illik, Augustust, es az Istent.

Augustusra nevezve, hogy ez okkal fűlet-
tessek az Christus, történet volt: Mert ezt
az vegezest, es gyűlest nem ez vegre tőtte
vala; hanem az mint Orosius írja: mivel
hogy immar mindenűt az hadaktul, cse-
dessek, es bekefegessék volnanak minde-
nek, adot vetne föl főről főre, hogy így az
ű vég hazáiban levő vitezéknek, (kik sám
serint, ugy-mint, ötőszor való száz ezer, es ti-
zen ket ezeren voltanak,) fizetéseket, ho-
penzeket meg adhatná. Nemelleyek ismet o-
kanak mondgyak ez gyűlésnek lenni, hogy
Augustus megh akarta tudni, hatalmanak
nagy voltat, menyire terjedet volna ki Ro-
manak birodalma. Az mikeppen David-is
parancsolta vala az Izrael es Iuda nemzet-
seget meg sámlalni. Iosephus Historicus pe-
niglen, *Antiq: Iud:* azt írja: Hogy ez az ado
fizetes es föl vetes, nyilván való jele volt az
Sidoknak kemény szolgálata alá való vettete-
seknek.

Az mi penig nez Istenre, nem volt ez ve-
gezes es gyűlés történetből; hanem Isten-
nek akarattyából es tanatából: Mert az I-

Oros: lib: 6.
cap: 22.

2, Sam: 24.
v. 1.
Iose: lib: 15.
cap: 1.

KARACSONRA VALÓ

Isten, az mint odéb fellyeb-is jelentem, ez alkotmányossággal akará az ú Fianak Bethlehemben való születése felől, tanatlat véghben vinni.

Micsoda innen az tanuság?

Ez az tanuság: Az jó, tudos, bölcs, es okos mester ember, még az hitvan es semmirekellő eskőzzel is, mestersegét jó moddal veghben tudgya vinni. Illyen az Isten, főt ő Bent Fölsege még az hitetlenekkel is akarattyok ellen, fogaltat az ő nepenek, es az ő tífteffeget veghben vísi, Melyben bölcsesége, hatalmassága tetfik megh. Hapelda kel, ihon Augustus, pogany ő, valyon, s pogany leven, tudtaje hogy Bethlehemben születettek az Christus, gondolkodotté arról, es ezért tegye ott az gyűlést: Egy fálnera sem, de ihon ebben ez dologban Istennek fogaja lehen, es az Isten tanatlat vísi vegben.

Mondhatnad: Valaki az Isten tanatlat vísi vegben, nem vetkezik az:

De az hitetlenek Isten tanatlat vísik vegben, az mint mondod, Hát nem vetkeznek.

Azt mondgyak az Logicusok: *Actiones finibus distinguuntur*. Az cselekedetek veggel valasztatnak megh egymastul. Noha az hitetlenek mondattatnak Isten tanatlat vegben vinni, az ő cselekedetőkkel, mind a-

FRAEDIKATIO.

zon által, holot ők mas veghre cseleked-
gyek azt, hogy nem mint Isten akarna, vet-
keznek, es meltan büntettetnek is. Mint
pelda: Akara Isten, hogy az ő Fia el adat-
tassék, es meg öletteffek: akarak az Sidok. AA: 2. 7. 22.
& 3. 7. 18.
is, akara az őrdög is: itt az Isten tanatfa lat
tatik be tellyesedni, mind az őrdög által,
I mind az Sidok által. De azért ha ezeknek
akarattyoknak vegeit megh tekinted, igen
külömböznék. Az Isten akarja az ő Fianak
halalat, hogy az ő dragalatos halalával es
vére hullásával megh valtaffunk, es az őrdögnek
fogszagabol megh szabadittaffunk.
Az őrdög akarja ezért, mert azt itili, hogy
ezzel az emberi nemzetnek idvőffége el
fordittatik. Az Sidok akarjak, mert ötet
nem ismerik vala igaznak, hanem ugy mint,
hitető es karomlonak, ki melto volna az
meg ölesre. Igy Augustus is akarja ez Betle-
hemben valo gyűlést, azért is adgya ki pa-
rantfolattyat, de mint főfveny adot akar föl
vetni, tár hazat tölteni. Isten is akarja, de
ez vegre, hogy az ő tanatsat Fianak ülete-
se felől, mivel hogy az üdő be tölt vala,
vegben vinne.

Miert kel ezt megh tanulnod?

Vigaftalafnak okaert, hogy noha az hi-
tetlenők dühösködnek, kegyetlenkednek,
mind azon által az hivek ketsegeben ne es-
senek, hanem bizzanak az Istenben, mert

KARACSONRA VALÓ

csak ű az, az ki azoknak tanatsfokat el őflat-
 hatya, avagy meg azokkal is akarattyok el-
 len is az ű hűveinek foglaltathat, es minde-
 neket az ű hűveinek csak ű, ki javokra for-
 dithat.

Föl mene, ugymond Szent Lukats,
 Ioseph is az Mariával, neki jegyezte-
 tet felesegevel.

Itt ez az kérdés.

Miert jegyeztetet volt el Maria
 Ioseph tül?

I. Az gyanofagnak el tavoztatasaert akar-
 ta Isten ezt, hogy valami gyanofag Maria-
 hoz ne férne. Ezert mondgya Szent Balas
 Doctor: *Per desponsationem initia expressa sunt*
nuptiarum, ut Iosephus puritatis Mariae testis es-
set, & ne calumniis obrectationibus obnoxia fo-
ret, sponsum habuit integritatis suae, custodem &
testem. Az az, Az menyeközöknek ki jelente-
 se, az el jegyeztetes által lótt, hogy Ioseph
 az Marianak tisztasaganak lenne bizonyfaga,
 es hogy valami ragalmazásban ne esnék, je-
 gycse is oly volt, ki tisztasagát meg otalmaz-
 ta. Szent Ambrus Doctor is így áll: *Bene*
utrumq; posuit scriptura, & quod virgo esset, &
quod desponsata. Virgo, quia experta erat virilis
congressus; Desponsata ne aliqua infamia nota ure-
retur. az az, Mindeniket jól mondotta az iras,
 mind azt hogy Szűz volna, mind azt hogy
 eljedztetetet volna. Szűz, mert firfiu ihle-
 stül ű.

Basilius.

ambrosius,

P R A E D I K A T I O.

stúl üres, tística vala. Eljedzettetet, hogy valami gonosf hir nevel ne gyalasztatnek.

II. Az gond-viselesre nevez: Hogy tudni illik, mind az Marianak, s mind az gyermek Iesufnak, Ioseph lenne gond-viseleje, mellyert mint egy Attyanak is itiltetik vala Ioseph.

III. Az nemzetsegnek megh tartasaert: Mert nem vala szabad, mas nemzetsegben az u nemzetsege kivül hazosodni. Nu: 36, 7, 8. S. 9.

IV. Az hazassagnak commendalasaert, mely mindeneknel bocsuilet es tisztseges. Heb: 13, 7, 4. 1. Ti: 4, 7, 8.

Itt hát meg czafoltatnak az mi tevelgyó atyankhai az Romaiak, kik az hazassagot tisztatalan ágynak mondgyak, es erre valo kepest magokat attul megh fogvan, fertelmességben elnek, s masokat is attul tiltanak.

Miert kellett Szúztól súlettetni?

I. Az Istennek igiretinek be tellyesedesere nevez. Az Isten Adamnak eseti utan ezt mondta vala: *Semen Mulieris conteret caput Serpentis.* Az Asszonyi-allat magva megtóri az Kigyónak fejet, nem mondgya hogy az firsúnak magva, mellyel az Marianak súzessege jelentetik.

Ha Szúz, miért mondatik Asszonyi-allatnak?

Ez mondassal nem rontatik az Marianak súzessege, mert akar mely súz Leanzo is tisztse.

KARACSONRA VALÓ

tíftessegek okaert; neveztetetik Affo-
nyi-allatnak; Mint peldának okaert, mikor
Gen: 2, 7, 22 Isten Evat az Adamnak csontyabol formal-
ta volna, es meg Adammal nem egyvesült
volna, hanem fűz volna, Affo-nyi-allatnak
mondatik,

II. Az Prophetianak be tellyesedesejert,
mert az nagy sok idővel meg annak előtte
megh Prophetaltatta vala Esaias altal. *Ecce*
isa: 7, 7, 14. *virgo concipiet, & pariet Filium.* Ime ugymond,
az Szűz fogad meheben, es Fiat fűl. Mely
Propheta mondasat hozza elő az Gabriel
Luc: 2, 7, 31. Angyal-is, mikor Isten követsegeben jár-
van, jövendőt mond neki, az Christusnak
az ő meheben valo fogontatafarol.

III. Hogy meg valastassek egyeb embe-
reknek fűletesekül, mert egyeb emberek
fűsiu magbol fogontatnak es fűlettetnek is
f-azert bűnölők. Az Christus Iesus penigh
fűsiu mag nélkül fűlettetet, f-azert fűnt, es
bűn nélkül valo, es az mi bűneinknek is el
Co: 1, 7, 31. törlesere elegseges. *Sanctificati estis in Christo*
Iesu. Megh fűnteltettető az Iesus Christus-
ban. *ipse salvabit populum suum, à peccatis suis.*
lat: 1, 7, 21. Ő az ki meg fűabadittya, az ő nepet, bűnei-
ből. *Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi.*
ia: 1, 7, 29. Ihon az Istennek baranya, ki el veszi ez vi-
lagnak bűneit.

IV. Az peldaknak, kik az Christusnak
fűztűl valo fűlettetetet arnyekoztak, be
a: 6, 7, 37. tellyesedeseert. Az harmat, mely az Gedeon
gyap-

KARACSONRA VALÓ
ról, több környűl allo dolgokkal egyetem-
ben állottunk es emlekeztünk, mellyek-
ből az Keresztények sеп hasznos tanúsago-
kat vőttenek, mellyekről meg emlekezze-
nek. Ennek-utanna az második részhez
kezdgyünk, Isten segitsegeből.

Luk. 2. 7

CONCIO IIII.

Lón pedig, miglen ott valanak, be-
telenek az születnek napjai, es süle az
ő első sület fiat, &c.

Masodik része immar az Christus Iesus
születeferől valo Historianak, melyben az
Szent Lukats az ő születesének modgyat, mi-
modon es miképen lőtt, írja meg. Ket do-
logban foglalom azért erről valo tanitaso-
mat be :

I. Mi módon es miképpen született az
Christus?

II. Mit cselekedett Maria az született
Gyermekkel.

AZ ELSŐRŐL.

Mi módon es miképpen született
az Christus?

Az Iesus Christusnak születése, az mi süle-
tesünkkel egyez is, külömböz is. Miben
eggyez? I. Az fogantatasban, mely nélkül
az sületes nem lehet, mert miképen az mi
fogón-

FRAEDIKATIO.

fogantatásunk Anyank meheben bizonyos
 időben leßen, azonkepen az Christus-is bi-
 zonyos időben fogantatot az Maria mehe-
 ben. II. Az nevedesben: mert mikep-
 pen mi, mind az mi születésünknek napjaig,
 es orajaig nevedünk Anyank meheben,
 azonkepen az Christus-is nevedet. III.
 Az születésben-is, mert mikeppen mi bizo-
 nyos időben születettünk: azonkepen az
 Christus is. Azert mondgya tehát az Evan-
 gelista is, hogy, Lőn, ugy mond, miglen or-
 valanak, be telenek az születésnek napjai.

Miben különböz? I. Ismet, az fogan-
 tatasban, Mert ő, az mint odeb fellyeb-is
 arról bőfeggel emlekeztünk, az szűznek
 meheben Szent Lelektől, firsiu mag nélkül
 fogantatott: Mi penigh, firsiu magbol fo-
 gantatunk anyank meheben, II. Mert ő
 bűn nélkül születtetet: mi penig, mint hog
 fogantatásunk bűnben vagyon, azonkepen
 születésünk is. III. Ő az mi meg tisztita-
 sunkra, valtságunkra születtetet: Mi ma-
 gunknak meg valtasara-is akar mely nyava-
 lyabol sem vagyunk elegek. IIII. Ő Nem
 csak születtetet, de egész eleteben-is, bűn-
 nélkül, es artatlan elt: Mi minden oran-
 kent, sőt sem pillantasban-is sok különb
 különb fele bűnökkel Istenünket megh
 bantjuk, es melto haragra ingerellyük. Igy
 hat mind eggyez, s-mind különböz a Chri-
 stus születése, az mi születésünktől.

psa: 50

Micso:

KARACSONRA VÁLO

Micsoda innen az tanuság?

Az mi idvőffegűnknek bizonyos volta erősitetik itt megh. Mert ha az Christus az mi tagunkat, verűnket föl vőtte, es az szűletesben-is mi velűnk eggyezet, tehát Atyankfia, sőt fejűnk mi nekűnk: Az mi penigh az fője, az tagokra-is néz az. Valamit hat, ez az mifejűnk, az ő szűletesevel kereset es bőrzőt, mi rejank atyafiakra, ugy mint örökfegeken fármazott es tartozik Nem kel tehát idvőffegűnkben ketelkednűnk.

Miert mondatik az Christus első szűlőtnek?

Ez az Kerdes felette igen sűkfeges megh. tanulásra es ertésre: Az Eretnekőknek, kivaltkepen penig, az Helvidius Eretnek, szajanak be dugafara, ki azt mondotta, hogy azért mondatik első szűlőtnek az Christus, mert Ioseph-túl Marianak több fiai is lőtte nek Christus utan, es igy az Marianak sűze-seget rontani akarta. De ez Eretneknek az ő sententiajat, az eges sent iras meg hamisfitty, avagy csak ez az Sz. Lukats mondasza-is, ki ekkepen söl, Szűlc ugy mond, Maria az ő első szűlőtt fiat, nem mondgya hog az Iosephét. Az Angyal is, mikor Mariat Ioseph el akarja vala hadni, igy söl littya meg Iosephet, s-mond: *Assume puerum & matrē ejus.* Vedd fel Ioseph az gyermeket, es az ő Anyat, nem azt mondgya, hogy, *Puerum tuum, az*

Mat: 2, 7, 13.

PRAEDIKATIO.

am, az te gyermekedet, úgy kellett volna per-
nig bollandani, ha Iosephé volt volna.

Első szülöttnek mondatik tehát az Chri-
stus, nem rendire nevezve, úgy-mint kinek az
Christus után több gyermeki is lőttének vol-
na, Iosephától, mint fiókot ez világi közön-
seges embereknek.

Első szülöt-
nek monda-
tik az Chri-
stus.

I. Az Istennek törvényere nevezve; mely-
ben első szülötteknek mondattatnak vala
azok, az kiknek sem előttők sem utannok
több nem leßen vala. Theophilactus ezt bizo-
nította, így szólva: *Primogenitus vocatur, qui
primo nascitur, etiam si nullus postea sequatur.* El-
ső szülöttnek mondatik, az ki először szület-
tetik, ha több utanna nem következik-is.
Hieronymus-is ezent írja, az Helvidius eret-
neksege ellen.

I.
Exod: 13, 2.
2, 12.

Theophils

II. Az meltosagra nevezve-is: Mert az O
törvényben az első szülötteknek nagy mel-
toságok vala, mert azok Istennek szentel-
tetnek vala. Num: 8. *Sanctifica mihi omne pri-
mogenitum, quod aperit vulvam:* Minden első
szülöttet ennekem szentely: annak fölötte
az több atyafiak között-is mint egy fejedelem,
előttők jaro volt, mint ez az Esaunak es Ia-
cobnak példajokból megtetfik. Gen: 23. 27.
Erre nevezve-is első szülött hát az Christus,
mert ki lehetet vallyon ű nalanal nagyob es
meltosagosb? Senki.

Nu: 8, 16.

III. Minden teremtet allatokra nevezve: III.
Mert az mint Sz. Pal mondgya: Ő általa te-
rem-

Col: 1, 8, 16

KARACSONRA VALÓ

remtettének mindenek, mellyek vadnak az egekben és az földön, láthatók és láthatatlanok, vagy Uraságok, vagy Fejedelemségek.

I V. Mi reánk nevezve-is: Mert ű az Atya Mindenhato Istennek egyetlen egy szülött Fia, ki által, és kiből immar, minket-is Fiaivá fogadot.

V. Az föld tamadafra nevezve, *Phil: 2.* Mert ű az ki föld tamadot az halálból először, úgy hogy többé megh ne halna, hogy mi-is ű utanna föld tamadnánk. Ezekre az okokra nevezve neveztetik az Christus Iesus első szülötnek.

Mit tanulj innen meg?

Ez itt az tanúság, hogy nem hijában való ez az Titulus, hogy az Iesus Christus első szülötnek neveztetik. Mert ezzel az nevel emlékeztetünk, az ű Papságra és Királyságra, hogy tudni illik, ű mi nekünk Papunk és Királyunk. Papunk, mert ű maga az Atya mindenhato Isten így compellalta, így szollította meg az ű Fiat, szazt mondotta: *Tu es Sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedek.* Te vagy úgy-mond, amaz örökre való Pap, az Melchisedek Papnak rendi szerint. Királyságaról-is így szollot, ugyan azon ű maga Sz. Attya: *Ego constituite Regem, super Sion montem sanctum meum.* En töttelek tege-det Királlyá, az en Sz. hegyemen Sionon, az Sio-

Psalm: 110, 4.

Psalm: 2, 6.

PRAEDIKATIO.

az Sionon penigh, az ű Eccleszaját érti, az
kin mondgya, hogy Kirallya tőtte az ű Fiat.

Miert kel ezt meg tanulnunk?

Az mi vigasztalásunkra, hogy holott ű mi
nekünk Papunk es Kiralyunk, semminemű
nyavalyankban ne fellyünk, mert valami az
ű tísti es hivatallya, azokban hiven esiga-
zan, ugy mint, igaz Pap es Kiraly eljár. Az
Papnak penigh, az O Testamentomban ki-
valtképpen valo tísti, három vala. Első, az
tanítás, hogy az Istennek törvenyet az nép
előtt Magyarazza, es ahöz való engedelme-
l-segre intse. Másik az Könyörges, hogy az
népert, Isten előtt intercedallyon, esedez-
zek es könyörögjön. Harmadik, az aldozat
tetel, hogy az népnek bűnejert, az Istennek
parancsolattya szerint, áldozzek. Az mi fő
Papunk-is az Christus, kit minekünk az Atya
Isten rendelt volt es adott, ezekben eljárt.
Mert legh előőr tanított, harmintz esten-
dős koraban, (az mint írják felőle,) nagy
őrgalmatosfaggal es méltosfaggal, mind
sárazon, mind vizen, mind Varoson, mind
falun, s-mind pusztan, (az mint az Evangeli-
stak bizonyittyak,) prædikallot, tanítot, es
csudakat tőtt, egész három estendeighlen.
Annak utanna az fő Papnak tísti szerint, kö-
nyörgésekben foglalta magát. Vegezetre,
áldozott-is, mikoron ünnon magát az em-
beri nemzetert, az magas keresztfának oltá-

Az Papnak
tísti.

1.

2.

3.

rara

KARACSONRA VÁLO

rara az áldozatra vive, es eltemettetek, föl
tamadván, menyben mene, es az ú men-
nyei Szent Attyanak jobjara úlven, most is
az hívekert Büntelen fedezik.

Az Kiraly-
nak tiszti.

1.

2.

3.

Az Kiralynak visontagsággal tísti ezek:
Először, hogy az ú Országaban es birodal-
mában levőket birja, igaz törvényekkel i-
gazgassa, semely valogato ne legyen, ha-
nem, mind seggennek, kazdagnak, jó veven-
nek, lakosnak, özvegynekek, arvaknak, igaz
törvent foglaltasson. Másodszor, ha az ú bi-
rodalmában levőknek, valahonnan ellensé-
gek, haborgatójok tamad, ki tamadgyon
mellettek, es az ellenfeggel sembe szálljon,
őket meg győzze. Harmadszor, az ú nepe-
nek ellenségit meg győzven, őket csendes-
segben es bekefegben tartsa, reajok fogal-
matos vigyazasa legyen; Ne kotzka, kartya,
duska ital, nyulásas legyen gondgyok, mint
ez mostani Kiralyoknak, Fejedelmeknek, es
Uraknak, hanem leg inkább az segeny nép.
Ezek, es több ezfele tístek vagyon az Kira-
lyoknak. Az Iesus Christus ezeket is megh
cselekette es cselekefi is naponkent: mert
az ú Országaban, Ecclesiajaban levő hieveit,
semely valogatas-nelkül, birja, az ú törve-
nyével, es sent igejeben meg nyilatkoztatot
akarattyával birja, mindeneknek igazságot
foglaltat. Annak utanna, az ú hieveinek el-
lenfegivel, az ördöggel, pokollal, kárho-
zattal, törvényátkával semben szállot, azo;
kat

PRAEDIKATIO.

kat meggyőzte, megtörte, rontotta, azok alól meg szabadította, Atyával meg bekeltette, mostan immar az ő hiveit csendességben és bekefességben tartya, vigyaz, és őriz körülülöttek: Nincsen tehát immar az ő hiveinek semmi felelmek. Ezért mondgyak az Angyalok-is, ez földön bekefeghes jó akarat az embereknek. Ennek azért, az mi fő Papunknak és Kiralyunknak, Sz. Attyával és Sz. Lelkevel, legyen dicsőség, tisztesség, és birodalom, most és mind örökre, Amen.

AZ MASODIKROL.

Mit cselekedet az Maria az születtet Christussal?

Concio
Quinta.

Harom rendbeli cselekedeti az többi között jelentetik megh az Marianak az Evangelistaktul. I. Azt mondgya Sz. Lukats, hogy *fasciis involvit eum*, be polalta őtet. Ebben is az Christus születésének, az mi születésünkhez való hasonlatossága tettesik meg, Mert látod, akar mely szegény ember legyen is, mikor veszi esében az ő méheben levő magzatnak, születésének közel való voltat, ruhával, polakötellel még az előtt hozza kétfiti magát, hogy ha születik az magzat, be polallya: az Maria is így cselekedet, az születet gyermek Iesust be polalta, be kötözte.

C

Miert

KARACSONRA VALÓ

Miert cselekette ezt?

Mi rejank nevezé, mert mi mindnyajan megh valank köteztetven az őrdögűl az bűnert, mely kötelnek meg oldasara elegsegek nem valank: szűkfegh volt hat az Christusnak, ugy mint, kezefnek megh kötötteni, hogy ezzel az ő búletefekor, való kötötrefefével is minekűnk szabadfagot az őrdögnek kötelebűl nyerne. Ezert mondgya az Sz. Iános is: *In hoc apparuit Filius Dei, ut destruat opera diaboli.* Ezert jelent meg az Istennek Fia, hogy az őrdögnek cselekedetit elrontsa.

1. Ioa: 3, 8, S.

I I. Pöstoban takartatik, ugy mint, mezitelen gyermek. Miért? Mi erettűnk: Mert mi meg az mi első búleinkben Adamban, mezitelen maradtunk vala, es draga fep ruhatul, mellyel Isten meg ekesitet vala, az ű kepetűl meg fóstatank, az bűn miatt: búkfegh volt tehát ű neki mezitelen búletetni, es pöstoval be takartatni, hogy ugy draga fep ruhakat adna mi reánk, artatlanfagaval, igassfagaval, bentsfegevel föl ruhazna. Ezert mondgya az Szent Pal: *Christus factus est nobis à Deo, sanctificatio, justificatio, & redemptio.* Az Christus lött minekűnk az Istenűl, igassfag, bentsfeg es valtsfag. S ez amaz dragalatos menyegzői ruha, melyben, ugy mint melto hivatalosok, megh álhatunk az Vő legeny előtt.

1. Co: 1, 30.

Erről az pöstoval való be takartatafáról:

szól azért

PRAEDIKATIO.

Sol azért az Sedulius Poeta-is, mikor így ír
az ú verses könyveben :

Sedul. lib. 5.

*Omnia qui propriis restit nascencia donis,
Obsitus exiguis habuit, velamina pannis.*

Az az,

Az ki minden ez vilagra születtetek, saját
ajandekival ruhaz,

Csak kintin postoval akart születesekor
be takartatni.

III. Helyeztette útet az jásolban, az bar-
mokjásla volt az ú bölcsője. abban feküdt,
abban helyeztetet, hisem edes atyamfia
begeny állapotja volt az mi Idvőzítőnk-
nek

Mi volt ennek az oka, miért hely-
heztetet lásolban?

Két oka vagyon. Egyik külső, az másik
belső.

Külső oka ismet kettő. 1. Az Iosephnek es
Marianak begenysegők, mely miat magok-
nak job helyet nem találhattanak. Másik
az Betlehembelieknek embertelenfegek,
kik az Marianak gyenge Asszonyi allatnak
ugy mint ki az születéshez is közel vala, állást
nem adanak.

Talam Ioseph es Maria igen restek
voltanak?

Meg oltalmazza ettől az restsegnek vet-
ketül, Iosephet es Mariát, az Evangelista,
mert így áll : *Non erat eis locus in dixerforio,*

Cz

Nem

KARACSONRA VALÓ

Nem vala úgy mond, ú nekik helyek az vendeg fogado haznal.

Miert nem volt helyek?

Először, az fok llrak es főrendek, s Nemessék miat, kik jo idejen föl gyúlven, az ú neveknek be iratafara, az szállafokat el foglaltak vala. Másodszor, mert az Marianak nehez es terhes volta, nem engede hogy hamar föl mehetnenek, azért későn érkeztek vala. Harmadszor mert szegények valanak, es az vendeg fogadok, örömesben az kazdagokat, kik fizethetnek fogadgyak be, a mint jól tudod, s azoknak gazdalkodnak inkább: Ioseph s Maria szegény leven, nem adatik hely nekik, kenyszerítettnek azért az istállóban szállani, es innen leszen hogy az születet gyermek Iesus, az lábólban helyheztetik.

Belső es lelki ertelem szerint való oka, az új szőlőben való helyheztetesének, nem egyeb, hanem lőtt ez az Istennek gond viseléséből. Először ezért, mert mi minnyajan az bűnert sám-kivettettünk, s ki-rekésztettünk vala, az mi hazankból az Meny-országból: Ezzel azért az ú alazatoságával es engedelmessegevel akara mi nekünk utat nyitni, es helyet késíteni az meny-orzágra, holott ú vele, es az Sz. Angyalokkal örökre éljenek.

o: 14, 2, 3. Ezert mondgya Sz. Iánosnal: *Ibo paraturus vobis locum, &c.* El megyek helyet késíteni nektek, es mikoron el késítendem, ismet el jövök, es föl vislek titeket oda. Ez penigh

egyik

PRAEDIKATIO.

eggyik alazatosfagnak neme, mellyel azt ke-
sítette.

Masodszor, jásolban akarta az Isten az ű
Fiat, hogy fekúdyek: Hogy ezzel meg mu-
tatna es jelentene, hogy ez az lasolban fe-
kút Iesus Christus volna, az mi lelkünknek
taplalo abrakja, mint finten hogy az lasol-
ban sokot eledel adattatni az barmoknak.

Mi ennek az oka, hogy az Christus
Mennyei Kiraly leven, ilyen segeny
allapatban akart ez vilagbra
szúlettetni?

Sok külömb fele okai vадnak ennek,
mellyek közzül mi ezeket samlallyuk elő:

I. Az jóvendő mondasoknak be tellyes-
fedesere nezve: mert az Isten meg jóven-
dültere volt ezt: *Ecce Rex tuus venit tibi man-* Zach: 9, 9.
suetus & pauper. Imc, az te Kirallyod, Sion-
nak Leanya, el jó teneked alazatosfan es
segenyön.

II. Az pokolbeli őrdögnek meg segye-
nitefeert es gyalázattyaert: Mert az őrdög
kevely vala, akara Isten megh segyeniteni
es le vetni, mert valaki magat föl magaz- Psal: 110.
tallya, le vették. Sz. Bernhard így szól:
*Diabolus, inquit, Cum audisset Christum assumpturū
non angelicam sed humanam naturam, ex invidia
erga homines, & superbia erga Deum, de caelo ce-
cidit.* Az őrdög mikor hallotta volna, hogy
az Christus, nem az Angyaloknak, hanem

KARACSONRA VALÓ

az embereknek természeteket venne föl, az emberek ellen való irigységből, es az Isten ellen való kevelységből estek le az Egből.

III. Hogy ebből, ez alazatos es meghaltatott állapotból, am-az hatalmas es dicsőséges állapotra föl vitettetnek, hog magat megh mutatna, az Menynek es földnek Uranak lenni.

III. Hogy ez vilagnak bölcseit es gazdagait meg segyenitene, kik az ő kazdagfogokban, hatalmokban, es dicsőségekben bizakodnak es dicsekednek: maga egygyik is azok közzül, sem hatalmaval, sem kazdaglával, Istennel csak egy embert is megh nem bekeltethet, mellyet az Christus az ő alazatos es segény sületesevel, s jábólban való feküvesével vegben vitt.

V. Ezzel megh külömböztetik az ő első testben való eljövetele, az második eljöveteletül, mely az itültre leszen. Mert ez alazatos volt, földgai formában, am-az dicsőséges leszen, Uri módon.

VI. Hogy minket megh kazdagitana. az Co: 5, 7, 2. mint sient Pal mondgya: *Nostis beneficentiã Domini nostri Iesu Christi, qui propter nos pauper factus est, ut nos locupletaret.* Tudgyatok az Urunk Iesus Christusnak jo tetemenyet, ki mi erettünk segénye lön, hogy minket megh kazdagitana. Gregor. Nazianz: *Propter vos pauper factus est.* Ti erettetők segénye lön. Sz. Ambrus: *Christi paupertas, est mea hereditas.*

8. az. Az Christusnak ſegenyſege ennekem örökſégem.

Miert kel ezeket meg ertennünk?

Ennek okaert, hogy ezzel az Christusnak nyomorult, alazatos es ſegeny állapotbeli ſzületelével vigasztallyuk mi magunkat, az mijelen valo, es követközendő nyomorult állapotunkban, tudvan azt, hogy mikepen ő Szent földſegenek, az az ſzegeny állapot, job es dicsőſſegesb állapotra fordult, ugy minékünk-is jóvendőben: ſőt ez vilagon-is ő Szent földſége az, az ki az embereket ſegeny állapotbol Uraſagra, es fejedelemségre emelheti, mint peldanak okaert: Agatocles Fazakas fia vala, az Iſten Sicilianak Kirallyava teve. Primillaus ſzanto ember, Bohemianak Kirallya leſzen. Abertomius Kertész, Sydonianak Kirallya leſzen. Martianus Kovats, Imperatorſagra valaſtatik. Iuſtinus Imperator az előt diſno paſtor volt: David juhaſ volt, ſ. Kirallya leſzen, &c. Iſmet ű az ki az Uraſagbol ſegenyſégre jutat, David, Kiraly vala, de Herodes idejeben mire juta az ű familiaja, az Szent iras bizonyſagot teſen rolla: Sok Urak, Nemefek, kazdagok fő rendek iſmet, minemű ſegeny állapotra juſſanak, ſemünk előtt naponkent valo peldak bizonyittyak. Hát mit ſomorkodunk, mit bankodunk, mikor lattjuk ez vilag előtt valo bőcstelenſégünket, holott jól tud-

KARACSONRA VALÓ

tudgyuk, hogy Isten ebből ez el vetet hitvan vilagbol ki szabadit, ki ment, es jo allapatra visen. Örüllünk tehát mi keresztényeknek, mert az mi szabadításunkra fűlettetet, az Isten Iesus Christus, ennekem, te neked adattatot, ennekem, te neked fűlettetet, az en este szabadításodra jöt. Ezert mondgyak hát az Angyalok is: *Salvator natus est vobis*, Idvőzítő fűlettet ti nektek, tudni illik bűnös embereknek. Azt írja amaz pogany bölcs Plutarchus, *in vita Alexandri magni*, hogy mikor az Philop Kiraly Macedonianak az ű Kiralya, elsőben Potidæat Macedonianak Thracia felin való Varosat meg vőtte volna, három követek jűnek hozzája, egyik azt hozza, hogy Parmenio az ű fű Hadnagya, az Ilyriabelieket megh győzte volna. Az másik, hogy az Olympiai jatekban is győződelmes volt volna. Harmadik: hogy ű neki Alexander nevű fia fűletet volna. Mellyeket mikor hallot volna, főlőtte igen örűlt, es terdre esven az ű Istenit így szólita meg: *O Dñ, leni aliquo me afficite incommodo*. Az az, oh Istenek, valami könnyű, túrhető, es szenvedhető nyavalyavallatogassatok meg engemet. Mert az eszes es bölcs Kiraly itilte ez vilagnak ugyan nagy es boldog szerentsej-et is, nem allandónak lenni. Latodé edes atyamfia ez mostani időben is, ha az Kiralyoknak, Uraknak, Nemesséknek, s meg csak valami alkolmas renden levő embereknek, magzat-tyok

PRAEDIKATIO.

tyok sületteflek is, (mert az közös is reja
vagy az galleria, mint soktak mondani,) mindenfele Musicak, etkek, jatekok, es vigasagra valo esközök meg bereztetnek. De ihon, az Kiralyoknak Kirallya, Uraknak Ura sülettetik, nagy segenysegben, az istaloban, jabolban fekszik az barmok között, hol kicsoda örül? Az Bethlehemben lakozok minnyajan esnek, isnek, alusznak, nyugosznak, azonközben, az Menynek földnek teremője, az nagy hidegsegben vagyon; De ihon az Mennyegből, az Angyalok lejűven, örülnek es vigadnak, es az Pastoroknak ezfelől az sületet Messias felől hirt mondnak. Azert ha ez vilagh előtt utalatos megvetetötté az Christus sületese, mi előttünk kedvesnek, es böcsületesnek kellenni: Mert ennekem este neked, sőt mindeneknek, valakik hisnek ű benne, sületet.

CONCIO VII.

Valanak penigh Pastorok ugyan azon tartományban vigyazvan, &c.

Harmadik reße immar ez Christus sületeséről valo Historianak, melyben az ű sületesének bizonyfagi irattatik meg. Ket dologban avagy kérdésben foglalom ez Tanusagot.

I. Kicsodaknak tetetik az Christus sületese hirré?

II. Mikepen es mi módon tetetik hirré?

KARACSONRA VALÓ
AZ ELSŐRŐL.

Kicsodaknak tetetik hirrre az Christi-
stus születése?

Az Iesus Christus az ú születését, nem csak egy-kepen, hanem sok külömb külömb ke-
pen jelentette meg: mert neha irások által,
mint az Phariseusoknak, es iras-tudoknak:
neha csillag által, mint az bölcseknek: ne-
ha penig foltas által, mint az Pastoroknak
itt ez Evangeliomban, Angyala által jelen-
tette meg.

Ket rendbeli embereknek jelentetik meg
az Christus születése, leg először is az Pasto-
roknak, az Angyal által: Annak utanna az
Bethlehembelieknek az Pastorok által.

Azok felől penig az kiknek először megh
jelentetik, az Szent Lukats így szól: hogy el-
sőben conditiójokat, állapotokat jelent
meg, micsoda állapotbeli emberek volta-
nak: az után cselekedeteket, minemű do-
logban foglalták magokat.

es 2. pri-
a par. 15.

Micsoda állapotbeli emberek
voltanak?

Allapattyokat es cleteknek nemét, mi-
nemű cletbeli emberek voltak, megh je-
lenti az Szent Lukats, Pastoroknak mond-
gya penigh őket, nem Uraknak, nem fő-
rendeknek, sem kazdagoknak, ugy mint az
kik hazokban, palorajokban, gyenge fű-
gyakon, gyönyörűségesen nyugodnanak,

vagy

PRAEDIKATIO.

vagy bujalkodnanak, hanem az kik mafok-
tul megfogadtattanak, hogy az ű kezekben,
es paſtorſagok alá bizattatot nyayja űriz-
nek, es arra forgalmatos gondot viſelné-
nek vigazvan; nem voltanak tehát ezek ol-
lyak, mint ez moſtani űolgak es űolgalok,
kik csak az időt, napot űamlallyak, es az bért
őrómeſt űól vonſak, az űolgalatban penigh
rőſtek ű csalardok. De nőha ezek ilyen űe-
geny állapotban vadnak, mind azon által,
ihon az Iſten nem negligallya, hatra űket
nem hadgya, hanem az ű Fianak űületefét
ezeknek teſi elűőben is hirré.

Micsoda innen az tanuſag?

I. Nem ollyan az Iſten, mint ez vilagi em-
berek: Mert ez vilaghi emberek, az űe-
gyeket, nyomorultakat, őzvegyeket, árva-
kat űemminek tartyak, megutallyak, megh-
vetik: az kazdagokat, űű rendeket, bőcsűl-
lik, űeretik, tarſaſagokban veſik, velek ta-
natſokat kőzlik. Mem ugy cſelekedik az I-
ſten, hanem, az mint űzent Pal űoll: Az kik
ez vilagh előtt űemminek itiltetnének, azo-
kat kedvelli ű Szent űőllege, azokat valaſ-
totta maganak, hogy ez vilagnak bőltſeit
meg űegyenitene. Latod Bethlehem kitſin
hely-ſala, az űű Varoſok kőzze nem űamlat-
tatik ſala, ihon az ű Fianak űületefével, hi-
reſſe ű bőcsűletteſſe teſi, mint űinten Naza-
rethet fogontataſával. Maria is űegeny Le-

1. Cor. 10. 7.
26: 27.

KARACSONRA VALÓ

anzo, nem Nagyságos Ur leánya, ime az ű
Fianak Annyava tefi. Ez Páſtorok ſége-
nyek, ime az Chriſtus Ieſus ſületefenek hi-
revel megh gazdagittatnak, ſőt még egye-
beknek is, ezek által jelentetik meg: Ez az
oka hogy fok helyeken az ſent irasban, ön-
nön magat az örökke valo Iſten, özvegyek-
nek, árváknak, es nyomorultaknak Attyanak
nevezi. Itt tehát az ſegenyſegben, nyomo-
rufagban levők vigáſtallyak magokat, az I-
ſtennek reájok valo nagy gondvifeleſevel.

II. Tanullyuk megh, holot, es kinel kel-
minekünk idvőſſegünket kerefnünk, es ki-
ben helyeztetnünk? csak ebben az ſegeny
es nyomorult állapotban ſületett Ieſus Chri-
ſtusban, mert minekünk es az mi idvőſſe-
günkert ſülettetet. Azert mondgya tehát
Sz. Pai: *Non eſt ſub cælo in alio ſalus.* Nintſen
az egh alatt többen idvőſſegh, csak az Ieſuſ-
nak nevében.

III. Az Iſtennek Lelke ezt is tanuſagul
előnkben adgya, hogy az Iſtennek iſmerez-
ti, noha minden emberekre tartozik es néz:
de kiváltkeppen azokra, az kik az nep előt,
ugy mint páſtorok, es az kikre az nepnek
idvőſſege tartozik. Azok penigh ket rend-
beliek: Elők az Egyhazi ſolgák, az Tani-
tok, Mas rendbeliek az Magiſtratusok, az
Tiſtvifelek. Az egyhazi ſolgák azért mi-
vel-hog az Iſten nepenek páſtorinak mon-
dattatnak, ſükſeg hogy iſmerjek az Iſtent,
mely

PRAEDIKATIO.

mely ugy lehet, ha az Istennek igejet fogalmatossággal olvassak, es tanullyak, es az által egyebeket is azon Istennek ismeretire vezernelnek es tanitanak, mellyet nem cselekedhetnek, ha ők is az igéből, az Istent meg nem ismerik, az pástorságnak nevezetit is hijabn viselik tehát így. Az Magistratusok pedig es tiszviselők, mint hogy pástorknak mondattatnak, búkseg hogy ismerjek az Istent, ezért hogy, megh tudgyak azt, kinek nepe es nyaja legyen az, melynek ők eleikben allattattanak, es kihez kellyen azokat igazgatni, Istenhöz tudni illik, mely ugy lehet, ha ő közöttek az Isten igejének prędikallasat nem hadgyak meg fogyatkozni, hanem fogalmatossággal prędikaltatják: Mert ha ez vilaghi közönséges jora gondot viselnek, s. viselnek is penigh, mert az is ő tisztek, mint ezt még az pogany bölcs-is Cicero bizonittya, mikor így áll: Cicero.

Sudandum est iis, qui Magistratum gerunt pro communibus commodis. Veritekezni, faradozni kel azoknak kik tiszet viselnek az közönséges jokert. Ismet: *Boni Magistratus est civium commoda defendere.* Az jó Tiszt-viselőknek

gondgya az, hogy az nepnek háfnat oltalmazza: sokkal inkább hat az ő birodalma alatt levő nepnek idv ősségere, (ha Kereszten, mert itt nem állunk az poganyokrol, kiknel az Istennek ismereti nintsen) gondgyoknak kel lenni, azt kel oltalmazni. // De

lattyuk

//
*Boni pastori
condere pecus
non deglubet*

szeggyel szol-
m az in szeki-
öl.

lattyuk ez mostani Magistratusoknak, Urak-
nak, Nemességeknek, Tisztviselőknék allapat-
tyokat, kiknek nagyobb gondgyok vagyoni,
etelre, itatra, jó lakásra, vendegeskedésre,
nyulafásra, magok hasznának keresejére,
hogy nem az szegény nevre, s annak idvöl-
segére: inkább adna valamely agarent, vagy
loert, az mivel az szegény népnek, főt ma-
gának idvölsegére is, Papot tartana.

Minemű dologban voltanak ezek az
Pastorok foglalatossak, s mit cselekedte-
nek akkor, mikor az Christus szület-
tése nekik hírekkel adattatott?

telsegh adalsh
nak az kik
n illyetende.

Noha ez illyen életbeli emberek között,
ugy mint, az Pastorok között, sokan van-
nak istentelenek, csel-csapok, csalárdok,
sitkosok, átkosok, fertelmes tisztátalan be-
sedűek, főt paraznak, latrok, lopok, tiszték-
ben el nem járók, ugy mint, kik az bért, fize-
tést örömeftől vonják, de az gond-visele-
se réstiek, ez illyetennek, nem méltok arra,
hogy az Christus nekik megjelenjenek. Nem
illyetennek voltak ezek az Pastorok, ha-
nem kegyesek, isten felők, jamborok, mert
ha illyenek nem voltak volna, hihető do-
log bizony, hogy erre nem méltóztatta vol-
na ú Sz. Fölsege, hogy Fiának születését, ne-
kik tetesfe elsőben is hírré. Mert azt írja
Hieronymus az Betlehem Varosa felől hog
In Christi, inquit, villa, (id est in Bethlehem) ara-
tor stit-

P R A E D I K A T I O.

Por stivam tenens, Halleluja cantat, messor sudans,
 Psalmis se advocat, vinitor Davidicum canit, hic
 scilicet, Psalmus Davidis est, sibilus pastorum. Az
 Christushnak Falujaban, avagy majorjaban,
 ugy mond, (az Bethlehemben,) az kanto
 ember, az eke sarvát fogvan, Halleluját, I-
 steni dicsiretet mond: az arato, az faratság-
 ban, magat David Psalmusival kúnnyebiti:
 Az főő műves es vintzelet azonkepen, Ist
 az Pastoroknak is az David eneke az ű sü-
 völtésők. Szent Lukats penig azt mondgya,
 hog az ű nyayjok mellet vigyaztanak, eyjeli
 vigyazással, nem heverők, nem sunnyado-
 zok voltanak, s nem gond-viscletlenek,
 mint ez mostani Solgak, pastorok, es Sol-
 galok, kiknek keves gondgyok vagyon, ha
 az ő Uroknak minden marhajok el ves is,
 de ők az bert ugyan föl vonják. ű nyayok-
 nak mondgya penig lenni, az mely mellett
 vigyaztanak, nem azert, hogy fajattyok volt
 volna, hanem hogy az ő kezőkben, es pás-
 torfogok ala bizattatot volt, mely mellet
 ők mind havat, hideget keszek voltak el
 szenvedni, most alighisik hogy az hazban
 az kementze melle es sheffenek az Solgak,
 s ihon az Isten mit cselekedik, az ő Fianak
 süleleteset megjelent nekik.

az gondv
 leire nezo

Micsoda innen az tanusagh:

Mit kel azoknak cselekedniők, s-miben
 kell magokat foglalniok, kik az Christust
 megh

PRAEDIKATIO.

pattya, fűkfegh nagy borgalmatossággal vi-
gyazni, s-ez az oka, hogy az mi időzítőnk-
is, sok helyeken, int az ſzent irásban, az vi-
gyazásra. It is legh főb gondgyok legyen
erre az lelki pástoroknak es tífviselőeknek,
kiket az Isten az ő nepenek pástoriva tőtt.
Haigy cselekednek, megh jelenik az Isten-
nek ismereti nekik idővősegekre. Amen.

CONCIO VII.

Es ime az Urnak Angyala allapek ő
köziben, es az Urnak dicsősege
környűl veve őket, &c.

Kiknek, minemű állapotbeli emberek-
nek jelentetett megh, az Christus fűletefe
leghe előőr is, es azok mit cselekettenek,
s miben foglaltak magokat akkor, ez har-
madik résznek első czikkelyeben megertet-
tek az Keresztyenek. (rövideden elősamlalhad)
Immar az második czikkely következik.

AZ MASODIKROL.

Az második czikkelyben jelentettem va-
la, hogy kellene fállanom az Christus fűle-
tesenek modgyarol, mimodon es mikepen
lőtt: arról az Szent Lukats Evangelista em-
lekezik, s azt mondgya hogy az Istennek
Angyala jelent megh, s az állapotot közöt-
tők megh, az jelentette megh nekik. Erről
mondgya Szent Bernhard Doctor is: *Pasto-*
ribus

KARACSONRA VALÓ

vibus, inquit, vigilantibus, exhibita est alloquutio Angelorum. Agnoscant itaq, homines, qui in labore non sunt, visitari non merentur ab Angelis. Az vigyazo Pástoroknak adattatot, úgy mond, *az Angyali Íszat.* Gondollyák meg tehát azok az emberek, az kik nem munkálkodnak, hog nem méltok, az Angyaloktól való meglatogatafra. Ísmet így Ísoll: *Pastoribus, qui pro grege suo vigilant, ac officium faciunt, adest Christus, gratiam largiens, & in officio confirmans.* Az Pástoroknak, kik az ú nyajok mellett vigyaznak, es tístekben el járnak, megh jelenik az Christus, az ú kegyelmet nekik advan, es tístekben erősitven. Mely Angyalnak közőttök való meg allapodasat latvan az pástorok, főlőtte igen nagy felelemmel feltének azt mondgya az Evangelista. Holott az emberi erőtlenségh es gyarlóság tették ki, hog az ember oly gyarlo, hogy még az Isteni dolgokrul-is, mellyek idővöllegere Ísolgálnának-is, megh remül, megh ijed: ezt sok példakkal meg mutathatnok, de nem akarom azzal az halgatokat terhelni, elég itt, ez pástorok példaja, íhol az Istennek Angyala jelenik meg nekik, az Ísoll, s még is megfelemlenek: de ísmet az Isten azt cseleketi, hogy meg vigasztallya azon Angyala által őket; Mert latvan az Angyal felelmes voltokat, így Ísollittya megh őket, s-mond: *Ne timeate, ecce Evangelizo vobis gaudium magnum. Nunc scilicet, imo hirdetek nektek nagy örömet.*

PRAEDIKATIO.

met. Mely Angyalnak beűedi, imez dolgo-
kat foglalnak be:

I. Az vigasztalást, miképpen vigasztallja meg az Pástorokat?

II. Kikre néz az az vigasztalas? avagy kiknek üületet az Christus?

III. Mit mond, es mit föl, az Christus fe-
löl az Angyal?

II II. Mivel erőssíti az Angyal az úfávát?
Ezekről szólok rövideden.

Mint vigasztalja meg az Angyal
az Pastorokat?

Azt mondgya: Ne timete, ne fellyetek, ugy-
mond, ne rettegjete. Miert? Okat mond-
gya: *Ecce enim Evangelizo vobis gaudium ma-*
gnum. Mert ime hirdetek nektek nagy örö-
met, az az öröm mi legyen, azt is megh-
jenti, nem egyéb, hanem az Iesus Christu-
nak születése, ki minékünk idvősfegűnket,
örök életűnket meg szerzette, igazságunkat
meg adta, Attyával megh bekeltet, es az
Meny. orságra utat nyitot. Ezt mondgya az
Angyal nagy örömnök.

Miért mondatik nagy örömmek:

I. Az Atya Istennek való megbekellese
neve, mert vallyon s-hova lehet nagyob
öröm, mint mikor az bűnös es el veszt em
ber Istenevel megh bekelik, es így az veszt
delemből megh szabadulhat? Ez penig ez
születet gyermek által lótt, meltan nagy ö
röm tehát.

KARACSONRA VALÓ

Joha: 16.

II. Allando voltara nevezé, mert latod ez vilaghi öröm mely mulando, csak oraig tart: Ez penig örökke allando. Azert mondgya ő maga az Christus: *Gaudium vestrum nemo tollet à vobis.* Az ti örömeteket senki el nem vesiti ti tőletek.

III. Mert ez az öröm, nem csak egy vagy két emberé, sem nem csak egy vagy két nemzetiségé, hanem mindeneké közönfegkepen, valakik ezt az követseget hittel vesik.

III. Mert lelki öröm. Ha az testi örömet nagynak becsülli az ember, menivel inkább tchat ezt az lelkit meg kel böcsülni.

Micsoda itt az tanusagh?

Joa: 15, 16.

Az Iesus Christus vigasztalafnak es bekefegnek authora, es főrzője, az ki mind az törvennek rettegefetül, s mind egyeb felelemből az hiveket meg vigasztalhattyá, szabadithattyá, es bekefegben helyheztetheti, s-ez az oka, hogy az Szent Lelket is, melyet az Apostoloknak el bocsatani meg igire, Vigasztalonak nevezé. Ihon ez pástörökat is ennek fűletese vigasztallya. Azert, vetkeznek azok, az kik az fegeny bűnös embereket rettegtetik, es idvőfegők felől ketfegben eytik, mikor azt tanittyak, hogy senki bizonyos nem lehet idvőfegge felől, mint az Romaijak cselekefnek, mert noha az bűnert megh kel feddeni az embereket,
mind

PRAEDIKATIO.

mind azon által úgy kel azt cselekedni, hog
azonközben, mint az jó orvos Doctor az be-
teget, meg-is vigasztallja, úgy cselekedik az
Angyal-is, im latod az Pástorokkal.

I I. Kikre nez es tartozik ez az nagy öröm ?

Mind azokra közönfegeskepen, valakik-
nek az Christus üületet, üületet penigh sze-
mely valogatas nélkül, mind azoknak, va-
lakik veszik ütet; ezért mondgya az Angyal-
is: *Annuntio vobis, scilicet omnibus hominibus,*
gaudium. Hirdetek nektek, tudni illik, min-
den bűnös embereknek örömet. Sőt
vilagosban mondgya, holot így áll: *Futu-*
rum erit toti populo: Leßen, úgy-mond, ez az
öröm, az egész népé. Ezt az Angyalnak mon-
dát igen bēpen, s-bű bešeddel megh ma-
gyarazza, az Szent Agoston Doctor, mikor
így ír: *Ad omnes, inquit, pertinet gaudium istud,*
quia Christus omnibus natus est, nec oportet tristi-
tiae locum esse ibi, ubi natalis est gaudiorum. Nul-
lus arbitretur, se ab illa latitia alienum. Minde-
nekre tartozik, úgy-mond ez az öröm, mert
az Christus, mindeneknek üületet, nem-is
üüksegh ott az bómorusagnak helyenek len-
ni, az holot örömnek vagyon helye. Ismet:
Si quis Sanctus est, gaudeat: quoniam accipiet
remuneratorem. *Si peccator est, gaudeat: quia in-*
vitatur ad veniam. *Si gentilis est, gaudeat: quo-*
niam admittitur ad salutem. Ha ki Szent? örül-
lyön

KARACSONRA VALÓ

lyön: mert az ú bentségenek jutalmat veszi
 Ha ki bűnös: örüllyön: mert az bűn bocsá-
 nattyara hivogattatik. Ha ki pogany, örül-
 lyön: mert az idvösségre bocsattatik. Is-
 met: *Exultate ergo, Pueri Sancti. Exultate vir-
 gines sancta. Virgo peperit vobis, cui sine corrupti-
 one nubatis. Exultate iusti, natalis est justificatoris.
 Exultate debiles & egroti, natalis est Salvatoris.
 Exultate captivi, natalis est redemptoris. Exultate
 omnes Christiani, natalis est Christi. Exultemus
 servi, natalis est Domini. Exultemus liberi, nata-
 lis est liberantis.* Örüllyetek azért ti bentsé gyer-
 mekek. Örüllyetek ti bentsé szűzek, Szűz szült
 ti nektek, a kihez minden romlasnekül me-
 hettek. Örüllyetek igazak, bűletese vagyon
 az meg igazitonak. Örüllyetek betegek es e-
 rőtlenek, bűletese vagyon az szabaditonak.
 Örüllyetek foglyok, bűletese vagyon az meg
 váltonak. Örüllyetek minnyajan Keresztye-
 nek, bűletese vagyon az Christusnak. Örül-
 lyúnk szolgák, bűletese vagyon az Urnak.
 Örüllyünk szabadosok, bűletese vagyon az
 Szabaditonak.

III. Mit mond ez felől az bűletet Christus felől az Angyal?

Az Angyal, az ú mondasában, mint hogy
 ez előtt nagy örömet hirdete az Pástorok-
 nak, annak az örömnek okat jelenti immar
 meg, mikor így szól: *Quia natus est vobis ho-
 die Servator, qui est Christus, Dominus in Urbe
 David.*

PRAEDIKATIO.

David. Mert ma fületet tinektek meg tartó-
tok ki az Ur Christó, az Davidnak varosabá.
Az az, ez előtt az időűleg dolgaban bizon-
talanok voltatok, es kárhozat alá vettettek,
mostan immar bizonyosok, es meghaba-
dultatok, az fületet Christus által, az ki ma
az ti valtsagokra fülettetet.

Miert mondgya hogy ma fületet, ho-
lott hísem eyjel fületet?

Bator ugy legyen, hogy eyjel fületet le-
gyen, de hogy naprol emlekezik, s-igy áll:
MA, ugymond fületet, ezért cseleketi Elő-
őr, mert az terméset ferint valo Nap, egy
napbol es etzakabol áll, esigy az etzaka az
terméset ferint valo napnak rebe: ha rebe,
méltan mondga tehat hogy MA Masodőr,
mert az Christus fületesenek fenyelege mi-
at nem külömb volt az az etzaka egy nap-
nal, azért mondgya az Angyal is: Es az Ur-
nak dicsőseges fenyelege körül vevé ű-
ket Harmadőr, az örökre nezve, mert az
kik foglagban es somorusagban vadnak, a-
zok mint egy etzakai fetetsegben volnanak: Esa: 9.
az kik pedig szabadlagban, es örömben azok
nak nappai vagyon.

Hármat mond pedig az Angyal ez fület-
tet Gyermek felől. I. *Servator*, Meg tartó-
nak, szabaditonak mondgya. Miért? Meg
magyarazza az Angyal, Iosephnek mikor Math: 9.
igy áll: *Quia ipse saluum faciet populum suum a*
pecca-

KARACSONRA VALÓ

peccatis. Mert ő szabadította meg az ő nepet az ő bűneiből.

II. Christusnak mondgya, Az az, Fől kenetetnek, mert az Görög ige *χρίσας* annyit tesz. Mely nevezettel az ő Kiralyságot és Papágot jelenti, mivel hogy azok kenettetnek vala fől az reghi időben az tiszte. Hogy pedig az Christus igaz Pap és Király legyen, úgy mint, ki az igaz Papnak és Királynak tisztiben eljart, ez előt arról állottunk.

III. Urnak nevezi, Mellyel jelenti hog mi ő neki örökseghi vagyunk, mint Urnak. Szabadító kellé tehát? Ez az, az született Gyermeke Iesus Christus, ki az ördögtől, pokoltul, karhozattul, &c. megh szabadított. Király kellé, az ki tegedet oltalmazzon és igazgasson? Az is ez. Pap nélkül búkótkodólé, az ki te eretted esedezek és könyöröggjön? Mind ezeket ez egy születött Gyermeke Iesus Christus vitte, és viszi veggben, mert most is az ő mennyei Szent Attya előt mi erettünk búntelen esedezik, mind benn Palmondgya.

Kom: 3.

Mivel erősíti az Angyal az pástorokhoz való átvat?

Hogy az pástorok az Angyalnak vigasztaló átvaban ne ketelkednenek, jegyet ad nekik, hog az ő hitőket megh erősitené. Így áll azert: *Hoc erit vobis signum, invenietis infantem fasciis involutum, jacentem in praesepe.* Ez lesz,

PRAEDIKATIO.

leßen tinektek jegyül, Meg talallyatok az
Gyermeket bepótlalván, es az jásolban hely-
heftetven. Mire valo ez az jel? Először,
Igazgattya az Gyermekhez az pástorokat.
hogy annak keresefeben ne tevelyegnenek
Mafodör, Külömbseget teßen ez Gyer-
meknek orfaga, es ez vilaghi orfag között.
Mert ez vilaghi orfagh, ez vilaghi külső fe-
nyeffeggel ekesittetik megh, Ennek penig
az ő orfaga, Mennyei fenyeffeggel, mellyet
az Isten mennyei Angyalok által akart ki-
nyilatkoztatni.

Micsoda innen az tanuság?

Nem illik minekünk az Isteni, es az id-
vőffegre tartozo dolgokban, az mi okoffa-
gunkat követnünk, ha mindjaraft meg nem
erthettyük-is, hanem ezeket az Pástorokat
kel követnünk. Latod, homalyosnak tet-
szik ez ő nalok, hogy az Christus jásolban
feküdyek, de meg-is nem követik az ő te-
stőknek okoffagat, hanem az mint meg in-
tetnek, s-tanittatnak, el mennek, es megh
talallyak az gyermeket. Ugy mi-is, ha mit
Isten igejeben es idvőffegünk dolgaban
nem ertünke meg, meg ne vefsük, hanem
engedgyünk annak, mert az Istennek ugy
tetsett, hogy az bolondsagnak pre-
dikallasa által idvözitse az
embereket.

Es lőn hirtelenséggel az Angyallal,
Mennyei seregnek sokasága, &c.

Negyedik es utolsó része következik immar ez Christus születésének historiajának : melyben , minek utanna az Angyal , ki az Pástoroknak meg jelent vala , tőstt vegben viven , meg irattatik minemű dolog történt. Ket dologrol emlekezem azért most rövideden.

- I. Micsoda dolog történt, minek utanna az Angyal az Pástorokat meg vigasztalta: Mennyei seregnek sokasága jelent.
- II. Az mennyei sereg, mit cselekedet?

AZ ELSŐRŐL.

Iollehet az Istennek dicsősegenek tündöklő fenyeffége, egy Angyalnak nyilatkoztatot es jelent volt elsőben meg, es az által az egy Angyal által az Pástoroknak : mind azon által , hogy nagyobb meltoisága legyen, es az Pástorok az Angyalnak ávanak inkább hidgyenek, az ő Fianak születését az örökke valo Isten , több bizonyosságokkal akarta meg ekesíteni , azért mondgya az Szent Lukás Evangelista , hogy mennyei sereg jelent meg , mellyen nem egyebet ért , hanem az több Angyalokat , kik ez egy Angyal melle adták magokat. Ez is pedig nem történetből lőtt , hanem az Istennek akarattyabol ,

mivel

PRAEDIKATIO.

miel hogy az Angyalok szolgáló lelkek az Istennek akarattyanak engedelmessek voltak.

Miert lehet ez így?

Először, hogy az Pastorok, hitekben inkább meg erősítenének: Csak az emberek között is az az szokas, hogy ha valamely dolgot erősíteni vagy bizonyítani kell, két vagy három tanu bizonyosság keventatik, mint az Christus tanit: De ime az örökke való Isten az ú Fianak ületet, nem egy avagy két bizonyossággal, hanem, ugyan szokasagu seregh Angyallal bizonyítja, kik egyenlő szoval akarattal való eneklesekkel tesnek az Christus felől bizonyosságot, mint majd meg hallod.

Másodszor, ezeknek egyenlő akarattal, értelmekkel es eneklesekkel az hitnek eggyeséget akarta az Ur Isten minekünk commendalni.

Harmadszor,

Intettetünk, ez Angyaloknak példajokkal, hogy mi is egyenlő szoval, akarattal es eneklesekkel, ez felől, az ületet gyermek Iesus Christus felől, bizonyosságot tegyünk, discsirven, es föl magasztalvát, es örvendezven ú neki, erre int minket az sz. Pal Apostol is, mikor így szól: *Deus patientiae & consolationis, det vobis mutuo idem sentire secundum Iesum Christum, ut unanimiter uno ore, glorificetis Deum, Patrem Domini nostri Iesu Christi.* Az bekecsenek es vigasztalásnak Istene, adgya ti nek-

Roma: 8.

tek hogy

KARACSONRA VALÓ

tek, hogy ugyan azont ertsetek, az Iesus Christus ferint, hogy egyenlőkeppen egy Bájjal, dicsőítsetek az Istent, az mi Urunk Iesus Christusnak Szent Attyat.

Micsoda innen az tanusagh?

Mely igen vetkezzenek, es mely igen tallya az Iir Isten azokat, kik az ő igijenek, főt meg az Angyaloknak bizonylaginak is, kik ez vegre küldettettek, hogy az ő Fianak születése felől tanubizonylagot tegyenek, nem akarnak hinni, meg tanulhattuk: az mineműek az Törökök, Sidok, Szeretfenek, Tatarok, &c. ezek az ő hitetlensegöknek büntetést femmikeppen el nem kerül. Mi az Istennek igejéből meg tanittatvan, hidgyuk az Iesus Christust mi erettünk es az mi idvősségünkert ez vilagra születetnek lenni, es remenységünket csak egyedül ő benne helyheftessük.

AZ MASODIKROL.

Mit cselekedik az a Mennyei feregh, mely az egy Angyal melle, ala jöven, es az Egből meg jelenven, adgya magat?

Az Istent, ki az emberekkel ennyi jokat cselekedet, dicsőítik, es aldyak, hogy az ördögnek rablagabol azokat ki szabadította az ő Fianak születésével.

Az ő dicsireteknek penigh része három vagyon: Először, dicsőítik az Istent, es azt mond-

Az Angyalok enke-
nek részei.

I.

PRAEDIKATIO.

mondgyak: *Gloria in excelsis Deo*. Dicsőffeg az magasságban Istennek. Mellyel ket dolgot jelentenek. 1. Tístekeket mi legyen, mutattyak megh, ez tudni illik, hogy az Istent búntelen való szoval dicsirjek. Ezert enekelnek Efsaiasnal is így: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sebaotb*. Szent, Szent, Szent az Seregeknek Ura Istene. 2. Az ő eneklesekét hala-adason kezdik el. Mellyel kettőre tanitanak minket. Először, hogy meg tudnok magunkat azért meg váltattaknak az Christus által, hogy mind nyelvünkkel, s mind penig cselekedetinkel, halaado voltunkat mutatnojk megh Istenünkhez: mert az hala-adatlanfagert mint utallya Isten az embereket, es hogy meg-is búntesse, sok példakkal megh mutathatnok, de rövid az údó. 2. Tanitanak minket, mi veghre bekellet mi velünk megh az Isten, az ű Fia által, ez vegre, tudni illik, hogy mi bennünk az ű kegyelmenek es irgalmasságának búscgevel, az ű nevet nyilván valóva tenné, mi is penig az Angyalokkal egygút útet dicsirnök, aldanok, es mind öröкке föl magasztalnok.

Masodszor, örvendeznek az Angyalok az ű eneklesekben, ez embereknek, es az mely kivaltkepen való jottót az Isten az emberekkel, hirdetik, az penig az jo mi legyen, meg jelentik, nem egyeb, hanem, az bekeleg, így bolnak ezért: *Et in terra Pax*. Es ez földön

KARACSONRA VALÓ

földön bekefeg. Mellyen né ez világi külső, mulando, csalard es alhatatlan bekefeget ertenek az Angyalok, hanem azt az menyei, igaz es allando bekefeget, mellyet az Isten mi velünk ez földön való bűnös emberekkel szerzett az ú Fiaban az UR Iesus Christusban, mikoron az ú haragjat, mely mi ellenünk, az bűn miat vala, el vőtte es meg enyhítettet, s kegyelmében es jó akaratyában bevőtt: Erről mondgya az S. Pal: *Eramus filijre & condemnationis.* Karhozatnak es haragnak valank ugy mond, fia! Ez penig az bekefeg mienknek mondatik, nem azért, mint ha mi bennünk volt volna, es miadtuk volna Istennek, hanem ezért, mert Istenben volt, s Isten adta minckünk, minden mi erdemünk kívül.

Ephef: 2.

Micsoda itt az tanuság?

Az Angyalok ez mondassál intenek minket, az eggyeffegnek követesere, hogy minden irigységet, haragot, gyűlölséget elta-voztatvan, az ssep eggyeffegnek, bekefegnek, szeretetnek legyünk követői, ha ettől az bekefegtől, mellyet Christus szerzet, nem akarunk üressék lenni, es ugyan azon Istennek haragjában, honnan ki szabadultunk ujjonnan ismet esni.

3.

Harmadfor, Ennek, az hiveknek Isten nel való beszélgetesőknek okat es kutsfejet is, honnan legyen ez bekeffegh, megjelen tik az Angyalok. Nem egyeb penig, hanem

Bene

PRAEDIKATIO.

Beneplacitum Dei, Az Istennek jó akarattya, jó tetésége, azért mondgyak: *In homines benevolentia*, az emberekhez jó akarat. Ez pedig az jó akarat, nem az emberekben, hanem Istenben vagyon, és az Istentől az emberekre ármazik az Christus által, s az mely bekefeket azért mondánk Isten között és mi közöttünk lenni, nem egyeből hanem ebből az Istennek jó akarattyaiból vagyon.

Micsoda itt az tanúság?

Intettetünk itt, hogy az időfűségnek dolgában semmit érdemünknek, és jó cselekedetünknek ne tulajdonítunk, mert semmi nintsen mi bennünk oly, melyre való kepezt valami jót érdemlenek, hanem csak mindeneket Istennek jó tetésének és akaratyanak, és ezért hálá-adással tartozunk ú sz. főfűségnek.

I I. Tanullyuk meg, hogy Christus nélkül, sem Istennek halakat nem adhatunk, sem az igaz lelki bekefeg az embereknek nem adattatik, sem az Istennek jó akarattyaiban részesek nem lehetnek: Mivel hogy azért egyedül az Christusban választot minket, és ő benne vagyunk kedvesek, szükség hogy ő benne, úgy mint időfűségünknek kutfejen és okában, remensegünket és bizodalunkat helyheztesük, És az Poétával mondgyak:

Spes mea Christus erit semper fidissima, rebus

Qui fuit in dubiis, anchora sacra meis.

KARACSONRA VALÓ

Az az,

Az Christus, ki en-nekem minden ketse-
ges dolgaimban, erős ozlopom és támas-
zom volt, most is, erős és bátorlagos re-
menseget, Amen.

C O N C I O IX.

Es lón, mikoron ő túlók az Eghben
el mentenek volna az Angyalok :

Minek utanna az Angyalok az ő Enekle-
teket, el vegezven, az Pástoroktól el távo-
zanak volna, mit cselekettenek, és minemű
dologban foglaltak magokat az pástorok,
azt jelenti meg immar az Sz. Lukás Evan-
gelista. Azt mondgya hogy, egy más között
beszelgettenek. az Christusnak meg keresse-
se felől. Ez jelen való letzket azért im- ez
három dologban foglalom be tanúságnak
okaert:

I. Mikepen és hogy hogy beszelgetnek,
az pástorok, és mikeppen forgolodnak az
Christus keresésében?

II. Mit cselekeznek, megh találvan az
Christust, ezek az pástorok?

III. Dolgokat el vegezven, minemű
nagy örvendezéssel térnek haza?

A Z E L S Ő R Ő L.

Mikepen és hogy hog beszelgetnek?
Nem valami hiában való, és hasontalan
dolog.

PRAEDIKATIO.

dologrol folnak es beszélnek ezek az pás-
torok, az Angyalok túlókválo el tavezása
után, hanem arról, az mit az öröкке válo
Isten ő nekik Angyala által megh jelentet
es nyilatkoztatot vála, tudni illik, az ő Fia-
nak születése felől, arról beszélgetnek, es az
ő beszélgetésekben azt vegezik, hogy elin-
dullyanak, es az Christust meg keressek, es
azert állanak így is: *Transcamus Bethlehem*
usque, Mennyünk el úgy mond, mind Beth-
lehemig, es lassuk megh ez dolgot, az mely
lőtt, mellyet az Ur megh jelentet nekünk.
Nem is csak beszélgetik ezt ők nyelvel, es
nem csak vegezik vegezéssel, hanem ugyan
cselekedetekkel is tellyesítik. Mert no-
ha sok akadályok lehetet volna, mely
megtartoztathatta volna őket ezuttul, de
ők azokat mind hatra hadgyak.

Micsoda akadályok lehetet volna?

Első ez, gondolhattak volna, ime etzaka
vagyon, sok külömb külömb felelatafok,
jatekok es varaslatok, s illetlen dolgok sok-
tak eyjel lenni, csudak, tünderségek, csa-
lardfságok es mellyek az embereket megh
soktak csalni, talam ez is ollyaten, nem igaz
Angyal, nem igaz jelenés es latas, azert nem
illik el indulnunk, es el mennünk, együld
meg csalattatunk. Másik, gondolhattak vol-
na ezt is, hogy minem valami oly méltó-
ságbeli emberek vagyunk, hanem csak fe-
gény Pástorok, nem vagyunk méltok arra

KARACSONRA VÁLO

hogy ilyen nagy dologh, minékünk meghnyilatkoztassék. Harmadik, ha mi ezt egybeknek meg beßellyük, csak meg csufoltatunk, holott semmi oly bizonyfaggal meghnem erőssithettyük. Negyedßer, az Herodestül is félhettének es tarthattanak volna, holott, tudnák az Davidnak familiaját, üc-lötte, mint hogy abbol kellett az Mefsiasnak sülettenni, gyüölßségben lenni. Ötödßör, az mely nyaj az ü kezekben bizattatot vála, azt is félthettek volna, hogy miglen oda járnának, abban valami kár lenne. De laddé üket semmimég nem tartoztathattya, semmi gondokodasban nintsenek, es mentseget nem keresnek, hanem minden testi okoskodást hatra hagyvan, hisznek es engednek az Angyalnak íavának, es keßek meg indulni, az Mefsiasnak keresefere Bethlehemben: Azert mondgak ezt: *Eamus Bethlehem usq;* menyünk el mind Bethlehemig, es lassuk meg ez dolgot, melyet jelentet mi nekünk az Ur.

Micsoda innen az tanusagh?

Az igaz hitnek tulaydonfaga, ha kiben vagy, mi legyen, innen meg tanulhatni, s ki tetßik: Imezek: I. Mivel hogy az mint Sz. Pál áll, az Istennek orßaga, nem beßedben es igeben, hanem erőben áll, ha ki azt birni akarja, ne elegendyek megh csak az igevel, hanem az ü hitit cselekedetivel is bizonyítsa. Azert mondgya az Szent Iakab is:

Osten-

Ostende tu fidem tuam ex operibus tuis, & ego ostendam. Mutasd meg az te hitedet jo cselekedetiddel, es en is meg mutatom az en hitemet, jo cselekedetimmel. Latodé ezek az Paſtorok, nem csak beſelgetnek, hanem ugyan el is mennek, annak keresefere, az kiben hiteket akarjak helyheztetni.

Iaco: 2.

II. Mikepen ezek az Paſtorok, egy maſt, ugyan ingerlik, es ſorgalmaztattyak ez ut-hoz, mellyel az ú atyaſiui ſereteteket mutattyak meg, mely az hitnek gyümöltſe: Ig mi is az mi hitünket ezzel mutaffuk meg, hogy egy maſt az Chriſtusnak keresefere, mely az ige halgatas altal leſen, mind pel-dankal, cselekedetinkel, ſorgalmatoſſagunkal, atyaſiui ſeretetünkkel, ſollicitallyuk, es ingerellyük.

III. Harmad: Az hitnek gyümöltſe, az ſi-etef-is, mely minden okoskodast, es mentſeget hatra vét, hanem minden tehettegevel azon vagyon, hogy mindeneknek fölöt-te es elötte Chriſtuſt, es az ú tiſteſſeget kerreſſe: mint ezek az Paſtorok, hatra hadgyvan minden okoskodast es mentſeget, ſietnek Bethlehemben, az Chriſtuſt keresni.

Matth: 6.

III. Az igaz hit kiben vagyon, nem hivol-kodik, ſem az meg hallot iget, nem hadgya magaban meg alunni, hanem az Iſten ige-jenek, ſorgalmatoſſaggal valo halgataſával, es arrol valo gondolkodaffal, magaban ö-regbiti es neveli.

Pſal: 1.

KARACSONRA VALÓ

Miért kel ezeket meg tanulni?

Ennek okaert, hogy meg tudgyuk mely igen vtekezzenek azok, kik az igaz hittel dicsekedni lattatnak, azonközben penig ezeket az Pástorokat nem követik, hanem az Christus keresefeben restelkednek, melyet akkor cselekeznek, mikor az Isten igejenek halgatafat nem gyakorollyak, sőt minden ez vilaghi hitvan aprolek dologert es hit-sagert, es gyönyörűsegert el mulattyak, es ha halgattyak is, nem igyekezik cselekedni es tellyesíteni, hanem csak fűlek mellől boc-sattyak: Ez illyetenek az Christust megh nem találhattyak, es így idvőffegőkben kart vallanak.

AZ MASODIKROL.

Mit cselekeének ezek az Pástorok megh talalvan az Christust?

Noha az Christusnak születese eleg nyomorult es alazatos formaban, es allapatban lőtt, melyre valo kepest az pástorok, igyekezetekben meg tartoztathattanak volna: mivel hogylattyuk ez vilagnak itilletit, hóg, avagy az Christusban hívőknek feginse-gők, avagy az Evangeliumnak egy-ügyű tudomanya, avagy ezzel egygyűt jaro fok kereset, avagy annak hirdetőinek nyomorult allapattyok megh botrankoztat fokakat, es az Istenuek igaz ismeretitől el fakaft. De ezek semmikepen hatra nem állanak, hanem mind

PRAEDIKATIO.

mind addig mennek, migh meg talallyak, minek utanna megh talallyak, el sem titkollyak, hanem közönfegeskepen ki hirdetik, mind azokat, valamellyeket az Angyaltul ő felőle hallottanak es tanultanak vala. Mellyeket az kik hallanak vala, azt mondgya az Euangelista, hogy csudalkoztanak es álmelkottanak rayta. Az Maria pedig, mint hogy meg az ő meheben valo fogantatafakor, az Gabriel Angyaltul, az Christus felől meg tanittatot vala, latvan ez Pástoroknak hirdetéseket azzal eggyezni, nagy a hitatossággal halgattya, es fiveben is beoltya, s megh-is tarttya. *Et conservabat omnia verba ista Maria, in corde suo.* Estartya vala, ugy mond, Maria mind ezeket az beśedeket az ő fiveben.

Micsoda innen az tanuság?

Nem kel minekünk az Istennek orśaga, az ő Anyaszent-egyhaza, es az igaz hit, s valas felől, ez vilagi kazdagśagbol, fenyességből dicsőfegből, s jo allapatbol, itiletet tenünk: Mert az örőkke valo Istennek akarattya ez, hogy az kiket ez vilag megh utal, semminek tart, azokat valasította, hogy ez vilagnak kazdagit meg űgyenitené, mint Szent Pál űoll, mellyert az Christus is hálát ad az ő Mennyei Szent Attyanak. Kiről odeb fellyeb búvebben űollottunk. Nem kel tehat az Istennek hiveinek, ez vilagi fok nyavalyakban, nyomorúsagokban meg bo-

Matth: 23.

KARACSONRA VALÓ

trankozniok, sem Istentől elszakadniok, hanem mindeneket bekevel inkább beünnepelniök, mert az bekefegő tőröké az mennyeknek Orsága.

Matth: 9.

Handwritten flourish

II. Az Egy-házisolgaknak tíftek es hivatallyok mi legyen, innen azt tanulhattyuk meg? Ez hogy ne clegedgyenek azzal, hogy az Christust úk megtalaltak es megismertek, hanem egyebeket is ú fölsége nek keresefere inditfanak es serkentfenek, mely ugy leßen, ha ez Paſtoroknak modgyok serint mindeneknek az Christust ki hirdetik, ki prædikallyak, es kőzönsegeßen ú rolla vallastefenek: Mert az mint Sz. Pal tanit:

Ró. 10. 7, 10

Corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Szivei leßen az hitel az igazsagra, sayjal penig az idvőffegre való vallas tetel.

Mat: 107, 32

Christus-is azert mondgya: *Si quis confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego illum, coram Patre meo cælesti.* Ha ki vallastefen en felőlem az emberék előtt, en is vallastefek arrol, az en Mennyei Szent Atyam előtt. *Qui autem negaverit me, & ego negabo.* Az ki penig megh tagad engemet, en is megh tagadom azt.

AZ HARMADIKROL.

Hogy hogy es mikepen ternenek hazajokban az Paſtorok?

Minek utanna az Christust, az jáſolban meg talallyak az Paſtorok, es ki hirdetik, kettőt

PRAEDIKATIO.

kettőt mond az Evangelista felőlők 1. Hogy az únyajjokhoz vissza térnek nagy örömmel, es azonközben az únyajjokban, semmi kárt nem vallanak. 2. Hogy az Istent az újo tetemenyejert, ki őket az Christushoz jutatta, igazgatta es vezérlette, dicsirik es aldigyak.

Mit kel itt meg tanulni?

Először, hogy az igaz hit, vallas es tudomány, sem az Isten tíftelei, akar kit is hivatallyatul el nem vonson, s meg nem tartoztat, mint az Apostolok példaja meg mutattya, kik neha tístekben jartak el, neha kezi munkat úztenek, mint Szent Pal: sőt az Isten tístetletiben jaroknak, munkajok, marhajok inkab meg aldatot. Azert mondgya az Christus: *Quarite primum regnum Dei,* Matth: 6.
&c. Keressetek elsőben az Istennek Országat, &c.

II. Ez Pastoroknak példajok, inditson minket is erre, hogy, holott immar úsént Fölsege mi nekünk is nem csak meghjeltette, az Christust, es ebben minden javiban reffesse tött, hanem naponkent az úismeretiben, es az igaz hitben, sént igejenek hirdetese által, nevel es öregbit, mi is úSz. Fölseget aldigyak dicsirjük es magasztallyuk.

Kinek Szent Fiaval es Szent Lekevel,
 legyen dicsőség, tístesség, birodalom,
 most es mind öröкке,

A M E N.

25. Marsch E. 18. v. 9.

Es mirren sel Camdet volun
J. 16. v. 9. J. 18. v. 9.
J. 16. v. 9. J. 18. v. 9.
J. 16. v. 9. J. 18. v. 9.
J. 16. v. 9. J. 18. v. 9.
J. 16. v. 9. J. 18. v. 9.

AZ MI URONK IESUS
Christusnak dicsőfeges es győze-
delmes föl tamadasarol valo Pre-
dikatiok.

Ex Evangelio Marci 16. 2, 9.

Lvaßuk az Historia-
ban egy nemű-nemű
Hassenstein Varosbol
valo, LAZLO nevű Cseh
Ur felől, Hogy mikor
az Romai Imperatortul
követsegben bocsattat
nek Török Csásárhoz, es uttyaban leven-
mene Husvet napjan, talalt volna egy szan-
to embert, ki az Eke farvat fogvan ezt ene-
klette: *Surrexit Christus hodie*, az az, föl tama-
dot az Christus ez mai napön. Mellyet mi-
koron az Cseh Ur hallot volna, álmelko-
dot rayta, es parantsolvan az Kotsisnak
meg allani, az szanto embert föllicitotta, es
tudakozta tőle, kicsoda volna es miért ene-
kelne azt az eneket? kinek az szanto ember
azt feleli, hogy ú keresztényen volna, es noha
az Töröknek rablagaban immar sok időtül
fogva tartatnek, mind azon által meg em-
lekeznek arról az údőről, mellyen az Ke-
reßtyenek az Husvet innepet sçentelnek: es

Concio pri-
ma.

ezzel

HUSVETRA VALO

annak-okaert ebben az rabfagban is ör-
 vendőzne, hogy az Christus által az ördög-
 nek es az pokolnak örökke valo rabfagabol
 meg szabadittatot volna. Mellyet halvan az
 Cseh Ur, igen örült, es hogy az ő vallasa-
 ban alhatatossan meg maradna fepen inte-
 S-kicsoda volna ugyan-is ferető atyamfiai,
 az ki nem örülne, mikoron gondolkodik
 az Christusnak ilyen jo tetemenyeről, hogy
 az ő halalanak es dicsőffeges föl tamadafa-
 nak általa, az pokolnak örökke valo mélfé-
 ges tömlőtzeből meg szabadittatot? O be-
 zzek fent, bezzeg örvendetes es vigasagos
 nap hát ez minékünk. Ha azert az madarak
 latvan az Tavaznak jelen letet, főt mind fű-
 vek, fak es minden allatok örvendeznek;
 mennivel inkább tehat mi tudvan jelen len-
 ni az mi szabadulafunknak napjat, örven-
 dezzünk: es az szent Daviddal mondgyuk,
 Iertek el örvendezzünk az Urnak. Az fent
 Phil. 4. 4. Pallal is: Iertek el örvendezzünk es viga-
 dozzunk az Urban: Mert az mint Sz. Ger-
 gel Doctor mondgya: *Plus fuit ex sepulchro*
furgere, quam de Cruce descendere. Tőb haszna
 volt az Christusnak az koporsobol valo föl
 kelesenek, hogy nem mint az kőőzt farol
 valo le szallasanak. Mert ha föl nem tama-
 dot volna, semmit minékünk az ő szenve-
 dese es halala nem hasnalt volna: ha az
 koporsoban maradot volna, nem ő lőtt vol-
 na, ki ugy mint eletnek fejedelme, hanem
 az ör-

Pfal. 91. 1.

Phil. 4. 4.

PREDIKATIO.

az ördög, ki úgy mint halálnak fejedelme,
az győzedelmes. De csak egyedül az Chri- Mich. 2. 13.
stus az győzedelmes. Annak-okaert emel-
lyük föl hat az mi hiveinket, es ezt az draga
Hűsveti kentset keressük, melyet megh ta-
lálván, meg is tartjuk, hogy örökke vele él-
hessünk.

Sommaja az Evangeliumnak:

Sommaja im ez Sz. Pal mondasában fog-
laltatik be: Ha vallást tejesded az te szad. Rom. 10. 9.
dal az UR Iesus felől, es el hiszed hivedben
hogy az isten föl tamaftotta őtet az Halál-
ból, idvözül.

Im ez dologban áll azért ez Prédikatio-
nak czellya, melyet minékünk ez mostani
oraban meg kel magyaráznunk:

Mikepen győzte meg, az mi idvözítő

Urunk Iesus Christus az ő ellenfeget,
es mikeppen őstogatta az hivek-
nek attul el nyert prędat?

*Eg-
tana
Jagm
L. Ben*

AZ Historicusok az Eghig magasztallyak
es dicsirik ez vilaghi hadakozo Feje-
delmeknek ellenfegekön vött győzedel-
meket. Gellius azt írja, hogy affele győze- Gell. Theat.
vitz p. 434
delmes Fejedelmek aranyas koronával föl-
ekesítetven aranyas sekerben hordoztat-
tanak. Serostis Egiptusnak Kiralya az ő Serostes K.
Alex. lib. 6
cap. 6.
rablagaban levő kiralyokat fogatta be sze-
kerben, es azokkal vonatta magat. Camil-

lus Veijs

HUSVETRA VALÓ

Livi: de-
cad. 1. lib. 5. Severus, Iulius Veijs varoslat meg veven, negy feyerlo-
vakat be fogvan hordoztatta magat: Se-
verus Imperator negy Elephantokkal vo-
nattatvan szekeret, ment föl palotajaban.

Aurel. Imp. Aurelianus Imperator, negy jarmos barva-
fokkal. Pompeius lovak helyeben Ele-
phantokat fogatot be.

lib. 2. cap. 3. De micsoda hasna vagy onnek, hogy

essele pogany fejedelmeknek győzedelmes
voltokat samlallyuk elő? Igen keves. Kell
hat minékünk neznünk inkab arra az győ-
zedelemre, mely meg vagy onirva: 1. Sam :

17. v. 5. holot David az nagy Goliatot meg
győzte, ott az nep nag őrvendezéssel az Da-
vidnak eleiben menven, kialtya vala: *Vi-*
ctoria, victoria, az az, Győzedelem, Győző-
delem: Az Saul az ellenségben Ezert vert

meg: de az David tiz ezért. Mivel hogy
penig az David peldaja vala az Christusnak,
kialtsuk mi is az győzedelem vevő Christu-
nak enekelven: GYŐZEDELEM, GYŐZE-
DELEM vetetttet az pokolbeli Goliathon,
el rantat az prädalonak vara. Es miken

penig az David őrvendez vala az Iehova
előtt, mikor az Frigynek ladaja vißa hozat-
tatnek Githabol. Azonkepen minékünk is
őrvendeznünk kel, hogy az mi Frigyünk-
nek ladaja, az Iir Iesus Christus, kiben min-

den kintünk le tetetttet: az koporsóban
nem maradot, hanem az ő maga mennyei
erejevel ki jött, es az magassagba föl ment.

Erről

P R E D I K A T I O.

Erről azért az Christushnak győzedelmeről
 folyunk mi mostan, es lassuk meg: Mike-
 pen vitte vegben ő Föllege ezt az győze-
 delmet?

E L Ő S Z Ő R.

Az ő maga saját testet igazan föl ta-
 maftvan. Bizonyara ez minden győzedel-
 meseknek meg győzőjenek meltan mon-
 dattathatik, ki az halálnak erejet el vőtte,
 semmive tőtte, hatalmat meg rontotta, mi-
 kor az halalban meg nem maradot, hanem
 győzedelmesen es igazan föl tamadot; mel-
 lyet sohasenki vilag fundamentomatol fo-
 gva nem cselekedet, nem-is cselekedhe-
 tik. Mahomet az Isten igejenek ragalmazó-
 ja es őrdőghi hazugfaggal rakva leven, azt
 mondgya vala, hogy ő maga erejből föl
 tamadhat, de meg is el temetve vagyon,
 s. leßen is az Christushnak dicsőffeges itile-
 re valo eljöveteleigh. Az mi Fejedelmünk
 az Iſr Iesus Christus csak egyedül az, ki az
 halálnak, pokolnak kapuit le törven, saját
 erejével győzedelmesen ki jött es föl tama-
 dot.

DION azt írja az Phœnix madar felől, DION, az
Phœnixrol.
 hogy egynéhany száz elztendő mulva meg
 ifiul, mely hogy ha igaz, bizonyara példáz-
 za az mi igaz Phœnixónknak az Christu-
 snak halalbol föl tamadasanak általa való
 megh uyulását. 1. Sam. 28. v. 8. Olvassuk,
 hogy

HUSVETRA VALÓ

Hogy Saul az jövendő-mondo ördöngös-
hez ment, hogy az Samuel Prophetat az koporsóból ki hja es elő hozza, de az is csak
valami jelenes volt es ördögi practika, mely
az Samuelnek abrazattyaát vőtte volt föl.
De az Christus nem valami jeleneskepen,
hanem igaz es természet szerint való testben
tamadot föl. Erről mondgya Szent Agoston
Doctor: *Mortuum Christum & Pagani credunt,
resurrexisse autem propria fides est Christianorum.*
Hogy az Christus meg holt, az Poganok is
hiszik, de hogy föl tamadot, csak az Keres-
tyeneknek tulaydon hitek az. Ez az mi val-
lasunk meg erősitetik fok bizonyfagokkal.

bizonfagok.
Az Iras.

Cor. 15.
3. 4.

Elő bizonyfag penig az Szent Iras, mely-
ben semmi kétséges nincsen; Mert az Chri-
stus meg holt, el temettetet, es föl tamadot
az irások szerint. Egynehanyat azért az Sz.
Irasbeli bizonyfagok között hozzunk elő:
Esa. 53. v. 8. Az tömlőczből es itiletből föl
vetettetet: de kicsoda magyarázhat meg az
ő születetet: Psal. 16. v. 10. Nem hadgyod
az en lelkemet az koporsóban, es nem en-
geded hogy az te sented rothadafra jussón.
Psal. 110. v. 7. Az uton az patak folyasból
iszik. Ose. 13. v. 14. Az koporsónak hatalma-
ból ki vessem őket, az halattul meg szabadí-
tom, hol az te fulakod oh Halal? Gen. 3. v.
15. Az Aszfonyi-allat magva megh tőri az
kigyónak fejet. Ose. 6. v. 8. Az ő ki jöve-
le ha-

PRAEDICATIO.

le hasonlítatik az haynalhoz es az elsőhöz.

Masodik bizonysagh, Az Peldak. I. Az II. Az Peldak.

Frigynek Ladaja epittetik Cedrus fabol, hogy az fergektul megh ne emestessék. Azonkepen az Christus az halaltul es ordog-
 Exod: 25.
 x. 5.

tul meg nem emestethetet, mert o az frigynek ladaja, mely Sethim, az az, rothatatlan fabol epitetett. II. Az Adamnak el alu-
 Gene: 2.
 x. 21. 22.

va es fol serkenese, peldasta az Christusnak halalat es fol tamadasat: mert mikeppen Adam az alom utan fol kelven, meg esmer-
 te Evat oldalabol valonak lenni: azonke-
 pen Christus-is fol tamadvan az halalbol

epite az Anyasent egyhazat az o oldalanak sebeibol, az mint Sz. Agoston mondgya.

III. Izaak az aldozatnak tuzere vettetven, hogy meg eghjen: mind azon altal meg sa-
 badittatik az Angyal altal, peldaja volt, az

Christusnak keresztan valo aldozattyanak es Isteni erejével halalbol valo fol tamada-
 Gene: 22.
 x. 8.

lanak. II. Iosephnek tomlöczben valo vettetese, es nagy tistességre valo ki hozat-
 tatafa, peldazta az Christusnak halalbol va-
 lo fol tamadasat, ki menyet es az földet bir-
 ja. V. Daniel az Orozlanyok vermebol
 Gene: 39.
 x. 20. 44.

megh szabadulvan, peldazta az Christusnak koporsobol valo ki szabadulasat. VI. Io-
 nas az Czet hainak gyomraban harmad na-
 pig volt, es harmad napra az sarazra ki a-
 dattatot: azonkeppen az Christus harmad
 napigh az földnek gyomraban volt, es har-
 mad-

mad-
 Dan: 6. x. 21.
 22. 24.

mad-

mad-

mad-

mad-

mad-

HUSVETRA VALO

mad napra elevenen az koporsobol ki jött.
Matth. 12. v. 46.

III. Elő bizonfogok. Harmadrendbeli bizonfog: ELŐ bizonfogok. Azok pedig ket felek: tudni illik, Mennyeijek es Földiek.

Mennyeijek
az Angyalok
Marc. 16.

v. 6. 7.

Mennyeijek az Angyalok, kik az Cristusnak föl tamadasat bizonittyak ketkeppen: Előőr savokkal: Mert így solnak, az Iesus kit kerestek, nincsen itt, mert föl költ, Es intett tesnek: Ne fellyetek. Masodőr, cselekedetekkel: mellyel bizonjittyak az Christust az koporsoban nem lenni. Mert meg mutattyak az helyet-is, melyben az Ur fekűt, úresnek lenni. Es meg tanittyak, holot kellene keresni, tudni illik, Galileaban. Kit ha ott nem talalnanak, hamis tanuknak bizonittyak magokat lenni.

Földi bizonfogok.

Földiek. Előőr, Az Vitezek es ellensegek, kik az koporsotul el futnak holt elevenen, el hadgyvan az ő allasokat. Masodőr, meg jelent az Maria Magdolnanak, es Emausban menő ket tanitvanyoknak: annak-utanna egyűt leven az tizen-egy tanitvanyoknak is meg jelentette őnnen magát. Peter is, ki az koporsoban az lepedőt latta, es az kendőt mely az ő fejenel volt, bizonfaga. Somma ferint, őttör jelent megh az ő fel tamadasanak napjan,

Miert kel ezeket ertenünk?
Az mi hitünknek meg erősfitesere: Mert
csak

PREDIKATIO.

csak valami gondolt beszéd vala először
 még az Tanítványok előtt-is, az Christu-
 sának föl tamadása. Az Athenasbeliek is mi-
 kor hallanak az Pal Apostolnak Christus föl
 tamadása felől való prédikallását, csak hi-
 jaban való beszédnek tartják vala. Tha Act. 17. 18.
Ioh. 20. 25.
 mas sem hisi vala föl tamadotnak len-
 ni. Epiphanius azt írja, hogy Cerinthus is Epiphan-
tagatta az ő föl tamadását. Ennek okaert heret. 27.
 mondgya Sz. Pal: Még emlekezzel rolla 2-Tim. 2. 8.
 hogy az Christus föl tamadot az halálból.
 Sőt ha az Christus föl nem tamadot volna
 az halálból, hijaban való volt volna az mi
 prédikallafunk, hijaban való hitünk is. 1. Cor. 15.
v. 14.
 Plinius azt mondgya, hogy Isten nem cse- Plin, lib. 7.
 lekedheti azt, hogy az kik még holtanak
 még elevenedgyenek, es az halálból föl ta-
 madgyanak. De mi ezzel ellenkező dolgot
 bizonyíthatunk az Szent Írásból, mint ez
 prédikationak vegeben meg lathatod.

MASODSZOR.

Az ő ellensegít hatalmasson le ta-
 podvan. Az Romai Fejedelmek, győze- II. Concio
Az elebbi
Conciot elő
számlálván
rövideen,
ugy kezdgy
itt el.
Eph. 4. v. 8.
Col. 2. v. 15.
 delmet veven az ellensegekon, az foglyo-
 kat az győzedelmes seker előtt vitetik va-
 la, az többi utanna megyen vala. Ugy az
 Christus is fogva vitte az ő ellensegít, az
 halált, tudni ilik, az ördögöt, es az Poklot.
 Foghva vive az fogságot. Megh főtvan az
 a 5 fejede-

HUSVETRA VALO

Julius Csa-
szar.

Anno 1398.
Bajazethes.

Ief. 10. 8. 25.

fejedelemsegeket, es az hatalmassagokat
mutogata batorfaggal. IULIUS Csaszar
győzödelmet vőven, ilyen helyes beéedet
ból vala: *Veni, vidi, vici.* lőttem, lattam,
meg győztem. De sokkal helyesben az Chri-
stus fölől ezt mondhatni. Anno 1398. Baj-
zethes, negyedik Török Csaszar, ki az Ke-
reštyeneket igen megh remitette vala: mi-
kor Tamerlanes nevű Tatar Csaszartul meg
győzöttet volna, meg fogattatvan, es vas
rostelyban rekesztetven, egek Asian Söllel
hordoztatek, es Tamerlanes hatara hagvan
ül vala föl lovara, mellyet mikor az Kereš-
tyenek hallottak volna, minemű nagy örö-
mökre lőt legyen, bihető dolog. Vala mine-
künk is ellenségünk nagy es iſzonyu, de ezt
az Christus meg győzte, meg kötözte, meg
rontotta, es fogva vitte, az halalt meg erőtle-
nitette, az poklot fámfer-ijjal által lütte,
mit felünk, f mit rettegünk hat: Ez amaz A-
donibezech, ki az hetven Kiralyokat aštala
alatt mint egy ebeket ugy tartott. Iudi: i. v. 1.
Ez amaz igaz Iofue, ki az öt Kiralyokat, ki-
ket Iofue megh győzöt vala, föl akaštata.
Ez amaz Hercules is, ki meg győze amaz ha-
rom fejű Cerberust, ugy mint: 1. Az Halalt.
2. Az ördögöt. 3. Az Poklot. Mert ű maga
mondgya Matth: 12. v. 29. Hogy ű az ki erőf-
sebb levén, be ment amaz erős fegyveresnek
az Satannak hazaban, es űtet meg győzven,
minden hazat el prädalta. Bizzatok azért,
en megh

RAEDIKATIO.

en meg győztem ez vilagot, azt mondgya.
Ioh: 16. v. ultimo.

Micsoda inset az tanusag:

Ez, hogy az Christus, nem az Angyalok-
nak segítsegek által, sokkal inkább hat nem
az embereknek folgalattyok által, hanem
sajat es fölfejes hatalmaval tamadot föl,
nem súkölködven senkinek segítsege nel-
kül, Ez azért az mit ű maga mond: Rontsa-
tok el az Templomot, es harmad napon föl
eppitem űtet. Az mikepen az Atya tamaft
halottakat, es meg elevenit: azonkepen az
Fiu-is, az kiket akar megh elevenit. Hatal-
mam vagyon le tenni az életet, es ismet föl
venni űtet. Sz. Gergely Doctor-is igy szoll.
Mori dignatus est ex voluntate, sed resurrexit pro-
pria potestate. Halalra meltoztatot akarattya-
bol, de föl tamadot saját hatalmabol. Pel-
daja vala ű neki David, ki az Oroslant es az
Medvet veri vala. Samson-is, ki az Oroslant
ugy faggattya vala mint egy gödölyet.

Ioa: 2. v. 19.

Ioa: 5. v. 21.

Ioan: 10. v. 18.

1. Sam: 17.

v. 35.

Iudic: 14.

v. 7.

Miert kel ezeket ertenı es tudni?

Ennek-okaert, hogy mikor minden felöl
fok nyomorusagokkal kőrnıul vetettetünk,
vagy ellenfegtul haborgattatunk, megh ne
remıullyunk, se ketsegeben ne esünk, hanem
ezzel az mi győzōdelmns Uronknak az Ur
Iesus Christusnak hatalmaval vigasztallyuk,
gyamolitsuk, es biztassuk mi magunkat, el
hıven, hogy azoknak minden gonos el-
nünk va-

H USVETRA VALO

nünk valo igyekezeteket semmive teszi, h
talmokat el rontya, erejeket el veti, es min
ket azok alol hatalmasson meg szabadit. Ha
azert Isten velünk, vallyon f-kicsoda lehet
ellenünk.

Ro: 8. 7, 31.

Si mundus hic Demonibus.

Scateret sicut vermibus.

Nō timeremus anxie

Vincemus tandem strenue.

Az az,

Ha ez világ ördögökkel,

Buzogna is mint fergekkel.

Semmit nem félünk reánk.

Meggyőzőnk mert őt nagy fönyen

HARMADSZOR.

Az ű győzödelmet csudalatoskepen
ki jelentven. Mert ez az győzödelem ha
rom okaert melto csodalasra. 1. Hogy az
Christus föl tamadot, az koporso be zarolva
leven. Az Samsonnak Gaza Varosabol valo
szabadulasa az Varosban lakozoknak nagy
csodajokra vala; mert holott űtet eyjel be
zarlottak volna, el hittek volt azt az Philis
teusok hogy nem lehet modgya az maga
meg szabaditasaban. De Samson az lakato
kat le verven, es az Kaput hatan ki viven,
meg szabadula. Azonkepen Christus is, noha
be zaroltatot vala az Koporsoban, es az vi
tezecktől őriztetnek, mind azon által, az ű
Isteni erejével ki jöve abbol.

Judic: 16,

7, 8.

Val-

PRAEDICATIO.

Vallyon s-nem eleggé meltoë csudara es
 almelkodastra, ez az szabadulas? Pli: li.8. c.24.
 azt irja eg kis allat felöl, kinek neve Ichneu-
 mone, mely csak Ægyptomban talaltatik,
 hogy halalos bayt viu amaz nag Crocodilus
 nevü Sarkannyal. Hogy penigh ezt az nagy
 allatot meg gyözhesse, azt irja felöle, hogy
 gyakorta sikeres sarban be martya es keveri
 magát, es az Napnak melegsegenel meg sa-
 rasta, es ezt gyakorta cselekedven, mint
 egy pantzcellal magát be borittya, es ugy me-
 gyen semben, es farkat föl emelven isfo-
 nyu nagy hijaban valo ütesel előtt az nagy al-
 latnak el ugrik, ezt mind addig cselekesi,
 miglen vigyazasban leven, es fejet meg hor-
 gasztvan az Crocodilusnak torkaban ugrik,
 es hirtelenséggel gyomraban ala menven,
 kiragja, es ugy eppen megh szabadul. Ugy
 Christus is amaz nagy pokolbeli Crocodi-
 lus az Satant meg gyözven, önnön maga az
 koporsóban be zaroltatvan, eppen ki saba-
 dula. Erről mondgya Sz. Gergely Doctor:
Christus resurrexit clauso sepulchro mirabiliter.
 Az Christus, be zarolva leven az koporso,
 csudalatoskepen föltamadot. Athanasius is.
Ille sa virginitate natus est, & ille sa lapide resurre-
xit. Szüzeffegnek megh segefe nélkül sület-
 tetet, es az kúnek meg illetese nélkül tama-
 dot föl is.

Mit tanulb itt?

Ezt hogy az Christus oly Ur, kinek min-
 den ala

amak utána megváltása...
nék az földbe azon éjszéken, tönkret
mcsorgáltak

HUSVETRA VALÓ

20. és az den állatok engedelmessék, úgy-mint ka
minden állatoknak autora, szerzője, mint
sintén hogy az koporfo be teve leven, mind
be utal azon által, engedet az Christus testnek,
2 emberre hogy meg illethetetlenül belőle kijöhetet.
3 elipeuska. II. Csudalatos föld tamadása, mert föld
indulással lőtt. Negy rendbeli föld indulást

Exod: 19.

16.

Pfal: 18. 3.

Mati: 27.

52.

Matti: 28.

2.

Pompejus-
nak kevely-
sege.

2. Reg: 13.

27.

olvasunk penigh az szent irasban. Első, az
Törvennek ki adattatafakor, az holot fenyi-
tek es átok hallattatik. Másik az Christus
se vedesekor, holot ez átoknak solgaltat-
tasa lesen. Harmadik az Christus föld tamad-
dafakor, az holot változas lattatik, ugmint
az haragnak kegyelemre, az siralomnak ör-
römre, es az halálnak életre való változása.
Negyedik lesen az utolsó itiletkor, holott
mindeneknek be tellyesedese lesen. Pom-
pejus dicsekedik vala, hog egy labanak top-
pantafaval az egész Italiát föld haborithatna.
De ez az, az Christus tudni illik, ki minden
dolgokat vegben vihet, es az kinek hatal-
mara, föld csak intefere-is minden állatok
meg resketnek.

III. Csudalatos föld tamadása, mert sok
halottak, kik az előtt megholtanak vala,
föld tamattanak vele egygyút, es sokaknak
megjelentenek. Peldája volt ennek az Eli-
seus, ki az csontokat meg illetven, meg ele-
venedet es föld tamadot az halot.

Micsoda mind ezeknek haszna?

Szolgal ez az mi vigasztalásunkra: mert

mikep-

PRAEDIKATIO

mi kor eji embert el a földnek föltamadunk. Ezzel vigasztalta magát az Sz. Iob-is, megh annak előtte sok idővel, minek előtte az Christus születet, megh holt; es föltamadot volna; mikor így föl: Tudom hogy az en meg váltóm el, es engemet az földnek pora bol föl tamañt &c. Annak-föltötte az Christus is az föl tamattaknak első föngejenek mondattatik, es első föltötnek az halottak közzül. Mikepen azert az Christusnak föl tamadasanak fűdamentoma, ug az mienknek is nem egyeb, hanem az Istennek igazsaga es hatalma, mely megh jelentetet az Christusnak föl tamadasaban Erről mondgya Sz. Agoston. *Surrexit Christus ut se resurrectorum non dubitaret Christianus.* Föltamadot az Christus, hogy az keresztyen ember ne ketelkednek maga jóvendőben valo föl tamadasa felől. Mivelhogy peniglen az mi föl tamadasunk felől, sok bñt irasbeli bizonyfagok vadnak, s-nem-is ketelkedik az keresztyen ember, ebben megtanittatvan az Istennek igejeből búveb beűeddel, erről most nem bollok.

NEGYEDSZER.

Az nyert praxdat sok külömb külömb felekepen az hiveknek osztogatvan. Bezzeg sok Husveti draga kentseket főrzöt es osztogatot

Ephes: 4.

1. Cor: 15.

2. Cor: 5.

1. Thest 4.

1. Pet: 1. 3.

Phil: 3. 20.

21.

1. Cor: 15.

2. Cor: 5.

22. 23.

Col: 1. 18.

1. Thest 4.

1. Pet: 1. 3.

Phil: 3. 20.

21.

1. Cor: 15.

2. Cor: 5.

22. 23.

Col: 1. 18.

1. Thest 4.

1. Pet: 1. 3.

Phil: 3. 20.

21.

1. Cor: 15.

2. Cor: 5.

22. 23.

Col: 1. 18.

1. Thest 4.

1. Pet: 1. 3.

Phil: 3. 20.

21.

1. Cor: 15.

2. Cor: 5.

22. 23.

Col: 1. 18.

1. Thest 4.

1. Pet: 1. 3.

Phil: 3. 20.

21.

HUSVETRA VALÓ

gatot minekünk az Christus. De azokközül csak nemelyleket sámlallyunk ez mostani oraban elő.

Ró: 4, 25.

S. 7, 34.

2, Cor: 15,

7, 18.

2, Pet: 3, 21,

22.

Da: 9, 24.

2, Cor: 1, 30.

I. Præda. AZ GYŐZŐDELMESES ZASZLO, melyre le irattatott az ISTENNEK IGAZSÁGA. Mert az Christus halálra adatott az mi bűninkert, es föl tamadott az mi megh igazulunkert. El vetettetik az hamisság, es hozatattik örökre való igazság. Az ki hat dicsekedni akar, az Urban dicsekedgyek.

Ró: 5, 18.

1, Cor: 20, 11.

1, Cor: 14, 1.

Osc: 13, 4.

Chryso-

stomus

Bernhardus.

II. Præda. AZ GYŐZŐDELMESES KESZKENŐ, mellyel eltörli az mi köny-hullatafinkat. Az Maria áll vala kívül az koporsónál sirván, &c. Es monda neki az Iesus: Mit firsé Asszonyi allat? Ismet: Ne habarodgyek meg az ti sívetek. Chrysostomus is így szól: *Si lugendum est, luget diabolus.* Ha sirni kel, sirjon az ördög. Sz. Bernard is: *O felices lachryma, qua absterguntur manū Salvatoris.* Oh boldog köny-hullatafok, mellyek az szabadítónak kezeivel eltöröltetnek. Ismet. Az ti bormorúsagtok örömfordul.

Rom: 6, 25.

2, 3, usq; ad

7, 15, & 7,

7, 4.

III. Præda. AZ GYŐZŐDELMESES KÖNYV. Melynek első levelen ez irattatott: El re-mettettünk az Christussal az Keresztseg által a halálban: Hogy miképen az Christus föl tamadott az halálból, az Atyának dicsősege-re, ugy mi is ny életben ellyünk. Ismet: Tisztítatok ki magatokból az regi kovást. Hogy az kik élnek, ez után nem magoknak ellyc-nek, hanem annak az ki ú erettek meg holt es föl

2, Cor: 5, 25.

PRAEDIKATIO.

es főltamadot. Az második levelén ez irat-
tatot: Mond meg az en atyamfiainak: Be- 10a:20, 17.
lüllem az en nevemet az en atyamfiainak.
Ismet: Ti en barátim lestek. Vallyon s in- 10a:15, 14.
kab milchet ennél nagyobb vigasztalas? mi-
kor így szól az Christus: El megyek az en 10a:20, 17.
Atyamhoz es az ti atyatokhoz. Bizony hát Heb:2, 17.
Christusnak atyafiai vagyunk, nem csak az Col:1, 12.
embersegre nevezve, mellyet föl vött, hanem
az örök életnek öröksegre nevezve is. S ezért
szabadított minket meg az büntül, hogy an-
nak az ő öröksegenek es dicsőségének örök-
sive tenne minket. Ennek azért az mi fe-
jünknek az Ur Iesus Christusnak, Szent At-
tyával es Sz. Lelkevel egyetemben, legyen
dicsőség, tisztesség, mostantul fogvan mind
örökke, Amen.

Concl.
Tertia.

1. Cor. 5. v. 7. Tisztítatok ki ma-
gatokból az reghi kovást, hogy uy tés-
tak legyetek, &c.

Hogy ez igiknek magyarázattya vila-
gosb értelemmel legyen: Először las-
suk summáját, az után részait, Harmad-
szor, minemű tanúságokat adgyon ez igikből az
Istének lelke előttben, vegyük esünkben.

Sommaja ez: Az Sz. Pal ezekben az igik-
ben tanít es int, az sent, artatlan es kegyes
életnek követesere, mely illeti azokat
b kik ke

HUSVÉTRA VALÓ

kik keresztyenek, es az Christus által megh-
tartatni akarnak.

Reše kettő vagyon. Az első reše, megh-
mutattya mit kellyen cselekedniök azok-
nak kik az Christus által meg akarnak tar-
tatni es elni; Ezt tudni illik, hogy minden
kovást ki tisztítsanak magokból.

Az második rešében az Szent Pal teríti az
ő fát az Husvet innepere, es meg mutat-
tya miképen kellyen azt meg fentelni. Tis-
taságban tudni illik, es artatlan életben.

Tisztítatok ki, így mond, magatokból az
reghi kovást, &c. Első reše ez leczkenek
ez, melyben megh mutattya, mit kellyen az
híveknek cselekedniök, ezt, hogy az kö-
vást ki tisztítsak magokból. Itt ezeket lássuk
megh:

I. Mit ért az Szent Pal az kovásznak ne-
vezetint?

II. Micsodas az, a kovás?

III. Mit kel azzal az kovással csele-
kedni?

Mit ért az kovásznak nevezetint?

Nem egebet hané az bűnt, mind azt, vala-
mi az Isten törvényével, akarattyaival ellen-
kezik, es valamit az Ember az ellen vaágon
dol vaá cselekedőik. Erről mondgya meg az
pogany bölcis is Cicero: *Peccatum est tan-
quam transflire lineas*, Az bűn nem egyeb ha-
nem az lineának által hagasa. Valaki tehát

az Isten

PRAEDIKATIO.

az Isten igejenek es parancsolattyanak line-
 aját által hágja, akar cselekedetivel, akar
 befejevel, akar gondolattyával bűnt cse-
 lekedik az, s ezt nevezi az Sz. Pal kovás-
 nak. Ugyan ezent erti ő maga az Christus-
 is, mikor igyszol: *Cavete vobis, à fermento* Mar. 8, 15.
Phariseorum & Herodis. Meg ojatok magató-
 kat az Phariseusoknak es az Herodesnek ko-
 vássatul, az az, az kep mutatástul es egyeb
 tisztatalan elestul, es hamis tudomantul,
 mellyel a Phariseusok es az Herodes rakvak.

Miert nevezi az bűnt kovásnak?

Tulaydonfagara es természetire nevez.
 Mert miképen hogy, noha az kovás kitfin,
 es semminek tetősenék, de azért oly ereje
 vagyon, hogy ha, ugyan sok list közé ele-
 gyittek is, meg hattyá, föl puffazttya, azt
 erőt ad neki: Azonkeppen az bűn is, egy
 elsőben, mikor cselekkettetik, kitfinnek, es
 semminek tetőfik, ugy annyira, hogy az ki
 azt cselekefi, nem itili veszedelmesnek es
 karhozatosnak lenni; de azért, ha az ember-
 nek belső részeiben be ferkezhetik, az egész
 természetet el hattyá, uy indulatokat főzőz
 az emberekben, mellyel Istennek es az ő
 bent igejenek es akarattyának ellene jár,
 mely miatt az ember Isten előtt kedvetlen-
 ne lehen. Erre nevezve hasonlittatik tehát az
 bűn kováshoz.

II. Micsodas ez az kovás?

b 2

Reghi-

HUSVETRA VALÓ

Prov: 20.

Reghinek mondgya: Tisztítatok ki ugy-
mond, magatokból az reghi kovást. Miert
mondgya reghinek? Eredetire nezve: mert
az, nem mi raytunk kezdetett, hanem az mi
első búlenkőn Adamon, es ő rolla immár
mi rejank, kik akkor az ű ágyekaban valank
es mind az mi maradekinkra-is el samazot,
ugy annyira, hogy nincsen senki immar ki
azt mondhatna, tisztá az en sivem az bűn-
tűl, holott az mint az Propheta mondgya,
Septies in die cadit iustus, hetser az igaz el esik
napjaban. *Et Psal. 51. In peccatis concepit me
mater mea, &c.* Bűnben fogadot engem az
en Anyam az ű meheben, bűnben lőttem
ez vilagra-is, lőt minékünk jarasunk, mozga-
sunk, es minden cselekedetünk csak mind
bűnben vagyon. *Remigius in Psal. 98. Nullus
est ita sanctus, ut omnino careat peccato.* Nin-
csen senki oly sent, hogy tellyességgel bűn-
nelkül legyen. *Beda in Psal. 129. Nec sanctus
quisquam in carne constitutus, peccata ad integrū
cavere potest.* Egy sent is nincsen, ki míg az
testben el, hogy az bűnt mindenestűl el ta-
voztathassa. *Gregor. in lib. 1. Reg: Sine pecca-
to etiam viri electi esse non possunt.* Még az valas-
tottak sem lehetnek bűn nélkül. Így hát re-
ghi az bűnnek kovássa.

2. *Tanulj* Mit kel ezzel az reghi kovással
cselekedni?

Azt mondgya Sz. Pal: Tisztítatok ki ma-
gatok-

PRAEDIKATIO.

gatokbol. Miért két okat mondgya. 1. *Ut sitis nova massa*, hogy uy testava legyetek, mivel hogy kováss nélkül valok is vadtok. Mondhatnad: Ha kováss nélkül valok vagyunk, miért mondgya még is, hogy azért tisztítsuk ki magunkból az kovást, hogy az nélkül legyen, uy testak legyünk? Felclet. Az Szent Pal Apostol ez mondasban kezdett az Istennek kegyelmére, melyből az választattak el hivattattanak vala hogy uy emberekkel lennenek es minden reghi bűnnek kovássát magokból ki vetven, Istennek eleiben allatnak únnón magokat. Ennek az Isten hivattallyanak valakik engerttenek vala, azokat mondgya sent Pal kováss nélkül valoknak: de mivel hogy még azokban is, az bűnnek taploja es maradékja bennők vala, annak az bűnnek kicsin maradékjanak ki tisztítasáért inti őket, hogy egészen uy testakka legyenek. Hasonlo szolafnak modgyával el az Christus az Tanítványokhoz Iohan: 13. 8. 15. *Iam vos mundi estis propter sermones meos, cui credidistis*: Immar ti tisztak vattok az en befedimert, az kinek hittetek, tisztaknak mondgya, maga bennők vala romlandóság: Igy argumental hat az sent Pal itt: Valakik az Evangeliom praedikallasanak általa az Christushoz hivattatvan, engedtenek, es sentül kegyessen elnek, azokban még az bűnnek sikraja, taploja, maradékja bennők vagyon, mellyet ki kel magokból tisztítani-

HUSVETRA VALO

ok. De tincetek így vagyon dolgoztok, mert ti elhívatattatok az Evangéliom által, engedtetek is az hivatalnak, sőtül es kegyesen is éltök, de azért bennetek meg is az bűnnek taploja, sikkraja. Annak-okaert tisztítotok ki magatokból azt is, hogy úgy tésztava legyetek.

Micsoda itt az tanusaghe?

Ez, minden Kereszten embernek tísti es hivatalya ez, hogy nem csak külsőkepen igyekezzek életet s erköltsét jól viselni, hanem belső rešeiből is igyekezzek az gonos indulatokat ki vetni, mert az mint az Christus mondgya Szent Mathenal, *Omnes male actiones ex corde proficiuntur*, minden gonos cselekedetek onnan belől az szűből sarmaznak. Leo Papa is ezért mondgya vala: *Cor hominum cognoscitur ex operum qualitate*. Az embernek úgy-mond, sive meg ismertetik az cselekedeteknek mi voltabol. Ha azért belső rešeiben az embernek lešen az kovasz, hasonaltan lešen külső munkaja es igyekezeti, mert annak ereje ki hatvan, az egesz testet el savanittya hej: ban valova teszi. Ennek igazsaga megh tetti k az Iudanak Kiral-lyanak példajokból, az kik noha az balvany imadafnak alkolmatoflagitjo rešere ki tisztítottak vala, de mint hogy annak valami rešet megh hattak vala, ismet az Iuda nemzetsege az balvany imadafra hayla. Minde-
nőtül

PRAEDIKATIO.

neftül ki kel hat az bűnnek kovássát az embernek magabol vetni es tisztítani, ha ki akarja hogy erőt ne vegyen.

Kiknek tíftek ez?

Először, az Egy-hazi fólgaké, hogy azok hizelkedésekkel, eggyezésekkel, halgatófokkal, es rótsfegekkel, az bűnt az ő halgatójokban ne nevellyek, hanem meg fedgyek es dorgallyak, hogy néma ebeknek ne találtaffanak, mert az ú kezékből varja Isten ki, ha az ember el véfi. Másodszor, az tíf víselőké, es cseledes emberké, hogyha azok is lattyak az bűnt, az ú alattok valok között, meg bűntessék, főt megh csak az gonoboknak tarsafagokban lenni se hadgyak, mert: *Corrumpunt bonos mores consortia prava.* Az gonobokkal valo tarsfolkodas, megh vesztegeti megh az jo erkölcsöket is. Seneca: *In vitia alter alterum trahimus,* eggyikünk az másikunkat az bűnre ugyan tasíttya. *Vnaq, confecta livorem ducit ab vna.* Eggyik főlö sem az másiktul lagyul meg. Erre valo nezve Epictetus azt mondotta. *Tribus modis considerandum est cum quibus conversetur. 1. aut sint nobis praestantiores. 2. aut inferiores. 3. aut aequales. Si sint praestantiores, ab ijs discendum est: Si inferiores, docendi sunt: Si aequales, cum ijs consentiendum.* Harmat kel meg gondolni azokban, kikkel tarsfolkodunk. 1. Hogy, avagy minalunknál fellyeb valok legyenek azok. 2. Avagy alab

HUSVETRA VALO

valok. 3. Avagy egyenlők. Ha fellyeb valok tanullyunk túlők. Ha alab valok, tanitsuk őket. Ha egyenlők, eggyezzünk velek, kiválteppen az jokban. De mely igen vetkezzenek ez ellen, mind az Tanitok, az bűnőket nem fedven, sőt el halgatvan es velek eggyezven: mind penigh az Tíft-vifelők, es cseledes emberek az ű alattok valokban, es cseledgyőkben, az vetkeket nem büntetven, jól lattyuk; innen vagyok hogy az bűn mellyel Isten az haragra gerjedeztetik, napontkent nevekedik. Valaki annak-okaert akarja, hogy az ű Ecclesiaja, Varosa, Faluja, Haza, es tarsasaga tista legyen, az bűnnek jo idejen ellene állyon, hogy ne öregbedgyek.

11 I. Ki kel tistitani az regi kovást magunkbol, ezert: *Quia Pascha nostrum pro nobis immolatum est Christus.* Mert az mi Husveti Baranyunk az Christus mi crettünk aldoztatot megh. Itt az Sz. Pal hasonlatosságot vesén az regiektől, kiknel mindenek peldakepen lesének vala, mely peldaknak valosaga nálunk vagyon. Mert miképen az Sido nepnek Isten parancsolta vala, hogy az Husveti barant, az Egyiptombol való meg szabadulásnak emlekezetire meg aldozzak, akkor azt is parancsolta, hogy hét egész napig, kovástalan kenyerral éllyenek, az ő hazokbol minden kovást ki vetven. Azonkeppen, minthogy minékünk is vagyon Husveti baranyunk,

○ PRAEDIKATIO.

ranyunk, ki az magas kereft fanak oltaran,
mi erettünk meg aldoztatot, ki által, az lelki
Egyiptusbol, az ördögnek, pokolnak, kar-
hozatnak, halálnak rabfagabol megh baba-
dultunk, azt akarja tehát az Isten ú Szent
főlsege, hogy minden kovást az mi hazunk-
bol ki vészünk, es kovástalan kenyerral el-
lyünk, az az, bentségben, igazságban, ar-
tatlanfagban viseljük magunkat, es így hiz-
lallyuk magunkat az örök életre.

Mit kel itt meg tanulni?

Ezt, hog uga azó volt az idvőffegnek uttya
az regieknel, mely mi nálunk, mert azok is
azó Iesus Christusnak erdeme által idvözül- Apocal: 13.
tenek, mely által mi. *Agnus ab initio occisus est.* x. 8.
Az Barany kezdettől fogva meg ölett etet,
az az, az igaz Barany Iesus Christusnak málá-
lanak erdeme kezdettől fogva való enyhe-
ségekre el hatot, es az által idvözültenek.

II. Megh tanulhattuk es esünkben vi-
hettyük, mely igen vetkezzenek azok, ki
az Iesus Christusnak egyser való aldo-
tyával, mellyel idvőffegünket veghbe-
te, nem akarnak meg elegendni, hanem
den napon ötet akarjak aldozni, az
cselekednek az mi tevelgyő atyánk
Romaiak az Míseben, Mellyel az ő
való aldozattyanak erdemet semmí-
ni, es meg akarjak erőteleníteni, az
gok karhozattýara es veszedelmekre.
első res.

HUSVETRA VALO

Igy szól immar az Sz. Pal. *Festum itaq; celebremus, non in fermento veteri, nec in fermento malitia, &c.* Az innepet azért, szentellyük meg, nem az reghi kovásban, sem az gonozságnak kovásában.

Masodik része ez mostani predikationknak ez, melyben az innepnek meg bentelesnek mi voltara, miképen kel azt meg benteelni, tanit. Mit ért itt az Szent Pal az innepen? Az embernek egész életének folyását, mert az Kereszten embernek innepének, az az, bente kegyes életének, jambor erköltsenek, es Isteni tisztületinek mi voltanak, egész életének vegeigh kel ki terjedni. De azért, itt kel ertenünk az Husvet innepet, arra, tanit, azért immar, az Husvetnek innepet, miképen kel meg benteelni?

Exo.

Az O Törvényben az Sido nepnek Husvettye negy dologbol áll vala. I. Minden küllő munkától es dologtól, az mint Isten parancsolta vala, az negyedik parancsolatban magokat megh fogjak vala, es csak az Isteni tisztületben foglalatofok valának.

I. Az Husveti Barant, mely az Christust elidásta, megh aldozzak es esik vala. III. Nagy örömmel az Egiptomból való ki szabadulásról emlekeznek vala. IIII. Minden kovást hazokból ki vetven, kovástalan kenyerrel elnek vala. Noha az mint ez előtt is jelentem, az keresztyeneknek egész életékbé, ezekben kel magokat foglalniok, de ki-

PRAEDIKATIO.

de kivaltkeppen ez jeles innep napokban:

Először, Tchat, mi is ez napon minden külfő dologtul, mind magunkat, hazunknepet, barmunkat, mint az mi Istenünk hatta, meg fogjuk, es csak az ő tiszteletiben legyünk nagy forgalmatossággal foglalatosok: mely ellen, mint vetkezzenek ez mostani időbeli emberek, jól lattyuk.

Másod: Az mi igaz Hufveti Baranyunknak az Iesus Christusnak aldozattyarol emlekeznünk, es annak erdemet magunkhoz kaptsolnunk, búkfejes.

Harmadör, örülnünk es vigadoznunk kel, az Iesus Christusnak, az mi idvősségünkert való föl tamadásán, mely ez mai napon lőtt.

Negyedör, Minden kovašt az mi hazunkbol ki kel vetnünk, es kovaštalan kenyerekkel elnünk, az az kegyes, šent, jambor erkölcsben, jozan életben, kel magunkat foglalnunk, minden fesset, gonosz életet, es bűnöket el hadgyvan. Ezeket kelle ne edes atyamiai, minden időben, de kivaltkeppen az innep napokon, melyeket Isten az ő tiszteletire rendelt, cselekednünk, de ezek mellől mely igen el tavozot legyen az ember, szemünkkel jól lattyuk, mert mayd inkab, mindenfele vetkeket, paraznasagot, rešegseget, es töb egyéb gonozsagokat az innep napon cselekešnek:

Nem ok nélkül tchat, am-az bölcs Antistenes

HUSVETRA VALÓ

stenes-is, mikor kerdenék tőle: *Quid esset dies Festus*, Micsoda volna az innep nap? Azt feleli: *Dies festus nihil est aliud, nisi gula irritamentum, & occasio luxurie*. Semmi nem egyéb, ugy mond, az innep nap, hanem az torknak geryesztője, es az bujasagnak alkoholmatossága; melyet ez az bölcs, nem az maga értelméből szollotta, hanem ebből, mert látta az embereknek erköltséket, hogy az innep napot csak az torkosfagnak, reszsegnek, es buja lator életnek valasztjak, sőt ugyan eghnek, es geryedeznek az emberek azokra az vetkekre, az innep napokon.

Meg kel tehát mind azoktól minékünk keresztényeknek magunkat fogunk, jozan, kegyes, szent jambor életben magunkat rendeznünk, ha ezzel, az mi erettünk föl tamaradot Iesus Christussal együtt elni, örvezdeni, es vigadozni örökre akarunk. Kinek Sz. Atyával, es szent Lelkevel egyetemben legyen dicsőség, birodalom, tisztesség, most es mind örökre, Amen.

Coneio
Quarta.

1. Corinth. 15. v. 3. 4. 5. &c. Adtam tiéktek legh először, az mit enisvöttem vala. &c.

Mind az Prophetak s-mind az Evangelistak bősegeffen szollottonak es irtanak az mi Urunk Iesus Christusnak dicsőseges föl tamarad.

1. az 15.
2. az 3.
3. az 4.
4. az 5.
5. az 6.
6. az 7.
7. az 8.
8. az 9.
9. az 10.
10. az 11.
11. az 12.
12. az 13.
13. az 14.
14. az 15.
15. az 16.
16. az 17.
17. az 18.
18. az 19.
19. az 20.
20. az 21.
21. az 22.
22. az 23.
23. az 24.
24. az 25.
25. az 26.
26. az 27.
27. az 28.
28. az 29.
29. az 30.
30. az 31.
31. az 32.
32. az 33.
33. az 34.
34. az 35.
35. az 36.
36. az 37.
37. az 38.
38. az 39.
39. az 40.
40. az 41.
41. az 42.
42. az 43.
43. az 44.
44. az 45.
45. az 46.
46. az 47.
47. az 48.
48. az 49.
49. az 50.
50. az 51.
51. az 52.
52. az 53.
53. az 54.
54. az 55.
55. az 56.
56. az 57.
57. az 58.
58. az 59.
59. az 60.
60. az 61.
61. az 62.
62. az 63.
63. az 64.
64. az 65.
65. az 66.
66. az 67.
67. az 68.
68. az 69.
69. az 70.
70. az 71.
71. az 72.
72. az 73.
73. az 74.
74. az 75.
75. az 76.
76. az 77.
77. az 78.
78. az 79.
79. az 80.
80. az 81.
81. az 82.
82. az 83.
83. az 84.
84. az 85.
85. az 86.
86. az 87.
87. az 88.
88. az 89.
89. az 90.
90. az 91.
91. az 92.
92. az 93.
93. az 94.
94. az 95.
95. az 96.
96. az 97.
97. az 98.
98. az 99.
99. az 100.

PRAEDIKATIO.

tamadása felől: de hogy az Apostoloknak
 irások is fogyatkozásban lenni ne talaltas-
 sanak, azok is hasonlatosképen ugyan a-
 zonról sok helyeken irásokban emlekezetet
 tesznek, mellyek között ez egynehány igi-
 ret az Sz. Pal irásából mostan elő vöttünk.
 Hogy peniglen ezeknek magyarázattya vi-
 lagosabb legyen, így rendelem tanításomat.
 Először sommáját jelentem meg: Annaku-
 ranna részeit. Harmadszor, az tanúságokat
 sámlalom elő.

Sommaja ez: Az Szent Pal Apostol megh-
 írja az Iesus Christusnak föl tamadását valo-
 gosnak, bizonyosnak lenni, az irások sze-
 rint: es az ű föl tamadása után miképen je-
 lentette legyen sokaknak megh ünnön ma-
 gat, hogy az ű föl tamadásában senki ne ke-
 telkedgyek.

Része kettő vagyon: Mert leg először az
 Evangeliomnak sommáját miben allyon,
 elenti megh. Másodszor az Christus föl
 tamadásának bizonyosagit, kicsodak legye-
 nek, es kiknek jelent megh, sámlallyaren-
 del elő. Lassuk tehát leg először.

Miben áll az Evangeliom-
 nak Sommaja?

Nem egyebben, hanem az Iesus Christus-
 nak halalában, el temettetésében, es föl ta-
 madásában. Erről emlekezik az Szent Pal,
 mikor így szól: *Tradidi vobis, quod & acce-
 peram.*

HUSVETRA VALÓ

peram. Azt adtam volt ugymond, es azt prædikallottam az mit en is vöttem vala. Micsoda volt az? Hogy tudni illik az Christum megholt az mi bűncinkert, es eltemettetet, es föl tamadot harmad napon az irafok szerint; Melynek ertelme ez: Szerető atyámfiai ti Corinthusbeliek, ez előtt is egyebet en ti előttetek nem prædikallottam, hanem, hogy az Mefsias, kit az örökke való Isten az mi első Atyáinknak megh igirt vala eljött, es megholt, az emberi nemzetnek bűnejert, ez penigh nem történetből lőtt, hanem az irafok szerint, mivelhogy az örökke való Isten meg regen ezt megh prophetaltatta vala. Ugyan ezen Christusnak el kellene temettetni, es harmad napon föl is kellene tamadni az mi idvőffegűnkert, ugyan azon irafok szerint: Ez előtt is ezt prædikallottam en tinektek, s most is ugyan ezent prædikallom; Okat mondgya: Mert en is azt vöttem, s azt tanultam. Kitül: *Domino*, az Urtul, itt penig az Uron únnón rangat az Ur Iesus Christust érti, az ki az Evangeliumnak authora, szerzője es Mestere.

1. Micsoda innen az tanuság?

Mit kellyen az Tanitonak tanítani es prædikallani, innen azt tanulhattyuk meg: Nem egyebet hanem az mit az Urtul tanult, mint az Sz. Pal maga felől mondgya. Mert mivel hogy az Ur Isten úket, az ú haza nepenek

PRAEDIKATIO

fariva tőtte, búkfeqh hogy oly eledelt ad-
 gyanak az Isten tár hazabol, mellyel taplal-
 taffanak az örök életre az penig az Istennek
 igeje, valami azért ezen kívül adatik, nem
 taplalastra valo letten, hanem metőly es me-
 regh: Ezert mondgya ő maga az Isten is,
 Elaias által: *Venite, audite me, & delectabitur*
anima vestra. lővetek es halgassatok enge-
 met, es el, s gyönyörködjék az lelketők.

Miert kel ezt meg tanulni? Azok ellen,
 kik az Istennek igijével nem akarnak megh-
 elegendni, hanem az emberi talalmányok-
 hoz ragazkodnak, es azok örik az fegeny-
 közfegnek nyakara, ugy mint idvősfeges tu-
 domany gyanant, mint az Romaijak csele-
 kefnek, kiknek az ő cselekedetek nem ked-
 ves Isten előtt. *Frustra me colunt homines docen-
 tes doctrinas hominum*, azt mondgya az Chri-
 stus: Hijaban tistelnék engemet az embe-
 rek, tanitvan emberi tudományokat. Meg-
 lassak rehat az Tanitok mit tanitsanak, ha-
 gazan akarnak tistekben eljarni. Meglas-
 tak az halgatok is, es meg proballyak az tu-
 dományokat, az mellyet vesnek es halla-
 nak, hogy az oly legyen, mely nem metőly,
 hanem az örök életre vezetlő es taplalo e-
 ledel legyen, tudni illik az Istennek igeje,
 mellyet az sent lanosnal az mi idvőzitőnk
 örök életre taplalo kenyernek nevez.

Ioan: 4.

7.1.

Ioan: 6.

11. Tanullyuk megh, hogy ez ket dolog
 ban, ugy mint, az Christusnak halalaban es
 föl ta-

HUSVETRA VALÓ

főltamadafaban, nem csak az Evangeliomnak sommaja foglaltatik be, hanem az mi idvőffegünknek es valtslagunknak fundamentoma-is ezekben áll. Miert hogy pedig az Christus, az mi bűneinkert holt megh, mint az iras bizonittya, magunkat bűnőfőknek illik mondanunk, mert valaki magát bűnőfnek tagadgya lenni, ugyan azon maggaert az Christust tagadgya megh holtnak is, es így az ki ezt tagadgya, idvőffegeben kárt vall.

Mondhatnad: Lam az Sz. Pal azt mondgya Rom: 1. Hogy az Evangeliomnak prädikallasa által idvőzülnek az emberek: Hát nem az Christusnak halala es főltamadasa által?

F. Igaz az, hogy az Christus halalanak es főltamadasanak erdeme által, mellyet hittel kapcsolunk hozzánk, idvőzülünk: De hitünk sem lehetne az Evangelium prädikallasanélkül, mint sent Pal Rom: 10. bizonittya. *Fides ex auditu.* Az hit az Isten igejének hallasabol vagyon. Az Christus erdemének erejet-is mely nagy es foganatos legyen, nem tudnok, ha az Evangeliombol nem tanulnok megh. Az Evangaliom azért nem idvőzit magában, hanem az mennyiben, mi bennünk hitöt szerez, mellyel az Christust erdemével magunkhoz kapcsoljuk. Így hat nem ellenkezik az kettő egymással, mert mondhattuk az idvőffeget az

Evan-

Evangeliumból is lenni, az Christus halála-
ból és föl tamadásából is állani.

I I. Kicsodak az Christus föl ta-
madásának Tanúi?

Az Iesus Christus, az ű föl tamadásának
utanna, nem egyűer sem ketűer, hanem sok-
űor, nem egy vagy ket embernek, hanem
sokaknak, es nem csak firfiaknak, hanem
aűűonyi allatoknak is jelentette megh ma-
gat: S noha penig az űent Pal Apostol, itt
ez helyen nem emlekezik az Aűűonyi-alla-
toknak tanubizonysagiról, hanem csak az
firfiaknak tanu-bizonysagit szamlallja elő,
mind azon által nyilván valo dolog az, mint
az Evangelisták irasából ki tetűik, hogy leg
előűör is aűűonyi allatoknak, ugy mint, az
Mariának jelentette meg magát.

K. Mi az oka, hogy nem firfiának, hanem
Aűűonyi-allatnak jelönt meg elsőben is, ho-
lott az firfiu volna meltosagosb, ugy mint
fő, az Aűűonyi allatnál?

F. Ket kivaltkeppen valo okai vadtak.
1. Mert leg előűör is aűűonyi-allat vetkezett
vala, az lűtének parancsolattya, engedven
az őrdög kistetesének, által hágvan, es az
bűn által az halál igr jőve be ez vilagra: a-
kara hát az Christus, ugy-mint, az halálnak
meg győzője, föl tamadása utan magát, an-
nak az ki által az halál be jött vala, megh je-
lenteni. 2. Mert az mint Cyrillus Doctor
mongya

HUSVETRA VALÓ

mondgya, Isten az paradicsomban, az átkot
 elsőben aßsonyi allatra veté, mikor így bol-
 la: *Gen: 3. v. 16.* *Multiplicando multiplicabo arumnas tuas: In*
dolore paries filios tuos. Meg sokasítvan meg so-
 kasítom, te aßsonyi allat az te nyavalyaidat:
 Nagy faydalommal fülöd az te magzatidat
 ez vilagra. Akara tehát az Christus kiben az
 aldas vagyon, föl tamadafa utan elsőben is
 magat aßsonyi allatnak megjelenteni, mel-
 lyel mint egy megh vigasztalná őket: Erre
 valo kepest holla így is az Marianak: *Vade*

Ioan: 20. v. 17. *& dic fratribus tuis: Ascendo ad Patrem meum*
& Patrem vestrum, Deum meum, & Deum ve-
strum. Meny el, es mond meg az te atyadfiái-
 nak. Föl megyek az en Atyámhoz es az ti A-
 tyatokhoz, az en Istenemhez es az ti Isten-
 tekhez.

K. Miert hogy az Sz. Pal Apostol, az Chri-
 stusnak, erről az ű megjeleneferől nem em-
 lekezik?

F. Ezert, hogy nagyob alkalmatosságot,
 azoknak, kik mind az Christusnak, s mind
 penig ű neki ellenfegi valanak, az karomlas-
 ra ne adna. Mert az Szent Pal fél vala azon,
 hogyha az ű ellenfegi előtt, az Aßsonyi al-
 latoknak, úgy mint, erőtlén es gyenge ede-
 nyeknek bizonyfagival élne, inkab meg bo-
 trankoznanak: akara tehát inkab az firfiak-
 nak, úgy mint, erőssébb edenyeknek bizony-
 fagival élni, s ez az oka hogy itt az firfiak-
 nak bizonyfagit samlallya elő, nem akarván
 az aß-

PRAE DIKATIO.

az áffoniallatoknak bizonyfagít elő hozni: noha legh előőr is ő nekiők jelent meg, mint az Evangelisták bizonyítyak.

Mitkel itt meg tanulni? Vigasztaltatnak itt az áffoniallatok, minden nyavalyas es sullyos allapattyokban, főt meg az ő uroknak es ferjőknek, hatalmok es birodalmok ala valo vettetesekben is: mert noha az Ur Isten őket az firfiaknak birodalmok ala vetette, es naloknal fellyeb valova tőtte: mind azon altal, ők is ebben fellyeb valok az firfiaknal, hogy az Iesus Christus, fől tamadafa utan, nekik jelent elsőben is meg, es ő altalok lőttének ez felől bizonyosok az firfiak. Es noha az atok is ő reajok vettet vala előőr, de az aldas is nekik jelentett elsőben meg.

Mi az oka hogy az Christusnak halála es el temettetése felől nem hoz bizonyfagot elő, hanem csak az ő fől tamadafa felől?

Nem fűkölködőt az ő halála es el temettetése bizonyfag nélkül, holot az keresf-fan fűgven, es onnan le vetettetven, s-el temettetven sokaktul nezettet es lattatot. De mivel hogy őtet senki azon oraban fől tamadotnak lenni, mint es hogy lőtt, nem latta, fűkfeget volt, magat meg jelenteni, hogy az ő fől tamadafa felől bizonyfagot tenenek, kiknek elő famlaltatasa is fűkfeget volt.

HUSVETRA VALÓ

Hany rendbeli tanukat számlál
elő az Szent Pál?

Hat rendbeliekről emlékezik itt ez helyen. Első az Cephas, *visus est, inquit, Cepha*. Lattatott, ugmond, Cephasnak Ez az Cephas, mas neven Simon Peternek is hivatott, ki az Christust az ű Mesteret megis tagatta vala, ennek jelenti meg magat. *Surrexit, inquit, Christus, & apparuit Simoni*. Föl tamadot ugy mond, az Christus, es meg jelenek Simónak. Mely cselekedetivel akara jelenteni, hogy ű azért jött volna ez vilagbra, hogy az bűnösöket idvözítene. Latod Peter, meg tagadgya űtet, megh sem veti el előle, hanem elsőben is meg jelenik neki, es az Ábonyiallatok által is neki teszi hirre fel tamadasat. Nem utallya hát ű Szent fölsege az megh terő bűnösöket, hanem kés hozza fogadni. *Vivo ego, nolo mortem peccatoris*. Elők ugymond, en, nem akarom az bűnösnek halalat, hanem hogy meg terjen es éllyön.

Ezech: 18.
7. 22.

Mas rendbeli bizonyítárok az tizenket tizenkettő, kiket az Christus az Evangéliomnak prédikallására ez beles vilagnak valasztot vala, az kik mas nevel Apostoloknak is neveztetnek, az Görög nelyvnek folyasa szerint, mert az *ἀποστόλοι*, annyit tesen mint el bocsattatott, mivelhogy azokat az tizenkettőt bocsattotta vala el az Christus az prédikallásra. Mar: 16. ezt mondvan: *ite*

in 1747

PRAEDIKATIO.

in mundum universum. Mennyetek el ez feles vilagra &c. De mondhatnad: Lam Sz. Ia Ellen-vetés. nos cap: 20. azt mondgya, hogy nem volt Thamasjelen, mikor Christus megh jelent nekik. Iudas is ki eset volt immar közzülők, minthogy az ű Mesteret is el arulta vala: Hat nem voltanak tizen ketten. Az Pol Fellelez. gari feekben is, nemely helyen az Tanats tizenket emberekből áll, nemely helyen többekből: de ha egy vagy kettő jelen néleßen közzülők is, mind azon által, az mit vegeznek, az egeß tanantsnak neve alat mondatik ki: Igy, noha akkor, mikor Christus nekik meg jelenik, Thamasjelen nem volt is, Iudas helyeben penig meg fenki nem valaßtatot vala, hanem az utan valaßtatek sors vetés által Matyas, mind az által az tizenket tanitvanyoknak mondatik meg jelenni, es igy nem ellenkezik tehát Sz. Iános az Sz. Pal Apostollal.

Harmadör, emlekezik az Sz Pal, öt száz Atyafiakrol, es azt mondgya: *Visus est, plus quam quingentis fratribus.* Lattatot többnek öt száz Atyafiaknal, kiket egyben gyűjtöt vala az Christus Galilæaban, hogy azok között az ű Országának birasa es igazgatafa felel tractalna, tanitana, es az Apostoloknak az predikallasnak tisztit eleikben adná, ezeknek mondgya hogy meg jelent harmadör, az kik közzül, mikor Sz. Pal ez levelet irta, azt jelenti, hogy nemelylek immar megh

HUSVETRA VALÓ

holtanak volt, nemellyek penigh eltenek.

Negyedőer, Iakabnak mondgya hog meg jelent, az kit nemellyek mondanak, az Apostoloknak samok közzül valonak, nemellyek Ierufalembeli Púfpóknek lónni. De ezt nem illik fölőtteb disputálni: elegseges tudnunk, hogy az kit Isten valami tistre valaszt, az ű ajandekit-is öökta annak nyuytani, hog abban az tistben igazan eljarhasson.

Ötödőör, emlekezik közönsegeskepen minden Apostolokrol, mely nevezet alá vadnak foglaltatvan, amaz hetven tanitványok is, az kik mint Sz. Lukats írja, az predikallasra ki bocsattattanak vala, kiket az tizenket Tanitványok magok melle valasztottanak vala, hogy igy az Evangeliumnak ki terjeszteseben inkab munkalkodhatnának. Ezeknek is megh jelentette magat az Christus, hogy az ű föl tamadasanak bizonyagi lennenek.

Hatodőör es utolőör, emlekezik az Szent Pal magarol, es azt mondgya: *Ultimo verò omnium visus est mihi quoq; velut abortivo.* Utolőör penigh lattatot ennekem is ugy mint idetlennenk. Mikor, holott, es mi módon latta legyen penig Sz. Pal az Christust, megh nem jelentetik, de elegseges ezt tudnunk hog latta nem csak egőer. Act: 22. 26. 2 Cor: 12. Mert mkepő hog, minek előtte Pal megtért volna, az eeket az Christus megh nyithatta es hasithatta, es Sz. Istvan Protomartyrnak

P R A E D I K A T I O.

tyrnek semet meg világosíthatta, úgy hogy
 útet az Attyanak jobban allani latta: azon-
 kepen, az Szent Pálnak is magát megjelent-
 hette; Azert mondgya: Ennekem-is idet-
 lennek lattatot.

Miert mondgya magát idetlennek?

Az maga, es több Apostoloknak állapot-
 tyokra nevezve: Mert az több Apostolok többi-
 deig forgolodtanak az Apostollagnak tisz-
 tiben, holot eleb is hivattattansk vala Chri-
 stusul el: ú penig mint az idetlen gyermek,
 hogy varakozasnelkül, rementelen jü el,
 úgy terítettet es hivattatot, rementelen az
 Apostollagra, es meg világosíttatvan az Sz.
 Lelektül, nagy hasnossan prædikallotta az
 Evangeliomot.

Micsoda itt az tanuság?

I. Az Iesus Christus igazan es valóban föl-
 tamadot az halalbol, az mi hitünknek aga-
 zattyá serint, kit ennyi fok bizonyságoktól
 tamadni bizonyittyak.

II. Nem kel mi nekünk senkinek idvősse-
 geben ketelkednünk, sőt mindenek felől
 inkább jó remenségben lennünk, mert az I-
 sten, az haragnak edenyéből, kegyelemnek
 edenyit tehet, mint Sz. Pálól, es az kiket
 akar idvőzithet. Ennek legyen dicsőség,
 tisztesség, birodalom, most es
 mind örökke, Amen.

[illegible]

En mitterst be + återvändera a samtliga
med deppa vinterns minnagare sig
att det är ett skott nag. En skott nag
Bergstads i skott. Skott Bergstads
Bergstads, med be skott a2 skott a2
med skott skott. I skott skott
skott skott

AZ SZENT LELEKNEK el bocsatafarol valo Prædi- katiok.

Ex 2. Capite Actorum.

Es mikoron be tölt volna az Pün-
köstnek napja, valának minnyajan, &c.

Z Christushnak föle-
tefe utan 1062. Eften-
dőben, Conradus Im-
peratornak idejeben,
mikor on amaz iffiab-
bik Henricus Impera-
tor, az Pünköstnek in-

nepét, mely esett volt az Eftendőben, 15.
Maji, bentelné Goslaria nevű Varosban,
mely vagyon Saxoniaban, azt írja az Histo-
ricus, hogy az úló hely felől, ket helyben le-
vő Püspökök es Apáturok között, nagy visssa
vonas es vęrontas tamadot, ugy annyera,
hogy az Templombol, az vęr, mint egy pa-
tak folya ki. Az haborusagh le csendesed-
ven, mikoron az Musicusok igy eneklenek:
HUNC DIEM NOBIS GLORIOSUM FECISTI:
az az, Ez napot nekünk dicsősegeffe tetted.
Nagy katzagassal az őrdőgh föl kialtván,
monda: HUNC DIEM EGO CRUENTUM FECI.
az az, Ez napot en vęresse tőttem. Honnan

Aa

kün-

PÜNKÖSTRE VALÓ

könnyen megérthetni, mely igen igyeke-
 zek, az pokolbeli ördög, az kereštyeneket
 az innep űenteleűnek ahitatosűagaban meg
 tartoztatni, es haborítani. Fólótte igen búk-
 űegtehat kereštyenek vigyažnunk, hogy az
 pokolbeli ördög minket az kegyeűűegnek
 őűvenyitűl el ne vonnyon: hanem az Szent
 Lelekkel tellyefek leven, ezt az innepet
 nagy ahitatosűaggal meg űentelheűűűk. Mi-
 kepen ű-hogy kellyen penig ezt meg űentel-
 nűnk, az Historianak magyazattyaban
 megherthetik az Kereštyenek. De hogy ez
 Historianak magyazattya vilagosb erte-
 lemmel legyen, laűűk Sommajat előőő, az
 utan reűeit, harmadőő az tanuűagokat.

Somma. Meg írja az Sz. Lukats, az Szent
 Leleknek, az Pűnkőűt napjan, az Apoűto-
 lokra, lahatokepen valo űallafat, minden
 kőrnűlallo dolgaival egyetemben, mint
 az Kereštyenek, ez Historianak magyazat-
 tyabol megherthetik.

Reűei. Negy dolgokrol kel nekűnk ez
 Historiaban űollanunk.

I. Az Szent Leleknek el bocsattataűanak
 idejeről, es helyeről: Micsoda időben, es
 holot bocsattatot el az Szent Lelek?

II. Mit cselekettenek es miben foglaltak
 magokat az Apoűtlok, az Sz. Leleknek el
 bocsattataűakor?

III. Az Sz. Leleknek el bocsattataűanak
 modgyarol: Mi módon, es micsoda forma-
 ban lőtt?

IV. AZ

PRAEDIKATIO.

III. Az Szent Leleknek nevezetiről, és cselekedetiről.

AZ ELSŐRŐL.

Micsoda időben és helyen bocsátatot el az Szent Lelek?

Azt mondgya az Sz. Lukats, hogy az Pünkösztnek napján. Itt ezeket az kérdéseket kel meg magyaráznunk.

1. Micsoda az Pünköszt?

2. Miért bocsattatot az nap el az Szent Lelek?

3. Volté annak előtte az Apostolokban, avagy nem, és ha volt, miért kellett el bocsattatni?

Micsoda az Pünköszt.

Ez az ighe, PÜNKÖST, nem Magyar ighe, sem nem Deak, vagy Sido, hanem Görögh ighe, annyit tésen Magyarul, mint ötvenes nap: Mert minék-utanna, az mi Urunk Iesus Christus, az emberi nemzetnek váltsgaert, halált szenvedet volna, harmad napon föl tamadvan, az ú föl tamadása utan negyven napon az Eghben fölmene, az utan tized nappal, (az mint megh igitte vala az ú Tanitvanyinak,) az Szent Lelket el bocsatá. Ha azert immar, az föl tamadának napjatul fogva, az negyven naphoz, mellyen föl ment, hozza adod az tiz napot, ötvent tésen, és így ötvenedik napon bocsatotta hát el az Sz. Lelket, föl ta-

PÜNKÖSTRE VALÓ

madafa utan, s ezt teszi azért az Görögighe
ΠΕΥΤΗΚΟΣΣΟ, melyet mi Pünkösftnek neve-
zünk.

Miert kel ezt még tanulnunk?

Azok ellen, kik ez napnak nevezetinek
eredetit nem tudvan, okot vesznek magok-
nak tobzodasra, reszegeskedesekre, bujal-
kodasokra, es tob ezfele bünökre, melyből
gyakorta az ördögnek, csalardsagra valo o-
kot adnak ezfele emberek, megh az innep
napokon is, kiket Isten az ú tisteletire ren-
delt volna.

pünkösft

Csudalatos Historiat olvasunk, hogy tör-
tent legyen, An: 1559. 30. die Maji, eg nemi-
nemű Platna nevű Varosban. Volt ott mint
az Historicus írja, egy Kovacsnek leánya,
mely mindenektől comendaltatott, jambor-
sagarol, kegyessageről es az Isten igejenek
forgalmatoslagarol, sőt arról is hogy az E-
vangeliomokat meg tanulta legyen. Ez az
pokolbeli ördögtől igen haborgattatott, el
annyira, hogy gyakorta az korszag el ütven,
hanyat homlokra is eset. Az ú búlei, mi-
koron az ördögöshöz folyamnanak segít-
segert, fársangban az ördög az leanzot el
foglala, es ú belöle ki szolvan, monda hogy
meltan foglalta volna el, holot ú tüle kerte-
nek segítseget, es gyakorta ú belöle, hol ka-
kuk hol Hollo, hol Nyul modra szollot: se-
meit is fejéből ugy ki vonta, hogy mint egy
tyuk

PRAEDIKATIO.

tyukmony ki függenének, neha nyelvet is
 mayd egy fingnire ki vonyván, ísszonyukép-
 pen állott. Mikoron kerdenek az őrdögöt,
 miképen foglalta volna el? Azt feleli, hogy
 farsangban, az farsangolás es ival közben,
 legynek formájában itta volna útet megh.
 Ugyan azon napon azért, az leanzoval az
 Templomban menven, mikor erette kő-
 nyörgenének, mint egy Oroslan ordítani
 kezdet, az könyörgesben foglalatosfak le-
 ven, mint egy ray, fokafagu legy ű bel őle ki
 repüle. Minnek előtte penig ki menne, ker-
 vala, hogy akár csak az körmeben vagy ha-
 jában lenne szabad el vinni, de az sem en-
 gedtetet. Ezeket írja, *Ioannes Fincelius Histori-
 cus de miraculis*. Ísszonyu dolog hallasra, hog
 az Istennek Lelkenek Templomi, az pokol-
 beli őrdögnek pervatajával lefűnek. Bizony
 Atyamfia, mostan is sok helyeken meg le-
 fűen ám ez, kivaltképen azok között, kik far-
 sangolásokban, innep napon valo tobzoda-
 sokban foglallyak magokat, mert ez illyete-
 neket, az pokolbeli őrdög el foglalván,
 gyakorta gyilkosságban, paraznaságban, tób
 egyéb ezfele vetkekben eytven, az őrökke-
 valo pokolra tasíttya, holott az ű fergek,
 mint az Propheta mondgya, soha meg nem
 hal, es langozo tűzők meg nem aluszik.

Szűkfeg annak-okáért mi nekünk keres-
 tyenek vigyaznunk, es életünket ugy ren-
 delnünk, hogy ez az pokolbeli őrdög, sem-

PŰNKÖSTRE VALÓ

miidőben raytunk hatalmat ne vehessen: mert noha mindenkoron utannunk olalkodik, de kiváltkepen az innep napokon, melyeket Isten az úti tiszteletire rendelt, akarván azokban minket meghaborítani, mint ide fellyeb, példával megmutatám. Ezt az innep napot is azért szentellyük meg keresztyenek. Mi módon? Megh tanít minket az Sz. David, mikor így szól: *Ligate sacrificia fusti sanibus, &c.* Kötözzetek meg, ugymond, az innepnek aldozatit kötelekkel, mind az Oltárnak farvaig. Holot emlékeztet az Propheta, az Istennek O Testamentombeli parancsolattyara, melyben hatta vala ezt az innepet, hét egész napiglan meg szentelni, főlekesítven az Istennek Templomat Palma faknak, fűzeknek, es több ezfeleknek ágáival. Mi is annak okaert az mi sívünknek Templomit eppitfűk föl, nem külső ágakkal hanem lelkiekkel.

Előő ága azért, az mi sívünknek ez napon, legyen az HALA-ADAS. Leborulván azért, adgyunk halat az Iesus Christusnak, hogy ő szent föllege, nem csak megnyitotaminekünk Attyahoz való menetelével, az Meny-öröagnak kapuit, es az Paradicsomnak aytajan tűzes fegyverrel álló Angyalt elvévén, szabadfagót nyert, az mi örökke való hazánkban, be menetelre, *Iob: 14. v. 73.* hanem hogy Szent Leiket is adta mi nekünk, mely által bir, igazgat, vezere, vigasztal,

Pfal: 118.
v. 27.

PRAEDIKATIO.

meg vilagosit, ujjá épül, az igaz hitben erőf
fit, es az örök életre megtart. Dicsőítsetek ^{Psal: 119.}
az Iehovat minden nepek, magastallyatok ^{7. 1. 2.}
űtet minden nemzetfegek, mert meg erőf-
űtetet mi raytunk az ő irgalmaifaga es igaz-
faga mind öröкке.

Masodik ága, az mi szívűnknek ez napon,
az Buzgosag es AhitatoSSag Mert ez
napon az Szent Lelek, az Apostolokra fal-
lot, es kezdettének állani külömb nyelve-
ken, mint az Szent Lelek ad vala állaniok.
Kefűtetek el annak-okaert az ti fűveteket, ^{Akt: 2, 7. 4.}
es emellyetek föl fejetűket, ő ti kapuk, had
mennyen be az dicsőűegnek Kirallya: hogy ^{Psal: 24.}
igy az szent Haromságnak Templomi lehű-
űnk mind öröкке.

Harmadik ága, az mi szívűnknek Tem-
pomanak ez napon föl eppűtetűfenek, az
Kőnyűrges. Mivel hogy ez napon az Szent
Lelek, ki kegyelemnek es kőnyűrgűfnek ^{Zach: 12.}
Lelkenek mondatik, el bocsattatűt. Az mi ^{7. 10.}
kőnyűrgűfűnkűt csak ű hozza kel igazita-
nunk, es az Anyaűent egyhazzal ezt mon-
danunk. *Veni Sancte Spiritus, &c.*

Pneumate qui sacro LEGATUM corda rigabas,
Illo, Christe Deus Numine nostra riga.

Az az,

Oh Iesus Christus, ki az te kűvetidnek fű-
vűket Sz. Lelkűddel betűűtűűd vala, ugyan
azon Szent Lelkűddel az mi fűvűnkűt is
tűűts be.

PÜNKÖSTRE VALÓ

Miert bocsattatott azon az napon el?

Először, mert erre az innep napra, mint az több estendő innep napokra is, az Istennek parancsolattya érint, az Sido nép, fölgyűi vala Ierusalembe: Akara azért az Iesus Christus az Szent Lelket akkor el bocsátani, hogy illyen nagy gyülekezetből, ennek az Isten ajandekának megh mutatala, nem csak Ierusalembe, hanem mind ez feles vilagon, minden nemzetsegekben, ki terjedne.

Másodszor, hogy ennek az Isten ajandekának, az Szent Leleknek cselekedeti, nyilván valova lenne, mert az Istennek ez volt eleitűl fogva az ú tulaýdonfagassza is, hogy valamellyek neznék az emberi nemzetnek idvősségere, azokat el nem titkolta, hanem meg jelentette es nyilatkoztatta: mert akarja hogy minden emberek idvőzűllyenek, es az igazságnak ismeretire jussanak.

2. Tim: 2.
x. 14.

Harmadszor, mert az Isten ez mai napon sent uyjával, az az, szent Lelke által, (mint Szent Lukats magyarázza) írálé az két kű tablakra, az ő parancsolatit, kit Moises által ki adot vala az Sido népnek, akara tehát ezt az ú szent Lelket ez napon el bocsátani, hogy ez által írná be az Apostoloknak fi-vekben az Evangeliomot, mellyet az egész vilagon prædikallaniok hagyot vala.

Lus: 110

Mi tanulék itt?

L. Mind

PRAEDIKATIO.

I. Mind az O, s mind az Ily Testamen-
omnak egy autora vagyon, tudni illik, az
Sz. Lelek, az ki csak egy, es nem több, mint 2. Petri 2.
1. 21.
az Manichæusok hazudgyak, es ennek indi-
afabol irattattanak az Prophetiak, es az E-
vangeliomok.

II. Ha ki az fent irast olvassa, vagy hal-
gattya, es nem érti, s annak értesere akar
jutni; búkfegh hogy az Sz. Lelekkel legyen 2. Cor: 3.
10a: 16. 17.
fölruhaztatvan, mert magatul az ember-
ben semmi igaz értelme nintsen. Ez min-
den igassagra meg tanit es vezerelel minket.

Volte annak előtte az Szent Lelek az
Apostolokban, avagy nem, es ha volt,
miert kellett el bocsattatni?

Mivel hogy az Szent Lelek igaz Isten, ki-
nek sem kezdeti sem vege nintsen: noha az
Apostolok annak előtte nagy erőtlenség-
ben voltak: mind azon által azt monda-
ni, hogy nem volt volna űbennek sz. Lelek,
nagy eretnekseg volna. Hogy penigh volt,
meg tetűik ebből. 1. Mert az Ur Iesus Chri-
stus ismerik az eges emberi nemzetnek sa-
baditojanak lenni 2. Vallast tesnek űroila,
mert sz. Peter igy föllittyta meg az Christust: 1. Iohan: 1.
1. 1.
Te vagy az élő Istennek Fia. Ismet masutt Apocal: 1.
1. 28.
azon Sz. Peter azt mondgya: Uram, kihez
mennýünk mi, hanem csak te hozzá:
mert te nalad vagyon az örök életnek ige-
je. Ez penig az űismereti, sem fölölle valo

PÜNKÖSTRE VALÓ

10:6. v. 24. vallastétel nem lehet az Istennek Lelek nélkül. Azert mondgya Christus, Szent Istennek: Senki nem jöhet en hozzám, ha nem ha az en Atyám vonandgya úret: Vonfa pedig az Atya az igeben Sz. Leleknek a tala. Volt rehat az Szent Lelek az előt is az Apostolokban, noha nem olyan búfégefén, mint az után: Miert kellett hát el bocsátatni, es mit munkalkodot ő bennök, ez után meg hallyak az Keresztények.

Mit tanulék innét?

1ac: 1. v. 17. Ezt, hogy az Szent Lelek csak egyedül minden igaz ertelemnek, bölcseségnek, tudomannak es minden jónak, ugymint igaz Isten, küfeje, es megadoja, es csak ez által
Ro: 8. v. 15. kialthattuk az Istent berelmes Atyánknek: mert ő az mi idvőfégnünknek zaloga.

Holott es micsoda helyen bocsátatot el?

Azon helyen, az hova gyűltenek vala, Ierusalembe, tudni illik: mert az Christus menyben föl menetelekor, meghparancsolta vala nekik, hogy az Varosban be mennenek, es ott várnák az ő igiretinek be tellyesedését, ők is azert, mint Mestereknek parancsolattyahoz engedelmessek leven, oda mennek, s ott bocsátatják el.

Miert kellett ott el bocsátatni? Előbör, mert az Istennek tiszteletinek helye, az Templom, ott vala: Ezert monta vala az Isten:

Ez ugy-

PRAEDIKATIO.

Ez, úgy mond, az en nyugodalmamnak helye, itt lakozom mind örökké. Masodszor, Mert innen kel vala, az Euangeliumnak mind ez seles vilagra ki terjedni, az mint ő maga megjővendültette vala, az Esaias által, mondvan: Az Sionból megyen ki az Törvény, és az Istennek igeje Ierusaleméből: mert az Ierusalem az Anyaszent egyháznak és az örök életnek arnyekozója és peldája vala.

Pfal: 132.

Y. 14.

Esa: 2. Y. 3.

Mit tanulj itt?

Igaz az Isten minden beszédeben és igéretiben, meg nem változik, valamit megígér, be tellyesíti, mint ezt fok peldak bizonyíttyak.

AZ MASODIKROL.

Mit cselekettenek, és miben foglalnak magokat az Apostolok, az Szent Leleknek el bocsátasakor?

Harom dolgokban voltak foglalatosok: Először, az mint az előt is jelentem, engedelmesseggőket mutattak az ő Mesterekhez, és az hova parancsolta volt, oda gyűlekeznek Ierusalemében tudni ilik, nem masuva. Masodszor, azt jelenti az Szent Lukats, hogy *unanimis fuerunt*, eggyesek voltak, nem viszálgódtanak, nem haborgóttanak, nem oszlottanak el, hanem nagy csendességben, és eggyességben leven, varakozásban voltak. Harmadszor, Buzgó ahítatossággal való kón-

PÜNKÖSTRE VALÓ

lo könyörgésben foglaltak önnön magukat, könyörögven, hogy az Christus az öngireti szerint, az Szent Lelket elbocsássa.

Micsoda innen az tanúság?

Mivel hogy az Szent Leleknek munkálkodása nélkül az embernek üdvössége végben nem mehet. Ha ki venni akarja az Szent Lelket, es annak ajándékában részesülni akar, mit kel cselekedni, es miiben kellyen magát foglalni: Itt azt tanulhatni meg.

Az Apostolokat követven, három dologban kel annak magát foglalni.

Először, kecsitfe magát az engedelmeffégre, az mit Isten ú neki parancsol, es sz. igékben eleiben ad eskevan túle, engedelmes legyen, ha ugyan az ú értelmevel es okosságával ellenkeznek, es neheznek be tellyesűtetre tetzenek is, mint az Apostolok, hogy noha sok dolgok tartoztathattak volna, hogy Ierusalembe ne mennyenek. 1. Hogy vér-ésopokkal rakva Ierusalem Városát, sok Prophetáknak Martyromoknak véreket ki ontottak. 2. Hogy az Szent Lelek Isten, es masut is szabadon reájok salhat mind azon nem forgattyak eseket, de engedelmeffek leven, oda mennek.

Másodszor, ha ki az Szent Leket venni akarja, nem kel annak felebarattyával, es atyafiával haborgani, gyűlöfegben lenni, es pörölni, hanem mint az Apostolok,
nagy

PRAEDIKATIO.

nagy egyességben, csendességben, és atyá-
súi szeretetben élni eslenni: Mert az Bere-
tet bizonyos jele az Kereszténységnek, és az
igaz hitnek, mint az Christus ú maga es az Ioan: 14:
Szent Iános első leveleiben tanit.

Harmadszor, búntelen való könyörgésben
kel annak magat foglalni, kerven az Szent
Lelket, es annak igazgatasat, mint Sz. Da-
vid cselekedik, mondvan: Uy éivet teremts
en bennem Uram, es az Szent Lelek ítélt
ne vedd el en tülem. Az Christus is erre
nézve mondgya: Ha ti gonoszok levent, tud-
tok jó ajándékokat adni az ti fiaitoknak,
menyivel inkább az ti Mennyei Atyatok ad
é. Lelket az ötet kerőknek. Az mindennapi
könyörgésben is holot azt mondod: Iűjón
te orűsagod, könyörögé az Sz. Leleknek a-
jandekaert. Valaki tehát ez három dolgo-
kat egyben kapcsollyá, úgy-mint, az enge-
delmésseget, az egyességet, es az könyör-
gést, es azokban foglallyá ünűnőn magat, ez
illyeten, az Szent Leleknek búfeges ajan-
dekat érzi magában lenni, es az íténi tisz-
teletben, kegyességben, jozan életben, s tőb-
jofagos cselekedetekben naponkent neve-
kedik.

Psal: 51. 12.

Luc: 11. 13.

Miert kel ezt megh tanulnunk?

Hogy meg tudgyuk, az Szent Lelket, nem
tűstatalanságnak, haboruságnak, visűsavo-
nyasnak, irigysegnek, hanem inkább, tűsta-
ságnak

PÚNKÖSTRE VALÓ

Ephes. 4.

lagnak, eggyesflegnek, bentsflegnek, es beke-
flegnek lelkenek, es bõrõzõjenek lenni. Mert
mivel-hogy mindnyajan azon egy fõnek,
az Christusnak tagjai vagyunk; Izukfleges,
hogy az tagok az fõvel eggyezzenek, mint
Sz. Pal tanit, melyre juthatnak az hivek kül-
fõkepen az ige halgatas által, belfõkepen
penig az Szent Leleknek munkalkodasa es
bennünk valo lakasa által.

AZ HARMADIKROL.

Mimodon es micsoda forman bo-
csattatot el az Sz. Lelek?

Joan. 16. 7. 13.

Exod. 13.
7. 21.

Az Szent Leleknek el bocsattatafanak a-
vagyle ballafanak es meg jelenefenek mo-
dgya kettõ: Eggyik lathatatlan, az másik
lathato. Lathatatlankepen jelenik es ada-
tik az igeben, es az Euangeliumnak predi-
kallafaban: mert noha az ige, az tanitonak
fava által az fülben bõngedõz; mind azon-
által, az hiveknek bõvõkben, az bents Lelek
munkalkodik, hogy az ige hasnos es foga-
natos legyen: Az Sz. Lelek, ugy mond, az
mondgya az Christus, kititeket mindenek-
re meg tanit. Lathatokepen jelent megh
külõmb külõmb idõkben, es formaban.
Mert I. Olvassuk megh jelenefet az Moyfes
könyveben, Kõd Formaban, Mely kõi az
Israel nepenek tabora elõt jar vala nappal.
Ez az Kõi peldazta az Szent Lelket: mert
mikeppen az a Kõi, mint egy Vezér, avagy
Hadnag

PRAEDIKATIO.

Hadnagy előttök megyen vala az Izrael népnek, es arnyekot tart vala, hogy az Napnak hevsege miatt megh ne emestessenek; ezenkeppen az Ént Lelek, vezerek az hívőknek, mely őket igazgattyá, vezérli, biztattyá, es vigasztallja, enyhítven őket, hogy meg ne emestetnének, az Istennek bűn elen valo haraga miatt, mivel hogy az Isten meg emestő tűz, mint az Propheta mondgya. Azon Moyfeskönyveben meg írva vagyon, hogy azon Izrael taborának meghjelent, es előtte járt tűzes oslopnak kepeben, vezérül ejjel Ez az oslop is peldaja volt az Sz. Leleknek: Mert mikeppen hogy ez, előttök megyen vala, es az etzakanak idejen előttök világoskodik vala, mint egy lámpas, igazgatvan őket utokban: ezenkepen az Sz. Lelek is, az mi fetetsegünkben, ugy mint: veszedelmekben, nyavalyakban, halálban, es elmeneknek homályosságában, világosit, tanatfotád, vigasztal, tanít, hogy az Istent meg ismerjük, fellyük, tisztellyük, es igazgat az örök életnek utára, es az örök boldogságra. III. Olvassuk meg jelenefet, az Szent Mathenai Galamb kepeben, az Christushnak kerektsegenek idejen. Ez Galamb is peldázta az Ént Lelket; Mert mikepen az Galamb, hogy nem haragos, nem merges, hanem Éelid egy-ügyű,

Ioa: 16. §. 7.

Deuter: 4.
§. 24.

Exod: 13.
§. 21.

Ioan: 16.

Math: 5.
§. 16.

*Felle columba caret, rostro non ledit, & ungues
Possidet innocuos, granaq, pura legit. Az az,
Nintsen*

PÜNKÖSTRE VALÓ

Nincsen az Galambnak epeje, nem tud haragudni, orrával nem fert, körmeivel sem bánt, tiáta maggal él: Azonkepen az Szent Lelek az, ki az emberekből ki gyomlallja az haragot, irigységet, együgyűkkel, filidőkkel, alazatosfokkal teszi. Ennek okaért int az mi Idvőzítőnk is Szent Mathenal, mondván: Legyetek együgyűek, és féltek mint az Galambok. Ez három formában való megjelenést olvassuk az Szent irásban látható keppen az Szent Leleknek, az Pünköszt napja előtt. Ezen kívül, két formában ez mai napon jelent meg, melyben állott az Apostolokra. Azokról kel immár ez Historianak rendi beszint állanunk.

Matth: 10.
7, 16.

Matth: 2. 7. 2.

Először, hirtelen való sebessen fuvo Szelnek zugasában, mellyet az Sz. Lukacs az egyből mond lenni, mely az egész hazát az hollot voltanak, az Tanítványok be töltötte. De itt ezt kel jelenében venned, hogy ez az Szel, nem természet szerint való Szel volt, mert ha az volt volna, mindenűt volt volna, de csak abban az hazban mondgya lenni, a hol az Tanítványok voltak, hát menyei: mellyel jelentetett az Szent Leleknek először is abban az hazban levő Apostolokra való állása.

Miképen mondatik az Szent Lelek abban az hazban le állani, hollot meg foghatatlan, és merhetetlen Isten, természet szerint, mint az Atya és az Fiú?

Itt nem

PRAEDIKATIO.

Itt nem állunk az Szent Leleknek ter- ^{Pfal: 132.}
meszetiről, mert úgy mint igaz Isten, min- ^{7, 7, 8, 9.}
denút jelen vagyón: hanem állunk az ő
lathatokepen való munkalkodásiról és a-
jandekiről; mert az Apostolokban, kik ab-
ban az házban ülnek vala, úgy munkalko-
dot, hogy mindenekre, valamellyek búks-
gessék voltanak az Evangeliumnak prædi-
kallására, meg tanította, az ő ajandekit bő-
séggel nekik osztogatván.

Mit tanulj itt?

Csak azoke az Szent Lelek, és csak azok-
kal közli az ő idvősseges ajandekit, kik egy
házban vadnak, tudni illik, az Anyasent-
egyházban, azok pedig az választottak: Va-
lakik azért ez ház kívül vadnak, nem lehet-
nek részesők az Szent Lelekben, sem az id- ^{102: 4, 7, 22.}
vősségben. Mert nincsen idvősség az lude-
an kívül.

Miert hasonlítottatik az Istennek

Lelke szelhez?

Elsőör, Mert miképpen hogy az felnek ^{102: 3, 7, 8.}
eredetét nem tudod honnan legyen, és hol
vegeződgyek, ezenképen az Szent Lelek-
nek munkalkodása, minden emberi okossa-
got felyül halad.

Másodör, miképpen hogy az fel minde-
neket által hat: ezenképen az Szent Lelek-
nek munkalkodása mindenút foganatos.

Harmadör, miképpen hogy az fel, sem-

PÜNKÖSTRE VALÓ

mi emberi erőből és hatalomtól meg nem tartoztathatik, hogy ne fujjon: ezenkepen az Szent Leleknek munkalkodásának, mely az Evangéliomnak prædikálásával leűen, kit fókán igyekeznek meg tartoztatni, senki ellene nem állhat; mint űinten az Apostolok hogy mindenek ellen batorfaggal prædikáltak.

Matth: 3.
7. 12.

Negyedűser, miken az űel az buzat, az pelyvatul meg választta: ezenkepen az Sz. Lelek az híveket az hitetlenektől, az jószágos cselekedeteket az vetkektől meg különbözteti.

Ötödűsor, miken az űel, az hevűsegben meg epetteket, hívűsíti: Ezenkepen az Sz. Lelek, az bűn miatt meg epet űiveket vigasztallja, igirven bűnűk bocsanattya, az Evangéliom által.

Hogy penig az űent Lukats ezt az űelet az egből, es hirtelen valonak mondgya lenni; azzal akarja jelenteni, hogy az Szent Lelek, nem egyebtől, hanem az űstentől, az egből ajandekoztatot az Apostoloknak hirtelenséggel: mert noha várták, (mint hogy megis volt igirven nekik,) de űik annak, sem napjat, sem orajat nem tudtak, mint hogy Christus sem jelentette volt meg ű nekik.

Micsoda itt az tanuság?

Az űstennek tulajdonfaga ez, hogy mikor ingyen sem tudnak várni az emberek, akkor

űokta

P R A E D I K A T I O.

Bokta igiretit beteljesíteni. Mint meg igire Adamnak az aldó magot, kit mind Adam, Genesi: 3.
Noe, Lotth, és több Patriarchak elege var-
tanak, de fínten ez vilagnak vege felé bo-
csata el. Az Babiloniai fogfagból való fába-
dulaft is meg igitte vala; de azt is fínten ak-
kor teljesíte be, az mikor immar nem re-
memeülhetnek.

Igy az Ægyptomból való fábaditással is
cselekedék. Ihon az Szent Lelket is igiri az
Apostoloknak, várjak ezek, de mint hogy
sem idejét, sem napját, sem orajat, nem je-
lenti, nem tudhattyak mikor leßen; hirtel-
lenfeggel azért bocsattatik el.

Miért kel ezt meg tanulnod?

Hogy az Istennek igiretiben ne ketelked-
gyel: mert igaz az Ur Isten minden beke-
deben, valamit igir és mond, meg leßen,
legy bekefeleges tűró szenvedő tehát, varjad
az Istennek igiretit, ne essel ketseggben, az-
ert mondgya az Prophetanál is: Ha kesiké
az Ur, varjad, eljőven eljű, és nem kesik. Haba: 2, 3.
Ne fáby tehát az Urnak se napot, se orat,
csak ez az te tísted, hogy könyörögi, vara-
kozásban legy, és Pœnitentiat tarts, clete-
det jobbitfad.

Masodszor. Ielenik meg az Szent Lelck az
Pünkösftnek napján, tűzes és el oslattatot
nyelveknek formajában, mely mindenik-
nek fejere, eggyenkent ű közzülők űlt, és

PŰNKÖSTRE VALÓ

mihelyen ez fejekre szállot, azt mondgya Sz. Lukats, hogy Szent Lelekkel be tellyesded-
tenek.

Ezek az nyelvek példáztak az Szent Lelket. De hogy ezt előslattatot vagy előslattatot nyelveknek mondgya: ezzel jelentetnek először, az Szent Leleknek külömb külömb fele fok cselekedeti es ajandeki: Mert ennek az Istennek Lelkenek, nem csak egy, hanem fokfele ajandeki vadnak, erre valo kepest az Ecclesia-is, az ű enekeben, nem egy, hanem, hét ajandekunak mondgya, mikor ezt enekli: *Da fidelibus, in te confidentibus, sacrum septenarium.* Az az, Adgyad az te benned bizoknak, az hét ajandeku Sz. Lelket. *Numerus finitus pro infinito*, bizonyos számu ajandekokat neki tulaydonitvan, az ű fokajandekira nevez. Esaiás-is erren ezve

Isa: 11, 2.

mondgya: Meg nyugosik, ugy-mond ű rayta, tudni illik, az Christufon, az Iehovanak Lelke, bölcsesegnek, es ertelemnek Lelke, tanacsnak es erősségnek Lelke, tudománynak es Isteni felelemnek lelke. Mert ugyan-is, bizonyara csak ű egyedül az, a ki ad az embereknek bölcseséget, értelmet, tanácsot, erősséget, tudományt, kegyességet, es Isteni felelmet, s-több egyeb lép ajandekokat.

Másodszor, hogy előslattatot nyelveknek mondgya, az Evangeliomnak fok külömb külömb fele nemzetsegeknek nyelvökön valo prédikallását akarja jelenteni: mert

PRAEDIKATIO.

mert ha csak egy nyelvnek kepeben jelent volna meg, így csak egy nyelven való nemzetiségnek praedikaltatott volna az Evangelium, és az több nemzetiségek, az Istennek ismeretire nem juthattanak volna, és nem idvőzlőnek: akarja pedig az Isten, hogy minden emberek idvőzlő legyenek, és az igazságnak ismeretire jussanak. Szükség volt tehát el őslattatott nyelveknek kepeben meg jelenni, és az Apostolokra szállani, hogy azok föl ekesíttetven Sz. Lelekkel, minden nyelven tudnák hirdetni az Evangeliumot, és mindeneket az idvősségnek utára igazgatni.

1. Tim: 2.

4.

Miert kellett azoknak az nyelveknek tűzességeknek lenni?

Először, ezzel az Evangeliumnak tisztsága jelentetik, mert miképen hogy az tűz tiszta elementum, tiszta állat: így az Evangeliumnak tudománya tiszta, mely az Szent Leleknek ereje és munkalkodása által praedikaltatik.

Másodszor, jelentetik az Apostoloknak, az praedikallasban való buzgoságok; mert miképpen hogy az tűz égh, langoz: Így az Apostolok, az Sz. Leleknek vetele után, ugyan égtenek, gerjedezenek az Evangeliumnak buzgosággal való praedikallasában.

Harmadszor, miképpen hogy az tűz, nemely állatot meg emészt, nemellyet meg tisztít és megh uyjit: Így az Szent Lelek-is, az

PÜNKÖSTRE VALÓ

Engedje hamis tudományokat eltörli meg emesti,
hisz jelle az Evangéliomnak igaz tudományát pedig
meg tarttya meg oltalmazza.

3. Ev Negyedő, mikeppen az tűz, ha nem tap-
li omnak taltatik meg aluszik: Így az Evangéliomnak
tudománya is, ha az Szent Lelektől az hi-
so manyi veknek sívekben, mint egy tűztől, nem tap-
taltatik, el aluszik.

mi sive Mi okaert kellett az Szent Leleknek
lehet lathatokepen így az Apostolokra
szallani?

ugy is Harom okaert: I. Az Christusra nevezve.

in di költ II. Az Apostolokra nevezve.

hívtet III. Mi rejánk nevezve.

ma is Az Christusra nevezve két okaert: Elő-
Am sör, Hogy az ő igiretiben igaznak talaltat-
nek. Mert annak előtte egynehány sör ige-
retőt tött vala az Szent Leleknek el bocsá-
tatarol, mint erről odeb eleb sállank.

Masod. Hogy megh mutatna magát im-
mar el jötnék es megh dicsőitetnek lenni.
Mert az Sz. Leleknek el bocsátasa, az megh
dicsőítettet Mefsiasznak tísti vala, az mint
Mt: 7, v. 39. Sz. Iánosnal vagyon: Nem vala még az Sz.
Lelek, mert az Iesus nem dicsőítettőt vala
Mt: 2, v. 32. megh megh. Eggyez ezzel az Sz. Peter-is mi-
kor így sáll: Az Istennék azért jobbjával fel
magasztaltatvan, es az Szent Leleknek igi-
retit veven az Atyatul, ki őntötte azt, az
mellyet mostan lattok es hallotok.

Az Apostolokra nevezve is két okokert: E-
lősör,

PRAEDIKATIO.

lőőör, Hogy ilyen nagy tífetre, melyre me-
nendők valának, keűletlenek ne lenne-
nek. Mert azt akara az Christus, hogy őők az
Euangeliumot mind ez feles vilagon hir-
detnejek, fől akara azért őket ruhazni cleb
az Szent Lelekkel.

Mar: 16, 7, 14

Mašod. Mert az Apostoloknak, az Evan-
gelium predikallasa mellet fok emberekkel
šemben kel vala šallaniok: (mert mint az
juhok bocsattatnak vala az farkasok kőzi-
ben) akara őket az Sz. Lelek által meg erőf-
síteni es batorítani: Erről šol Szent Pál,
mondvan: Az Leleknek, ugy mond, cre-
jevel fől fegyverkeztetven, le rontyuk az o-
koskodasokat, es minden magassagot, mely
fől emelkedik, az Istennek ismereti ellen.
Ezert is akara, hogy az ő Tanitvani Ierusa-
lemben annit mulatnanak, hogy fől ruhaz-
tatvan az Sz. Lelekkel, nagyobb buzgosag-
gal es ferenfeggel tífetekben forgolodhat-
nanak.

Matth: 10.
7, 16.

2. Cor: 10.
7, 5.

Mirejank nezve isket okokert: Előőör,
Hogy az Apostoloknak tudomanyokban,
ne ketelkednenk: Mert nem ő magoktul
šollottanak, hanem az őrőkke valo Isten-
nek, (ki tevelygeni nem tud,) lelketűl. El-
lyűnk tehát azoknak tudomanyokkal az mi-
hitűnknek erőšitesere es biztatasokra.
Vetkeznek azért azok felette igen, kik vi-
gasztalast magoknak keresnek az emberi tu-
domanyokban, holot azok tevelges alavet-

Matth: 10.
7, 19, 20.

PŰNKÖSTRE VALÓ

Psalm: 116, 7, 11. tettenek, mert minden ember hazug: csak egyedül az Isten igaz. Holot azért, az Apostoloknak tudományok Isten sava, nem illik felőle ketelkedni, mert ő maga mondotta az Christus: Az ki titeket halgat, engemet halgat: az ki penig titeket meg utal, engemet utal megh.

Luc: 10, 7, 15

Masodszor, Hogy ne mindeneket bocsás-
tunk ki az egyhazi szolgálatra, hanem csak az
ki az Mennyei tudományban tanult es tu-
dos, es erre az tistre illendő salkolmatos
ajandekaval Istennek eköfittetet megh.
Mert meg az Christus is nem akarta az ő ta-
nitványit ki bocsatani addig, miglen őket
fől nem ruhazta az ő ajandekaval es megh
nem tanította. Vetkeznek tehát, az kik ő-
römeft fől venni akarjak az tanításnak tist-
tit, es nem igyekeznek tanulni: avagy, az
kik tudatlan tanítot tartanak; mert az ol-
lyatenok gyakorta inkább kart tesnek, hogy
nem hasnot, holot Sz. Pal is meg kívannya
s-parancsollya is az tanítónak, hogy kitfin-
segetül fogvan az tanulásban foglallya ön-
nön magát.

2. Tim: 3.

7, 2.

Tit: 1, 7, 9.

2. Tim: 3.

7, 15.

Mit cselekettenek az Apostolok az
Szent Leleknek el vetele után?

Az Sz. Lukats ket kiválteppen valo cse-
lekedetekről szól az Apostoloknak: Először,
hogy különb különb fele nyelvekőn szól-
lottanak. Masodszor, hog az Istennek nagy-
sagos

PRAEDIKATIO.

Iságos dolgait hirdettek es dicsirtek az Úr-
lsten.

Az mi az első illeti, az nyelveknek tudni
illik, külömbfegét, ebben az örökke valo
lstennek nagy csudalatos cselekedeti tetfik
meg, melynel mayd nagyobb nem lehet. La-
tod Kereftyen ember, mely nagy munkaval,
gondal, faratsaggal, költséggel, megh az
ki gyermekfegetül fogva abban gyakor-
lya magát is, csak ket vagy három nyel-
vet is tanul megh, menyivel inkább hát az ő-
reg ember: Az Apostolok penig, nem gyer-
mekfegektül fogva tanultak, hanem, öreg
korokban hivattattanak el az Christustul, ki
az halásás mellől, ki az vám mellől, ki pe-
ni gmas egyeb hivatal mellől, tudatlanok
voltanak úk az mennyei tudományban, es
az nyelveknek tudasaban; de ihon mely hir-
telenfeggel, nem csak egy nyelvnek, ha-
nem minden nemzetsegeknek nyelveknek
tudasa, mint Sz. Lukats egynehany nemzet-
segeket elő famlal, adatik nekik.

Miert lesen ez így az dolog?

Ezert, hogy az Apostolok az ő reajok bi-
zattatot tiétben inkább el járhatnanak. Mert
mivel hogy az Christus, az ú Anyasent-egy-
hazanak Doctöriva rendele es töve úket,
hogy azoknak szolgálattok által ez egeš vi-
lagon az Evangeliom ki hirdettetnek; sük-
seg voltú nekik úgy tanítaniok, hogy min-

PÜNKÖSTRE VALÓ

den nyelven levő nemzetsegek érthetnek, mely nem lehetet volna, ha csak egy nyelven tudtanak és tanítottanak volna, sok hiába, sok fogyatkozás eset volna dolgokban, kellett tehát külömb külömb fele nyelveken tudniok, mely nem magoktul volt, hanem az reajok által Szent Lelektul. Mihelyen azért ennek ajandekit vóttek, mindgyarast minden kesedelemnelkül predikallottanak kinek kinek nyelven, úgy hogy szabadon mindenek értettek.

Micsoda innen az tanuság?

Senki, ha tistre vagy valami hivatalra választatik, meltatlannak magat ne mondgyalenni, sem az ő hivatalyaban Istennek segitsege felől ne ketelkedgek: mert minden hivatal Istentul vagyon, ha azért Isten meltanak talalt lenni, el-is hi; ha el hi, erőt, segitseget-is ad annak el viselesere. Mint Moisesnek az Pharao előtt valo sollarfra, mikor az Sido nepet Isten parancsolattyabol kihoza Egyiptombol, noha menti vala magat nyelvenek fogyatkozafaval. Ezert mondgya Christus is az ő Tanitvanyinak: Nem ti vátok az kik sollarok, de az ti Atyatoknak Lelke, az ki sőt bennetek. Meg emlekezven azért erről az Tistviselők, Tanitok, Fejedelmek, Birak, Atyak, Anyak, Hazi Gazdak, hogy tudni illik, Isten valastotta őket arra az tistre, hiven és sorgalmatosfaggal járjanak el

Exo: 4, 7. 10.

Math: 10.
7, 20.

PRAEDIKATIO.

nak eltehat tistekben, s-erőt ad Isten rea,
mint az Apostolokat meg erősite.

Mint hogy az Apostoloknak kepek-
ben az Tanitok föllottanak, süksegefe most
az Tanitonak fok nyelvet tudni?

Bizonyara, ha valamely Tanitonak meg
engedtetik az, hogy fok nyelvet tudgyon,
Istennek sепajandeka. De Istent fölötteb
busítani azért keresével nem illik; mert mas
mostan az Tanitoknak allapattyok, s-mas
volt az Apostoloké. Az Apoloknak, ez se-
les vilagra kellet ki oslaniok, es az Evange-
liomot prædikallaniok; de mostan minden
nemzetsegek között, faját nyelveken valo
Tanitok vannak, es kinek kinek az ű faját
nyelven prædikaltatik az Evangelium, eleg-
seges annak-okaert, ha ki az ű nemzetsege-
nek nyelven es értelmén, bölesen es ekef-
sen tudgya ki hirdetni az Istennek akarat-
tyat, ez mellet nem árt, ha ki az Görög es
Deak nyelvet meg nyerheti, hogy így, mint
hogy az Sido nyelv utan, ezek az fundamen-
tomok, világosban, hasznosban, az Isten-
nek igejet magyarazhassak: Ez az oka hogy
Sz. Pal Apostol is Timotheushoz irt level-
ben megh kívannya az Tanitotul, hogy oly 1. Tim: 3:
legyen, ki tudgya hasogatni az igiket, az el-
lenkezőket penig meg czafolni, mely sem-
mikeppen nem lehet, ha ez két nyelvnek tu-
doja nem lehen.

Micsó-

PÚNKÖSTRE VALÓ

Micsoda innen az tanúság?

Mely nagy haszna legyen, es mely szép jandeka Istennek, az emberi nemzet között az Scholaknak, ha az emberek tudnák meg böcsülleni, innen meg tétik: mert senki Anyja meheből nem hoz, ebben tanultatik az jó erkölts, ebben az szabad tudományok, ebben az nyelvek, ebben az ekeffen való fölhas, ebben az igazságnak oltalmazása, az hamisságnak meg tázafolása, es több egyéb jó sagos cselekedetek. Mellyet ha bizonyára ez mostani emberek meg gondolnanak, ilyen tanyak, es restek, azokra való gondviselésben, es gyermekeknek azokban való tanittatásokban nem volnanak, innen vagy on azert, hogy sokak magok is tudatlanok, hitvan erköltsűek, semmi emberseget, tisztességet nem tudnak, mert nem tanultak, sem fiokat, sem gyermeköket nem tanittatják, igaz hát amaz mondas *Quo quis indoctior eo impudentior*, az az, mennel tudatlanb valaki, annal bemtelenb. Mert az Scholakban tanultakat, lattyuk az sült parasztnak embersegesbeknek lenni: nem fölünk itt minden parasztnak közönsegesen, mert azok között is vannak tisztességesek, es embersegesek, kivaltkepen az kik, avagy jó es kegyes Atyaktul nevelteteneik föl, avagy jó földes Ur alatt, kik alatt fenyegekben tartattanak; avagy udvarban Nemes es vitezlő emberek között, vagy Mester embereknel

PRAEDIKATIO.

nevekötte nek föl, kiknél emberfeget tanul-
tanak: hanem állunk azokról, kik csak az
dicső, barmokfara, és eke sárva mellett nő-
nek föl, és estendeigh, kettőig sem latnak
Varost, nem hogy Istennek igéjét hallanák.

Miért kel ezt meg tanulni?

Azok ellen, kik az Scholákat és az Deák-
tudományt karhoztattak, és minden gonos-
ságnak barlangjának mondgyak lenni, eb-
ből sarmaznak úgy mond, fok gonos em-
berek: de nem az Schola annak oka, ha-
nem avagy az Atyaktul, Anyaktul reájok
sarmazot természet avagy az ördögnek na-
ponkent való östököllele, ki mivel hogy az ^{2. Pet: 5.}
hiveknek ellenfele, mindenkoron azon va-
gyon, miképen valakit el eythessen, kinek ^{Luc: 12, 37.}
ellené kel allani vigyazással, könyörgéssel, és
az Szent Leleknek igazgatásával.

Második cselekedetek az Apostoloknak,
az Szent Leleknek elvetele után, nem e-
gyeb, hanem az Iesus Christus felől közön-
segeskeppen való vallás-tétel. Mert mihe-
lyen az Szent Lelket veszik az Tanítványok,
mindgyarast nagy batorisággal, közönseges-
képen dicsirik és vallást tesznek ő felőle, és
az Istennek nagyságos dolgait hirdetik. Itt
penig az Istennek nagyságos dolgain az Sz.
Lukats érti az Evágeliomnak praedikallását.

Miért nevezi azt Istennek nagy-
ságos dolgainak?

Ezert,

PÜNKÖSTRE VALÓ

Ezert, mert az Istennek, az emberi nemzethez való nagy jó akarattya, szerezeti, mellyet Fia által vitt végben, ebben jelentetik és nyilatkoztatik ki: mert hogy ű Sz. Fölsege, az ű Fia az emberi nemzetnek valtságára rendelte, eleitűl fogva, hogy el bocsátotta, és hogy így ű általa idvölse-günket végben vitte, fiaiva fogadot, az örök életre el pecsetelt, ezeket mondom az Istennek velünk való nagyságos cselekedet-
 it és jó tetemenyit, mi meg nem tudhat-
 tuk volna, ha Apostolit Szent Lelkevel föl-
 ruhazvan, ű általok ki nem nyilatkoztatta
 volna: de mihelyen űk azt az ajándékot el-
 veszik, azonnal mindenűt, meg abban az
 Varosban is, mely ver. főpokkal tellyes va-
 la, mint Ierusalem, holot az Christus is meg-
 őlettet, vallást tesznek ű rolla, prädikalla-
 nak, és sokakat meg is teritenek, mint ez
 meg tetűk az Szent Peter példajabol, kinek
 csak egy prädikatiojara is úgy-mint három
 ezer ember tért meg azon Pünköszt napjan,
 mellyen az Szent Lelek adattatot.

Act: 2, 41.

Mi tanulj itt?

Valakik egyűser Christusnak hívei közze
 be adtak magokat, hittének ő benne, azok-
 nak mindenők elöt batorfaggal Christus-
 rol, és az ő igazságarol vallást kel tenniők,
 azért mondgya ő maga is az Christus: Min-
 den az ki vallást teszen en rollam az embe-
 rek

Mat: 10, 32

Mar: 8, 38

Luc: 9, 26

PRAEDIKATIO.

rek előtte, en-is vallást tesék rolla az en A-
 tyámnak előtte, az ki az egekben vagyon.
 Mafut-it így szól: Az ki egyenl engemet és Mar: 5, 8, 35.
 az en igemet ez parazna és vetkes nemzet-
 ben: az embernek Fia is egyenli útét mi-
 koron el jövend az ú Attyának dicsősege-
 ben, az Szent Angyalokkal: De ez az vallas-
 tetel az Szent Leleknek bennünk való la-
 kozása, és munkalkodása által leßen: mint
 Sinten az Apostolok hogy ez által prædikal-
 lottak az Istennek nagyságos dolgait, és val-
 lást is tőttének ő rolla nagy batorfaggal ez
 vilagh előtt.

AZ NEGYEDIKRŐL.

Micsoda nevezetekkel neveztetik az
 SzentLelek, és minemű cselekedeti
 vannak?

Először, neveztetik örök Istennek. Ez Sz.
 Lelek felől való tudományban penig, ez az
 derek dolog, hogy az Sz. Lelket igaz Isten-
 nek hinni és vallanikel, ha ki idvözülni a-
 kar, mert aznelkül senki nem idvözülhet.
 Harman vadnak az egben, kiktanu bizony-
 ságot tesnek, az Atya, az Fiu, és az SzentLe-
 lek. Egyenlő Isten hát az Atyával és az Fiu-
 val. Hogy penig igaz Isten legyen meg bizo-
 nyosodik. 1. Az Szent irasbol. Az Urnak Lel-
 ke szollot úgy-mond en bennem, azt mond-
 gya az Propheta. Szent Peter-is így szól Ana-
 násnak: Miért hazudal az Szent Lelek ek-
 len 1. Ioa: 5, 8, 7.
2. Sam. 23.
8: 2.
Act: 5, 8, 4.

PÜNKÖSTRE VALÓ

len, minem embernek hazudal, hanem Istennek. Az Sz. Pal-is azt mondgya, hogy mi Istennek lako Templomi vagyunk, mert Istennek Lelke lakozik bennünk. 2. Az Teremtésből. Mert mindgyaraft az teremtetnek kezdetiben mondattatik az vizeket taplalni. Hát örökke valo. Az Szent Iob-is azt mondgya, hogy az Iehovanak Lelke teremtet, ugy-mond engemet. Es az Iehovanak Lelke ekesitette ugy-mond meg, az egeket. Az Sz. David-is: Az Iehovanak igejevel löttenek az Egek. 3. Az ű mindenűt valo jelenletéből, mert így szól David: Hova fuffak Uram az te Lelked előt? Ha az Eghben megyek, ot vagy, &c. Ismet: Az Urnak Lelke beölti az földet. Ismet: Az Urnak Lelke lakozik ti bennetek. 4. Mert mindeneket tud, azért mondgya Sz. Pal: Az Lelek mindeneket megh tudakozik, az Istennek melysegit-is. 5. Az Keresztsegnek formajabol. Mert fínten ugy keresztelkedünk az Sz. Leleknek-is neveben, mint fínten az Atyanak es Fiunak neveben. Vetkeznek hát az Görögök, kik tagadgyak az Sz. Leleknek az Fiutul valo sármazasat. Annakfelette az Macædonianusok-is, kik az Sz. Lelket teremtet allatnak mondottak lenni. Es az Sabellianusok-is, kik az Sz. Lelket nem valasztottak meg az Atyatul es az Fiutul, hanem azonnak mondottak.

Masodszor, neveztetik Szeretetnek igaz Tűzenek. Mert mi bennünk az Istenhez es fele-

PRAEDIKATIO.

felebaratunkhoz valo szeretetnek tuzet ger-
 jefti Ezert mondgya az Szent Pal: Az Isten-
 nek Szerelme kiöntet az mi hűveinkben,
 az Szent Lelek által, az kiadattatott mi ne-
 künk Iſmet: az Leleknek gyűmöltséi ezek,
 Szeret, öröm, bekeſég, jóſag, hit, &c. Az
 Szent Lelek pedig szeretetnek Iſtene. 1. Al-
 lattyara nevezve, mert ű allat ſerint szeretet.
 2. Mi reánk nevezve: Mert az Iſtennek Szerel-
 met mi nekünk megh nyilatkoztatta, es mi
 velünk is az Iſtent ſeretteti.

Rom: 5, 5.

Gal: 5, 22.

1. Io: 4, 7, 8.

Micsoda az Iſtent ſeretni?

Iſtent ſeretni, annyit teſen. 1. Mint binni
 ű benne, azert mondgya Szent Iános: Az
 en Atyám Szeret titeket, mert ti ſerettetek
 engemet, es el hittetek, hogy en az Atyatul
 jöttem ki Iſmet: Ezeket penigh mondgya
 vala az Lelek felől, mellyet vejendők vala-
 nak az hűvek. 2. Szeretni Iſtent, annyit te-
 ſen, mint, bizodalmát hitit, Iſtenben hely-
 heztetni, mint az Szent Pal, mikor így ſoll:
 El hittem ugymond, en, hogy ſem az halál,
 ſem élet, ſem hatalmaſſagok, ſem jelen va-
 lok, ſem jövendők, ſem magafſagok, ſem
 mélyſégek, ſem mas egyeb teremtet allat
 minket el nem ſakáſthat, az Iſtennek ſere-
 tetitül, mely vagyon az Ieſus Chriſtusban.
 Illyen bizodalma volt annak az Aſſzonyi al-
 latnak is, kiről Szent Balas Doctor ír, kitül
 mikor minden jóſaga el vetettetnek, es ha

Io: 16, 7, 27
 & 7, 39.

Ro: 8, 38.

Cc

az Chri-

PÜNKÖSTRE VALÓ

az Christust meg tagadna, kenálnak jószág-
val, mond: *Valeat vita, pereat pecunia, famula*
Iesu Christi sum, az az, Vékzen el az élet, vé-
zen el az penz, az Iesus Christusnak szolgál-
lancya vagyok en. Am-az Fulvia Morata-is
ezt mondgya vala:

Dissolvi cupio, tanta est fiducia mentis,
Esseque cum Christo, quo mea vita viget.

Az az: Kevanok en meg ösálatnom, oly nag-
bizodalmam vagyon, es az Christussal eg-
gyút lennem, kinel nekem eletem vagyon.
Emlkezetre melto dolog, am az Saxoniai
Electornak, Ioannes Fridericusnak az ő
cselekedeti-is, ki mikoron egynehanyad
magaval Carol: Quintustul megh fogattat-
nek az vallasert, egykor hozza küld az Csa-
sár megh jelenteni, hogy az birodalomtul
meg fosztatnek, Fridericus sirvan kerdi az
Papot, ki ő vele megh fogattatot vala, ha
meg fosztatnek az menyországul-is, am-az
azt feleli, hogy nem. Felele az Elector: Né
vallottunk hat semmi kart, bizzatok, legye-
tek jó remensegben, megh marad nekünk
az Menyország. Noha en mostan ségeny
es fogoly vagyok, mast ad ennekem az Iſt-
Isten ezért. Iob tehat Iſtenben bizni, hogy
nem mint emberben. 3. Szeretni Iſtent, an-
nyit tésen, mint az ű beſedet megh tartani.
Ezert mondgya az Christus: Ha ki engemet
ſeret, azen beſedemet megh tarttya, es nem
csak halloja, de annak cselekedője is leſen.

Az Sz.

ſal: 18, 23.

ſoa: 14, 23.

ſac: 1, 22.

PRAEDIKATIO.

Az Sz. Pal azt mondgya, hogy az Galatiabeliek, az ighe hallasabol Sz. Lelket vőttenek. Erre valo kepest, az Athanasius Doctor-is, az Istennek igejet, az Szent Leleknek mőhelyenek, es bekereinek mondgya lenni. Iffmet: Az Christufnak igije lakozik ugmond, Szent Pal, ti bennetek bűsegeffen. Gala: 3, 2.

Harmadőr, neveztetik az Szent Lelek Szentsegnek Lelkenek. Szentnek penigh mondatik ez okokra nezve. 1. Allattyara nezve,erre kepest eneklik hát az Angyalok-is: Szent, Szent, Szent, az feregeknek Ura Istene. Az Szent David is így fõll: Az Sz. Lelek Ur Istent ne vedd elen tőlem. Az Col: 3, 1, 15.
Gabriel Angyal-is így fõl az Mariahoz. Az Esa: 6, 1, 13.
Szent Lelek fál te read, es az magassagbeli Psal: 51, 1, 13.
Istennek ereje arnyekoz meg tegedet. Az fz. Luc: 1, 1, 35.
Pal ezt mondgya: Az Iesus Christus megjelentetet Isten Fianak lenni, az őrőkke valo Rom: 1, 1, 4.
Szent Leleknek altala. 2. Az Angyalokra nezve. Mert az Angyalok is lelki allatoknak mondattnak. Azoktul különböztetik azért ez nevezettel meg. 3. Az őrdögökre nezve: az kik lelki allatok, de gonosok, mint az Prophetamondgya: Haborgattya vala ugy-mond, az Sault, az gonos lelek. 1, Ren: 13, 1, 15.
4. Mi reank nezve. Ezert mondgya az Christus: Valaki ujonnan nem bűlettetik viztől Ioa: 3, 1, 5.
es Szent Lelektől, nem megyen be az Istennek orsagaban. Az Szent Pal is: meg mosogattatatok, meg bentelettetők, az Iesus

PÜNKÖSTRE VALÓ

Cor: 6,
11, 19.

Gal: 5, 7.
phes: 2, 11.

Sam: 10.
7, 6.

Gal: 5, 17.

Mat: 9, 2.

Mat: 5, 24.

Christusnak neve által, es az mi Istenünknek Lelke által. Ismet ugyan ott: avagy nem tudgyatoké, hogy az ti testetek, az benne-tek levő Sz. Leleknek Temploma: Somma szerint, ez az Szent Lelek az ki minket mind ebben, s mind az más életben meg bente-
1. Cselekedetivel. Mert mi bűnben fogantattunk minnyajan es súlettettünk, meg holtunk vala az bűnben, az mi testünknek kevanlagiban jarunk vala, haragnak valank tellyességgel fia, mint ezt sok irasokból meg bizonyithatnok. De az Szent Lelek az, ki az mi kivanlaginkat, mint az tűz, meg emesti, es bűnünket el űzi, ugyhogy az ki az előtt gonos ember volt, kegyelme es bente legyen. Mint az Saul felől meg vagyon irva: Es meg nyugosik, ugy mond az Prophetas, te raytad az lehovanak lelke, hogy ű velek Prophetaly, es mas emberre legy. Az Szent Pal is ezért mondgya: Az test kivan az Lelk ellen, az lelek penig az test ellen: ezek penig ellenkeznek ű közöttök, hogy az melyet nem akarnatok, azokat cselekedgyetek. Ha penig lelektől vifeltettek, nem vattok az törvény alatt. 2. Tulaydonitaskepen. Mely lehen az Christusnak erdemeert, es így az Szent Lelek vigasztal minket. Bizzal jo leanyom, meg bocsattattanak az te bűneid. Ismet: Az ki az en befedemet halgattya, es hisen annak, az ki engemet el bocsatot, örök clete vagyon, es karhozatra nem megyen,

PRAEDIKATIO.

gyen. Ieremiafnál is így szól az Isten: Noha sokakkal fertelmeskettel, mind azon által megterés en hozzam. 3. Be tellyesíteskepen. Mert az ki mi bennünk el kezdette az jot, ugyan az el is vegezi. Az ki az mi testünket föl támasztvan az földnek porabol, által is vísi az örök életre.

Ier: 2, 33

Phil: 1, 6

Rom: 8, 11

Negyedéser, neveztetik az Szent Lelek Vigasztalásnak Lelkenek. Mert ű csak egyedűl, az ki minket vigasztal, biztat, batorít. 1. Az ördögnek kísérteti ellen. 2. Az Keresztnek viselésében, az az mindenféle nyomorúságokban, azért szól így az David: Az en lelkem bömorkodik vala. Az Ieremiaf is: El faradok, ugymond, az szenvedésben, es nem szenvedhetek immar. De az Szent Lelek az ki vigasztallya ezféle nyomorúságokban az embereket. Mert minden iras, mely az Sz. Lelek által irattatot hűs nos az vigasztalásra. Az Urnak haragjat viselem mert vetkeztem ű ellene. Mauritius Imperator, mikor latná feleséget es gyermekit halálra vitettetni, ő magának is penig halalat közel lenni latná, föl kiált, es mond: Igaz vagy Uram, es igaz az te itéleted. Ha bídalmaztattok az Christus nevében, boldogok lesztek, mert az di-
csőségnek lelke meg nyugosít ti raytatok. 3. Az halálnak ellene. Ha, ugymond David, az halálnak arnyekaban űlende is, nem felek, mert te vagy en velem. Sok nyomorúság által kel be menni az Istennek Ország-

Psal: 77, 23

Ier: 20, 3, 5

2. Tim: 3,

16.

Mic: 7, 1, 5

Psal: 119,

137.

1. Pe: 4, 11.

Psal: 23, 1, 4

Aktor: 14,

1, 5, 22.

PŰNKÖSTRE VALÓ

Actor: 5. x.
40. 41.

Isa: 66. x24

use: lib: 4.
cap: 15.

ban. Az Apostolok-is mikor meg verettettek, ōrűlnek, hogy arra meltoztattanak az Christus neveert. Mikoron Polycarpus eleiben (ki Sz. Ianos Evangelistanak Tanitvanya vala,) tűz rakattatnek, azt feleli, hogy ű attul az tűztűl (mely igen hamar meg alunnek) nem felne, holott az hitetleneknek ōrőkke valo tűz kesittetet legyen, az mint az Prophetanal vagyon irva. Az ű tűzők megh nem alusfik, es az ű fergek megh nem hal. Ezek utan saruit, ruhait, le vetven, nagy ōrőmmel az tűzre mene. De mikoron az karohoz akarnak kötőzni, monda: Hadgyatok beket igy ennekem. Mert az ki erőt adot arra, hogy az tűzet el viselhessem, erőt ad arra-is, hogy az ti kötőzestek nélkül meg állhassak. Mikor az tűzet megh gyuytanak, az vőn Polycarpus az tűz köziben álla, halakat advan az Istennek, hogy abban az oraban méltoztatot az Martyromok közze samlaltatni. Az tűz penig mint az kű fal az ű testet kőrnűl vőtte vala, es felette nagy draga sęp sęag, mint egy tőmjen, illatozik vala az tűzből ki: Latvan azert az hitetlenek, hogy az ű teste megh nem egne, parancsolak az hohernak hogy által űtne fegyverrel, mellyet mikor cselekednenek, bűseges vęr folyamek ki, mely az tűzet is el oltaná Ignatius is maga felől igy sęollot: Az tűz es az kereszt, az oktalan allatok az en csontaimnak, s-testemnek őslasa, az őrdőghnek minden

PRAEDIKATIO.

den kennyai jüyenek en ream, csak el-
hessék az Christussal. Mikor penig az okta-
lan allatok eleiben vitetnek, es hallaná az
Oroslanak orditasat, monda: *Fru mentum*
Christi sum, dentibus bestiarum molor, ut panis
mundus inveniar. Az az, Christusnak buzaja
vagyok, az oktalan allatoknak fogok által
öröltessem meg, hogy tista kenyerek talál-
tassam. Azt irjak felőle, hogy mikor az O-
roslanak meg liggattak volna, megh nem
veresedet. Egy Lörintz nevű Romai Kap-
lan felől olvassuk, hogy mikoron fok fele-
kénzo herseamok vettetnenek eleiben, azt
felelte, hogy mindenkoron kivanta az ol-
lyan vendegseget. Decius Romai Polgar e-
lőször az labat el töreti, tűzes ertzel meg sü-
tőgetteti, az Scorpiokkal meg saggattattya,
meg egetteti. Mikor penig az egyyk olda-
la jól meg sült volna, az Praefectushoz for-
dulvan, mond:

Marul: lib:
5. cap: 5.
& Platina.

Converte partem corporis
Satis crematum jugiter,
Et fac periculum, quid tuus
Vulcanus ardens egerit.
Praefectus inverti iubet,
Tunc ille: coctum est devora,
Et experimentum cape,
Sit crudum an assum suavius.

Az az,

PÜNKÖSTRE VALÓ

Fordítsd meg testemnek rešet,
 Ki már elegge meg egött,
 És lásd meg az te nagy tűzed,
 Kit megh gyutottal mit tehet.
 Præfectus fordítani hadgya,
 Am az mond; meg főt, már egyed,
 Es meg probalvan lashatása,
 Nyersené vagy súlve legh job.

Marul: lib:
 5. cap: 5.

tumphius.

Ezek után halakat advan Istennek az Martyromfagert, lelket Istennek ajanla. Hűsz Iános felől-is, ki Pragaban Martyromfagot szenvedet, olvafluk mely nagy batorfaggal mint egy nagy lakodalomra, ment az tűzre, mely mikor megh gyuytatnek, oly nagy felőval enekelt, hogy sem az tűznek langja, sem annak harfogása el nem foghatta. Es mikoron egy szegeny paraszt embert latna, ki nagy serenysseggel vinne az fat az tűzre, mond: *O sancta simplicitas!* az az, Oh te szent egy ügyűség! Ez illyeten batorfagot, s bizodalmat, bizonyara nem egyeb, hanem az Szent Lelek, kit az Iesus Christus, Paracletusnak, az az bősolonak, vigasztalonak nevez, oltya be az hivekben. Mert miképen az bősollo, Prokator jelen vagyon az ügyben, vigasztalásával intesevel, tanatsával. Így az Szent Lelek is az hiveknek, azon jokat cselekedven, jelen vagyon.

Ötödőör, neveztetik az Sz Lelek, Igazságnak Doctorának Az ki minket bűnőflöknek meggyőz lenni, bűnőflök leven meg teresre

PRAEDIKATIO.

refreint, es az bűn ellen orvosságot Christusba tanit keresni, es ő benne bűnünk bocsanattya, s idvőségünket varni. Mert az igazság, melyről bizonyíogat tésen az Szent Lelek, az törvényben es az Evangeliomban mutatattik meg: Az törvény azt mutattya meg, kik legyünk mi, es kicsoda az Isten, es az Isten mit kevannyon mi túlunk: Az Evangeliom pénig, az Istennek az hivekhez valo Atyai Szerelmet, mely az Iesus Christus Ioan. 16, 7 13 ban fundaltatot, jelenti meg. Az Szent Lelek, az Isten felől valo igaz tudomant világosittya meg, es az ige által, az Istennek igaz ismeretit az mi szívünkben fölgerjeszti, az honnan igazságnak Doctoranak es tanítójanak is mondatik: Az Szent Lelek úgy-mond, az ki titeket minden igazságra vezetel, azt mondgya az Christus. De itt az Papisták illyen ellen-vetést tanaftnak, s azt mondgyak; Nem tudgya úgy-mond, az ember, ha szeretetrejé melto, avagy gyűlösege. Ecclesi. 9. Annakokaert ketelkedni kel az Istennek kegyelme felől: Az miképen Oforius nevű Iesuita, egy praedikatiojaban *Dominica VII. S. Trinit.* Trinit; így ír: Fölötte igen nagy csudara melto dolog ez, hogy az ember itt ez világon, illyen nag ketelkedesben hagyattatot. Mert ha ezer éstendőt élt volna is valaki, es olyan életet mint Keresztelő Iános, minden napon halottakat tanaftot volna, es minden nap az Christust es az Angyalokat latta

PÜNKÖSTRE VALÓ

Eph: 1, 7, 12.

Ier: 31, 7, 34

Rom: 5, 7, 1

Ioa: 16, 7, ul:

Ro: 16, 7, 20

2. Cor: 15.

7, 55.

Ioa: 16, 7, 33.

Esa: 61, 7, 10.

Psal: 13, 7, 6.

Phil: 4, 7, 7

Ioa: 15, 7, 35.

2. Cor: 13.

7, 11.

Mar: 9, 7, ul:

Io: 14, 7, 23.

gyunk, kik ő benne hisűnk. Mert megh bocsatotta minekűnk az mi bűneinket, es több az mi alnokságinkrol meg nem emlekezik. Megh igazítatvan hitből, bekefegűnk vagyon. Azert immar, megh bekelve Istennel, semmi hatalma es bírodalma műraytunk nincsen az őrdögnek. Ezert mondgya az Christus: Io remensegben legy, en meg győztem ez vilagot. Az bekefegnek Istene, rövid nap meg ronttya az Satant az ti labaitok alatt. Hol az te fulákod ő Halál; hol az te győzedelmed Pokol? Másodszor, Azzal az ki mi bennűnk vagyon, az az, az mi lelki esmeretűnk. En bennem bekefegtők vagyon; örűlven őrvendezzek az Urban, őrvendezzen az en lelkem az te idvösségedben. Az Istennek bekefége megh őrizi az ti síveiteket. Harmadszor, Azzal az kik mi mellettűnk vadnak, az az, az embeerekkel. Ebből ismernek titeket meg en tanítvanimnak lenni, ha egymást szeretitek. Szent Pál is így hol: Bekeleg legyen ti közöttetek. Az Christus is: Eggyitek az másokkal bekeleges legyen.

Hetedszor nevezterik az Sz Lelek, TANASAGNAK GAZDAIANAK. Es állast, úgy mond, ő nala tartunk. O, bezzeg boldog ember az, ki ebben az állásban rehes, hog az Szent Lelek társaságában lehet. De bezzeg bodogtalan az, ki ettől őr. Hát bennűnk, az Istennek igejet börtalmatos fagga

PRAEDIKATIO.

lással halgassuk, es az Szent Lelek Istent segitseggel hijuk. Mert ő csak az Szent es hú Acto: 2, 4, 12, & 1, 8, 4, 12, 13, 14, 15.
embereknek adattatik, es azokban lakozik.
Avagy nem tudgyatoke, azt mondgya Szent
Pal, hogy Istennek templomi vattok, es az
Sz. Lelek lakozik ti bennetek. De valaki az 1. Co: 3, 16 & 6, 1, 19. & 3, 17.
Istennek Templomat meg rutittyá, el veszi
azt az Isten. Az Urak es Nemesiek örülnek
hazok szabadfaganak, olvassuk az historiák-
ban, hogy am az Otto nevű fejedelem, az
Magdemburgomi Templomnak es Varos-
nak oly szabadfagot engedet, mellyet soha
egynek sem engedet, Sokkal nagyobb az mi
Istenünknek Templomának szabadfaga,
meg lassuk hát, hogy valamikepen meg ne
rutitsuk. Mert az Szent Haromsag Isten eb-
ben tésen gyűlelt, kinek semmi közi nint-
sen az ördögnek tagjaival, ugy mint az hi-
tetlenekkel, kikben az ördög lakozik. Mert
valahonnan ki megyen az Istennek lelke, o-
da fál be az ördög, mint Szent Bernard Do-
ktor mondgya. Meg oltalmazzuk tehát ma-
gunkat, hogy ez az gonoz lelek belenk ne
fállyon: mely ugy lehen, ha az Szent Lelek
Istent nálunk tarttyuk.

Nyoltzadkor, neveztetik örökkke való Ephe: 1, 13, 14. 1. Co: 5, 7, 8.
Boldogsagnak ZALOGANAK. Mert az Szent
Lelek oly Zalag, az mely minket az örökseg
felől, ugy mint, az örök elet felől, mely az
Christusért minekünk ajandekoztatik, bi-
zonyossá tésen, es azt mi bennünk meg e-
rősíti,

PÜNKÖSTRE VALÓ

résiti, es bepecsetli. Mert az zalag az, az mi az adóftul adattatik, míg az adósfagot meg nem adhattya. Avagy az mit az Vő legényád az Meny asszonnak, jövődő házafagnak bizonságara. Avagy miképen az kik lovat, vagy mezőt, vagy mas egyebet vesnek, valami részt meg adnak az árrában, annak bizonságara hogy azt öveve akarja tenni: Így az Christus is megh vőtt es váltot minket, nem Ezűstön, sem Aranyon, hanem az ő dragalátos verevel, es annak az váltfagnak erősségere adta minékünk az ő Szent Lelket, mellyet soha az ő hiveitől el nem veszen.

Kilenczedik es utolsor, hogy többet ne samlallyak elő, neveztetik Engedelmeffégnek Lelkenek. Mert ez cselekedsi hogy nagy örömeft engedelmeffek legyünk az Christushoz, útet kövessük az mikoron ez vilagbol az mennyei életre ki bollittatunk is.

Luc: 2, 29 mint az Simeon Propheta mondgya vala: Mostan bocsatod Ur Isten el az te bologdat bekevel. Az Szent Pal is: Akarok meg ös-

Phil: 1, 23. latnom, es az Christussal egygút lennem. Az Sz. Agoston Doctornak Annya is Monica Asszony, meg akarvan halni, így kiált föl: Repüllünk ki, ugymond, repüllünk ki, ez vilaghi nyavalyakbol, amaz öröкке való örökre. Ne rugodozzunk tehát, mikor az Ur Isten minket az ú vesszejevel sujtogat, se ne zugolodgyunk ellene; sem az mi idősségünk

PRAEDIKATIO.

günk felőlne ketelkedgyünk, mint amas
Adrianus Imperator, ki meg akarvan halni,
igy bolla vala:

*Animula, vagula, blandula,
Comes, hospesq, corporis,
Qua nunc abibis in loca?
Pallidula, rigida, nudula,
Nec ut soles dabis jocos.*

Az az,

Oh en nyajas, buydoso lelketsekem,
Testemnek tarfa, f-vendege,
Micsoda helyre megy mostan;
Mezitelen es nagy sarga leven,
Az mint boktal, f-nem jadzodol.

Mert az Christus az ű lelke által, az mi te-
stünket, az földnek porabol föl tamaštvan Rom: 8, 11.
az örök életre által vísi. Az holot az Chri-
stussal, es minden sentekkel, mind örökke
elni fogunk, mint ű maga az Christus kő-
nyörgőt mi erettünk, mondvan: Io: 17, 1, 26. Atyam az
kiket nekem adtal, azt akarom, hogy ahol
en vagyok, űk-is ott legyenek en velem,
hogy az en dicsősegetet lassak. Mellyet en-
gedgyen mi nekünk az mi kegyelmes I-
stenünk Sz. Fiaert, az Ŭr Iesus Chri-
stusert, Sz. Lelkenek alta-
la, Amen.

*Arbore Phœbea frontem redimite Sacerdos,
 Vatribus è multis flectis honore polos,
 Dum teneram sacro libamine & arte catervam
 Pascis & exsolvis pectora cuncta metu.
 Nam facunda docent clamore palata disertò,
 Crimine perfidia corda vacare tetra,
 Progenies postquam superùm, de virginis alvo
 Edita, lustraret climata quæq; soli.
 Rumperet Eumenidum tenebrosa cacumina letho.
 Devinctum na vo solveret atq; gregem.
 Sidereis sacrum flamen præberet ab oris,
 Mundaret mentes sordibus innumeris.
 Hæc te doces modico complexa volumine doctè
 Instar apum populis pascua grata legens.
 Exulat hinc strepitus: facili at discenda labore
 In medios animi mox referenda locos.
 Plura manant brevibus monumenta sororibus: as
 In labyrinthis languet & errat agris. (men*

Luc: 2,

Phil: 1,8

NICOLAUS B. PELSÖCI
 Rector Scholæ Kallovianæ

David. Bar.
possi. et Ab. Ao 177
venar. 740.

